

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklēsiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Hermiae Sozomeni Salaminii Ecclesiasticae Historiae Liber Primus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

HERMIÆ
SOZOMENI
SALAMINII
ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ
LIBER PRIMUS.

ΕΡΜΕΙΟΥ
ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ
ΣΑΛΑΜΙΝΙΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

CAPUT PRIMUM.

Κεφ. α΄.

*Proœmium in quo questionem movet de gente
Judæica: deinde memorat quinam de hoc argu-
mento scribere cœperint, & quomodo & ex qui-
bus auctoribus hanc Historiam excerpserit: &
quod veritatis studiosus futurus sit: deniq; quod
Historia etiam alia quadam continebit.*

*Τὸ προœμιον τῆς βίβλου, ἐστὶ διαφορὰ πρὸς τὰ ἰουδαϊκὰ
καὶ μὲν τὰ πρῶτα ἀρχαίων ἀρχιδι τῆς παλαιᾶς
πραγματείας, καὶ ὅπως καὶ ἐκποιῶν τῆς ἰστορίας ἐπι-
στατὸς ὡς τῆς ἀληθείας φοροῦσιν, καὶ ἀλλὰ
τινὰ ἰστορία περιέχον.*

SEPENUMERO mecum
ipse cogitavi, quid cau-
sa esset cur ceteri qui-
dem homines prompti
ac parati fuerint ad fi-
dem in Deum Verbum
suscipiendam: Hebræi vero adeo incre-
duli: cum tamen isti jam inde ab initio
res divinas honore prosequi instituisset,
& de adventu Christi, cujusmodi is futu-
rus esset, diu antequam fieret, per Pro-
phetas didicissent. Etenim Abrahamus
quidem, qui & generis & circumcisionis
ipsis auctor fuit, filium Dei oculis suis
cernere & cõvivio excipere promeruit.
Isaac vero ejus filius, typum sacrificii il-
lius quod in cruce oblatum est, meruit
exprimere, tunc cum vincetus à patre ad
aram ductus est: quo etiam modo Chri-
stum passum esse tradunt ii qui sacras li-
teras accurate interpretantur. Jacob deni-
q; expectationem gentium in Christo
quæ nunc impleta est, & tempus ipsum
quo venturus erat, diu ante prædixit, ubi
ait defecturos esse principes Judæorum
ex tribu Judæ Phylarchi. Quibus verbis
Herodis designabat principatum, qui
paterno quidem genere Idumæus, ma-
terna autem stirpe Arabs, administra-
tionem Judææ à Senatu Romano & ab

EΝΝΟΙΑ μοι ποτὲ ἐγένετο
ὡς δὴ ἄρα τοῖς ἕξ ἀλλοῖς πα-
τριώταις ἐτοιμώτερα συνέ-
ησθεὶς τὸν θεὸν λόγοι τῶν
ἑβραίων δὲ δύσασθαι, καὶ
τὰ θεῖα προσέδωκεν ἐξ ἀρχῆς παρενοχλοῦ-
σαι, καὶ τὰ πρὸς τῆς παρρησίας τῆς χειρὸς ἐπι-
στατὸς, πρὸς ἡγήσασθαι, μαθητῶν δὲ τῶν πα-
τριῶν ἀβραάμ μὴ γὰρ ἀλλοῖς ἀρχαίων
ἡρώδης καὶ τῆς ἀποστολῆς ἡρώδης, ἀλλὰ
καὶ ἐπιτάτωρ ἠξιώσασθαι τὸ ἕξ τῶν θεῶν
ἀλλὰ δὲ ὁ τῶν πατρῶν, τῆς μνηστῆς τῶν
τῆς ἐπὶ τῆς σαυροῦ θυσίας, δέσμοις πα-
ρενοχλοῦσιν τὸ πᾶσι τῶν βρωμῶν ἀποσταλῆς,
συνέβη καὶ τὸ πᾶσι χεῖρ ἡρώδης αἰ πατρῶν
ὡς φασὶν οἱ τὰς ἰστορίας ἀνελεῖντες γραφῶν
ιακῶβ δὲ τῶν ἐπὶ ἀπὸς νῦν ἔσαν πατρῶν
δοκίαν τῶν ἔθνων, καὶ τὸν καιρὸν καθ' ὃν
θεὸς προεμύνησεν, ἠνίκα φησὶν, ἐκλεῖψαν
σιν οἱ ἠγούμνηροι τῶν ἑβραίων ἐκ τῶν ἡρώδης
ἰσάδα τῶν φυλάρχων ὑπεδῆλας ἡ τῶν ἡρώδης
νίαν ἠρώδης, ὁ ἰσάδα καὶ ὡν τὸ ἡρώδης ὡν πα-
τρῶν, δρόασι καὶ ἡ τῶν μνηστῆς ἐπὶ εἰρήνῃ τῶν
ἰσάδων ἐθῆ καὶ ὑπὸ τῆς συγκλήτης ῥωμαίων

prioribus adjiciat. Quod igitur Hebraei, A cum & pluribus & manifestioribus Prophetis de Christi adventu praeoniti fuissent, tardius tamen quam Gentiles in illum crediderint, haec dixisse sufficiat. Nec tamen adeo à ratione alienum videri debet, quod per alias potissimum gentes Ecclesia creverit. Primum quia in divinis & maximis negotiis, mutationes Deus facere solet praeter omnium opinionem. Deinde religionem nostram, haud vulgaribus virtutibus illorum qui ab initio illi praefuerunt, suffultam licet animadvertere. Etsi enim linguam ad copiose & eleganter loquendum exercitatum non habuerint, nec verbis ac demonstrationibus Mathematicis usi sint ut auditoribus suis persuaderent, nihilo tamen minus id quod studebant perficere valuerunt. Sed patrimonii exuti, & bona sua contemnentis: in crucem acti, ac velut in alienis corporibus multa & gravissima tormenta sustinentes: & populorum per singulas civitates, ac rectorum, nec blanditiis illecti nec minis perterriti, manifeste omnibus declararunt, se ob maxima quaedam praemia hujusmodi ærumnas tolerare. Quamobrem persuasione verborum opus illis non fuit, cum res ipsae in singulis prope domibus ac civitatibus, nullo negotio homines impellerent ad credendum iis quae antea nunquam audiverant. Cum igitur tam divina atque inopinata mutatio orbi terrarum acciderit, ut homines pristinam religionem & ritus patrios abjecerint: prorsus absurdum fuerit, Calydonium quidem aprum & Marathonium taurum, & alia hujusmodi quae in singulis regionibus ac civitatibus vel facta sunt vel conficta, tanto hominum studio fuisse celebrata, ut nobilissimi quique apud Graecos scriptores & ad scribendum ingenio instructissimi, in iis tractandis operam suam posuerint: me vero non supra ingenii mei vires eniti, & Ecclesiasticarum rerum Historiam conscribere. Nam cum hoc argumentum non ab hominibus elaboratum sit, prorsus persuasum habeo, haud difficile esse Deo, ut ego praeter omnium opinionem hujus Historiae scriptor appaream. Ac primo quidem Historiam hanc ab initio repetere decreveram. Sed cum animadvertissem, alios iam scriptores ad sua usque tempora id

ἐτέρας παροδέν' ὡς μὲν εἰβραῖοι πλείονα καὶ σαφετέρας παροφήκειας χριστοῦ ἀμύμων καὶ τῆς παροσυχίας χριστοῦ, καὶ ὅτι ἐκ τῶν ἐβραίων ἐβραίων ἐβραίων καὶ τῶν εἰς αὐτὸν τῶν διτόχη τοσούτων εἰπέν' ἔμω ἐδ' αὐτῶν παρὰ λόγον δόξεις, διὰ τῶν ἀλλῶν ἐβραίων εἰς τὰ μάλιστα τῶν ἐκκλησιῶν ἐπιπείθειται παρῶτον μὲν, κατόπι φιλεῖ ὁ θεὸς τὰς παροφάδοξους μελαβάσις βραβείων ἐπιπείθειται θεοῖς καὶ μεγίστοις περὶ γμασῶν ἐπιπείθειται δέ, ἔ τὰς τυχοῦσας δρεῖαῖς τῶν ἐβραίων χῆς παροσυχῶν αὐτῆς οἰκονομητέων ἐπιπείθειται ῤεῖν τῶν θεοσκέων' εἰ γὰρ καὶ γλῶσσαι παρὸς φράσιν ἢ καλλῶ λέξεως ἰκονομητέων ἔχον, ἐδὲ λέξεων, ἢ γραμμῶν ἀποδείξει τὰς ἐντυγχάνουσας ἐπιπείθειται, καὶ παρὰ τὸ χεῖρον αὐτοῖς ἐπεχέθη τὸ σταδασμῶν' ἀλλ' ἀποδύομενοι τὰς ἐβραίων καὶ τῶν οἰκείων ἀμελοῦντες, ἀνασπῶντες πίζομενοί τε, καὶ ὡς ἐν ἀλλοτρίαις σπῶσι τὰς πολλὰς καὶ χαίρας βασιάνους ἐχόμενοι, καὶ μὴ τε τῶν κατὰ πόλιν οἰκῶν καὶ ἀρχόντων ταῖς κολακείαις ὑπαγομένους, μήτε ταῖς ἀπειλαῖς ἐμπληθόμενοι, δὲ πᾶσιν ἐποίησαν, ὡς ὑπὲρ μεγίστων ἀλλοτρίων ἀγῶνα τῶν ὑπομένωνσιν' ὡς ἐκπεπιδῆς ἐδει λόγων, ἀκονιτῆ τῶν περὶ γμασῶν καὶ οἰκῶν καὶ πόλεως πιστεύου βασιάνων, ἀ μὴ πρότερον ἀκηκόασι τὸσούτων ἐν θεῖας καὶ παροφάδοξους μελαβόλης τῆς αὐτῆς συμπεράσεως, ὡς καὶ τῆς προτέρως ἐβραίων σκέας καὶ τῶν παλείων νόμων ἀμελοῦντες δεινὸν ἀνέστη, τὸν μὲν ἐν καλῶν ἀνὰ κατὰ τὸν ἐν μαραθῶνι τῶν καὶ ἀλλὰ τῶν καὶ χῶρας ἢ πόλεως γινόμενα, ἢ μὲν τῶν τῶσούτων ἀξιώθῶν σπῶδῆς, ὡς πολλὰ τῶν παρ' ἑλλῆσιν διδοκιμασῶν συγγραμμάτων ἐκ τῶν ἀπονησῶν, φύσεως δ' ἐχούσας γμασῶν ἐμὲ ὁ μὲν τῶν φύσιν βίασῶν καὶ ἀκονιστικῶν ἰσοεῖαν συγγραμμάτων' περὶ τῶν γδ, ὡς ὑποτίσεως ἐκ τῶν ἀνθεώπων δεινῶν γηθείσεως, παροφάδοξους ἀναφανῶντες μετὰ γραφῶν, ἐκ ἀπορῶν τῶν θεῶν ὡς ἐμὲ τῶν μὴν πρῶτα, ἀπ' ἀρχῆς τῶν συγγραμμάτων τὴν πραγματείαν' λογισάμεθα ὡς καὶ τῶν λοιπῶν ἐπεπείθειται μετὰ τῶν καὶ τῶν

χρόνων, κλήμης τε καὶ ἡγήσιππος, ἀνδρες
 σωφρονιστοὶ τῆς τῶν ἀποστόλων διαδοχῆς ἁγίας
 καλοῦσθαι, καὶ ἀφεικάνος ὁ συγγρα-
 φῆς, καὶ εὐσεβίου ὁ ἐπίκλητον παμφίλου, ἀν-
 τὴν θεῶν γραφῶν καὶ τῶν παρ' ἑλλήσι ποιητῶν
 καὶ συγγραφεῶν πολυμαθῆς ἁγίας ἰσω-
 ῶσα ἡρώτων εἰς ἡμᾶς ἐλθόντων ταῖς ἐκκλη-
 σίας συνῆθε μὲν τὴν εἰς ἕραν ἄνοδον τῶν
 χρεῖσιν, μέχρι τῆς λικινίας καθαιρέσεως,
 ἐπιμελούμενος ἐπραγματίζομαι ἐν βι-
 βλίοις δύο νῦν δὲ συνὲς τῶν Φάσαι, ὅ μὲν
 ταῦτα διζελθεῖν περὶ ἄσπομαι μεμνησο-
 μαι δὲ πραγμάτων, οἷς παρέτυχον, καὶ πα-
 ρα τῶν εἰδῶτων ἢ θεασαμένων ἀκήκτα, καὶ
 τὴν ἡμέραν καὶ πρὸς ἡμᾶς ἡμεῖς τῶν
 δὲ περὶ τῶν, τὴν κατ' ἄλληλην ἐθήρησα διὰ
 τῶν τεθῆσαν νόμων διὰ τὴν θεσηκίαν, καὶ
 τῶν καὶ καὶ συνόδων, καὶ νεωτερισμῶν,
 καὶ βασιλικῶν καὶ ἰσραηλιτικῶν ἐπιστολῶν
 ὡς αἱ μὲν, εἰς ἔτι νῦν ἐν τοῖς βασιλείοις
 καὶ ταῖς ἐκκλησίαις σώζονται αἱ δὲ, σπο-
 ραδῶν ἁγίας τοῖς φιλολόγοις φέρονται τέ-
 των δὲ τὰ ῥητὰ ἀεὶ λαβεῖν τῆ γραφῆ πολ-
 λαῖς ἐνοσηθεῖς, ἀμεινον ἐδοκίμασα, διὰ
 τῶν ὄγκων τῆς πραγμαθείας, τὴν ἐν αὐτοῖς
 δύναμιν συντόμως ἀπαγγεῖλαι πλὴν εἰ-
 μητι τῶν ἀμφιλόγων διήρησομαι, ἐφ' ὧν
 διαφορῆς ἐστὶ τοῖς πολλοῖς διζῆσαι τλι-
 κῶτα γὰρ εἰ διπορήσω τίνος γραφῆς,
 ἀποθέσομαι ταύτην εἰς ἀπόδειξιν τῆς
 ἀληθείας ἵνα δὲ μή τις ἀγνοῖα τῶν ὄντων
 καὶ ἀπιστήσῃ τῆς ἀληθείας, τῆς πραγμαθείας,
 ἐκείνης ἰσῆς ἐνυκχῶν γραφαῖς, ἰσῆς ὡς
 ἀποθέσῃ τῶν ἀρετῶν δόγματων καὶ τῶν ὑπε-
 ρβασίμων, διαφερέμενοι πρὸς ἀλ-
 λήλους οἱ τῶν ἐκκλησιῶν ἀρχόντες, ἕκα-
 στῶν ἀρετῶν ἐσπούδαζον, πρὸς τὰς ὁμοδό-
 ξας ἕκαστον καὶ καθ' ἑαυτοὺς συνταμένοι
 καὶ συνόδους ἐκκλησιῶν ἀπερὶ ἡβέλοισι καὶ
 τῶν ταυανία δόξαζόντων, πολλὰς ἐρήμην
 κατέδικαζον καὶ τὰς καὶ καὶ βασιλείας,
 καὶ τὰς αὐτῶν αὐτῶν δυναμένους ἀπέκροντες,
 ὡς εἶχον δύναμειως ἐπειδὴν καὶ ὁμοφρονῶν ἀν-
 τὸς κατεσκόδαζον εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀ-
 ληθείας ὡς ἐστὶν ὡς, οἱ μὲν τοῖς, οἱ δὲ ἐμείνοις

A prastitisse; Clementem scilicet & He-
 gesippum viros sapientissimos, qui A-
 postolorum temporibus proxime suc-
 cesserunt: Africanum præterea tempo-
 rum scriptorem, & Eusebium cogno-
 mento Pamphili, virum tum in divinis
 scripturis, tum in Poëtarum aliorum-
 que Gentilium scriptorum libris exer-
 citatissimum: ea quidem quæ ab ascen-
 su Christi in cælum usque ad exauctora-
 tionem Licinii Ecclesiis contigisse ac-
 cepi, cuncta in compendium redigens,
 B duobus libris jam antea sum complexus.
 Nunc vero ea quæ deinceps secuta sunt,
 Deo iuvante exponere conabor. Por-
 ro mentionem faciam earum rerum
 quibus ipse interfui, & quas ab iis qui il-
 las norant aut viderant accepi, quæ qui-
 dem ætate nostra vel paulo antea gesta
 sunt. Quæ vero ante illud tempus con-
 tingerunt, earum rerum cognitionem
 partim ex legibus religionis causâ con-
 stitutis, & ex synodis subinde celebra-
 tis, & ex perturbationibus rerum atque
 innovationibus; partim ex Imperato-
 rum ac sacerdotum Epistolis indagavi:
 quarum quidem Epistolarum alie in Pa-
 latis & in Ecclesiis etiamnum servan-
 tur; alie hinc inde dispersæ, apud erudi-
 C tos homines reperuntur. Cumque ipsa
 illarum verba huic Historiæ inserere non
 semel decrevissem, tandem ob nimiam
 operis molem, satius iudicavi earum
 sensum breviter exponere: nisi forte
 ambigui quidpiam inciderit, de quo va-
 riæ sint multorum opiniones. Tum enim
 si quod monumentum nactus fuero, il-
 lud adscribere non gravabor ad com-
 probandam & confirmandam veritatē.
 Cæterum ne quis præ ignoratione re-
 rum, opus hoc nostrum mendacii accu-
 set, cum alia monumenta ei contraria
 perlegerit: sciendum est Ecclesiarum
 Antistites, propter Ariti dogmata & alia
 quæ postea emerferunt, inter se dissen-
 D tientes, de his rebus quas singuli defen-
 debant, ad opinionis suæ fautores scri-
 psisse: & seorsum congregatis suorum
 Synodis, ea quæ vellent decrevisse: ac
 sapenumtero eos qui contraria sentie-
 bant, absentes condemnasse: & Im-
 peratores qui per id temporis regna-
 bant, ac summates viros omnibus mo-
 dis demerendo, in suam sententiam
 pertraxisse: atque ut omnibus persua-
 derent se recte de Deo sentire, tam
 eos qui horum, quam qui illorum
 Ecc

partibus adhærebant, Epistolas omnes A
quæ exstabant, pro suæ sectæ ac sententia
defensione in unum corpus collegisse, contrarias vero prætetermisit. Quæ
quidem res effecit, ut difficile admodum
deprehendere possemus quæ in his
negotiiis contigerunt. Sed quoniam veritatis
præcipuam curam habere oportet, ut sincera sit
Historiæ fides: necessarium existimavi ut hæc quoque
monumenta, quantâ fieri posset diligentiam
pervestigarem. Quod si Ecclesiasticorum
virosum, vel de primatu, vel de sectæ suæ
prærogativa contententium, seditiones
explanavero, nemo importune aut malevolæ
animo istud à me factum esse existimet.
Nam primum quidem, sicut antea dixi,
Historiæ scriptor cuncta veritati debet
postponere. Deinde Ecclesiæ Catholicæ
doctrina ita demum sincera apparebit:
quæ adversariorum quidem insidiis probata
sæpius atque explorata est: semper tamen,
utpote Deo victoriam ei præbente, pristinum
roborem recuperavit, omnesque Ecclesias ac
populos ad veritatem suam pertraxit. Porro
consideranti mihi utrum ea duntaxat literis
mandanda essent, quæ Ecclesiæ in imperio
Romano constitutæ accidisse cognoveram,
haud incommodum fore visum est, ea etiam
quæ apud Persas & alios Barbaros circa
religionem nostram gesta sunt, quoad ejus
fieri poterit adjungere. Neque vero ab
Ecclesiastica Historia alienum fuerit, in hoc
insuper opere commemorare, tum quoniam
vultu parentum auctores fuerint eorum qui
vulgo Monachi appellantur: tum qui post
illos continua successione serie celeberrimi
existenterunt, quos quidem aut novimus
ipsi, aut auditione accepimus. Ita enim fiet,
ut nec ingrati erga illos fuisse videamur,
virtutem illorum oblivioni tradendo, nec
ignari rerum ab illis gestarum. Simul etiam
iis qui hoc Philosophiæ genus confectantur,
exemplar relinquemus ejusmodi vitæ atque
institutionis, quâ si usi fuerint, beatissimo
ac felici exitu poterunt. Verum hæc in
progressu operis pro virili parte annotabimus.
Nunc vero narrationem rerum aggrediar,
Deum prius adiutorem ac propitium
precatus. Hinc porro Historiæ hujus
sumemus exordium.

προσιθέμφοι, συναγωγῶν ἐποίησαντο τῶν
ὑπὲρ τῆς οἰκείας αἰρέσεως φερομένων ἐπιστολῶν,
καὶ τὰς ἐναντίας παρέλιπον· ὁ δὲ σχολαστικὸς
μὴν λίαν καλεσθεὶς τῶν ὑπὲρ τῶν
ταῦτα συμβάντων· ἐπεὶ ἡ μάστιξ αὐτῶν
ἀσπιμελείᾳς χρεῶν διὰ τὸ τῆς ἰσορίας αἰεὶ
δηλον, ἀναγκαῖον ἐφάνη μοι ὡς οἰὸν τελεῖν, πρὶν
λυπρα μνησθῆναι καὶ τὰς τοιαύτας γερασίας
τοῖσιν καὶ σάσῃς ἐκκλησιαστικῶν πρὸς ἐκείνους
καὶ προσεδρίας ἢ προσημύσεως τῆς οἰκείας αἰρέ
σεως διεξέλθω, μή τι φορικὸν ἢ ἐσελευστικὸν
προαιρέσεως εἶναι δόξῃ, τοιαῦτά με ἰσχυρῶς
πρῶτον μὴν γὰρ, ὡς εἰρήλαι, πάντα ὁ δὲ
ποιεῖσθαι τῆς ἀληθείας τὸν συγγραφεῖα προσκο
ἐπεὶ αὐτὸ δὲ ὄγμα τῆς καθόλου ἐκκλησιαστικῆς
σώταλον ὅτι μάστιξ φανέται, πολλὰ καὶ
μὴν ταῖς ἐπιβλαῖς τῶν ἐναντία διεξελθῶν
δοκιμασθῆναι οἷα δὲ θεόθεν τὸ κράτεον λαχ
αὐτῶν εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανελθῶν δύναμιν,
πάσας τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ πλήθη πρὸς τὴν
οἰκείαν ἀλήθειαν ἐπισπασάμενοι· βεβαιω
μένα δέ μοι, εἰδὼν ἔγνω μόνον προσήκει
γερασία ταῖς γενόμενα καὶ τὴν ἐκκλησίαν
τῶν ῥωμαίων δεχθῆναι, ἐδοξεν δὲ ἔχῃ ἐφ' ἑσ
ἐφικέσθαι ἀδύνησομαι, καὶ τὰ κατὰ πρῶτον
βαρβάρους συμβάντα ἐπὶ τῆς θεσηκείας
ρήσῃ· ὅσα ἀνοικεῖον ἢ εἶναι τῆς ἐκκλησιαστικῆς
ἰσορίας, ἐν τῇδε τῇ πραγματείᾳ διεξελθῶν
καὶ ἴνας πόλεις ἦσαν οἱ ὡς περὶ πατέρες καὶ εἰς τὴν
γενόμενοι τῶν καλεσθέντων μοναχῶν, καὶ μὴ
αὐτῶν καὶ διαδοχῶν, ὡς ἴσμεν ἢ ἀνοικεῖον
διδοκιμήσασθαι· ἔτε γὰρ ἀχάριστοι δὲ
εἶναι πρὸς αὐτῶν, ἀμνηστία καὶ ἀδύνησομαι
D αὐτῶν ἀρετῶν, ἔτε ἀπείρωσ ἔχῃ τὴν κατὰ
ἰσορίας, μὴ τὰ καὶ τοῖς ἀποσημύσεως ἀδύ
λοσοφῶν τὸ ὄγμα κατὰ πρῶτον ἀνοικεῖον
χερῶν μοι, μακαριώτατε καὶ διδοκιμῶν
μεθέξασθαι τελεῖσθαι· ἀλλὰ ταῦτα μὴ
λόγῳ, ὡς οἰὸν τε, ἀδύνησομαι τρεπομαι
ἤδη ἐπὶ τὴν ἀφήγησιν τῶν πραγμάτων, τῶν
σεργὸν καὶ ἴλεων τὸν θεὸν ἐπικαλεσάμενοι
ἐξ ἧς δὲ τῶν δεχθῆναι ἢ παρδοσα γερασίας
θένδε.

A

Κεφ. β΄.

CAPUT II.

Τίνοι ἦσαν ἐπίσκοποι τῶν μεγάλων πόλεων, τὰ μεγάλα κων-
σταντίνου βασιλεύσαντος, καὶ ὅπως ἡ μὲν ἄρχη λιβύης διὰ λικί-
νου πρεσβυτέρου ἐχειρίσθη, ἡ δὲ ἡσπέρια δὲ τῶν κων-
σταντίνου μετ' ἰλιουθείας τὸν χειρισμὸν
ἐπαρρησιάζετο.

*Quinam fuerint majorum civitatum Episcopi
Constantino Magno regnante: & quod Oriens
quidem usque ad Libyam propter Licinium cau-
sum Christum coluit: Occidens vero propter
Constantinum liberius fidem Christi
professus est.*

Κρίσπε καὶ κωνσταντίνου τῶν καيسάρων
ἑταίρων, ἠγάγετο μὲν τῆς ῥωμαίων
ἐκκλησίας σίλβεςτρον· τῆς δὲ ἀλεξανδρέων
ἀλέξανδρον, καὶ μακάριον τὸν ἱεροσολύ-
μων τῆς δὲ ἀντιόχειαν τῶν πρὸς τὸ ὄρρον, B
μὲν ῥωμανὸν ἔτι ὡς ἐπέστεραπλοῦ τῶν
ἐπιγυμνῶν, ὡς εἰκός, μὴ συγχωρησάντων χρε-
στά τῷ χριστιανισμῷ ὅσα εἰς μακρὸν δὲ οἱ
ἐκτικῶν στυλῶν ἡρώδης, θαυμασάντες τὸ
βίαιον καὶ τῶν λόγων διστάσιον, ἀξίον ἐδοκίμα-
σαν τὸ ἀποσταλεῖσθαι ἠγάγετα· καὶ ἐπί-
σκοπον ὄντα τῆς γείτονος βερρόσιας, εἰς ἀντιό-
χειαν μετέστησαν τῶν δὲ χειριστῶν οἱ μὲν
πρὸς εὐὰ μέχρι τῶν ὁμόρων αἰγυπτίους λι-
βύων, ὅσα ἐπαρρησιάζετο τὸ φανερόν ἐκκλη-
σιαστικῶν, μετὰ βαλομένη λιβύη τῆς πρὸς ἀν-
τιόχειαν ὁμοίας· οἱ δὲ ἀνα τῷ δούσῳ, ἑλλήνας C
καὶ μακεδόνες καὶ ἰλλυριοὶ, ἀδελφῶς ἐθή-
τησαν δια κωνσταντίνου, ὃς ἠγάγετο τῶν τῆς
ῥωμαίων.

Consulibus Crispo & Constantino
Caesaribus, Romanae quidem Ec-
clesiae Silvester Praefulatum gerebat:
Alexandrinae vero Alexander, & Maca-
rius Hierosolymorum. Antiochia au-
tem ad Orontem fluvium sita nemo ad-
huc post Romanum constitutus fuerat
Episcopus, persecutionibus ut verisimile
est, ordinationem fieri prohibentibus.
Sed non multo post Episcopi apud Ni-
caeam congregati, cum Eustathium ob
vitae simul ac doctrinae meritum admi-
nistratione prosequerentur, dignum eum
judicarunt qui Apostolicae Cathedrae
praesideret: ac proinde cum Episcopus
esset vicine urbis Berraeae, illum inde An-
tiochiam transfutere Quo quidem tem-
pore Christiani qui in Orientis partibus
ad Libyas usque Aegyptiis finitimos de-
gebant, Ecclesiasticos conventus palam
celebrare minime audebant, propterea
quod Licinii erga ipsos immutata esset
benevolentia. Christiani vero in Occi-
dentis partibus commorantes, Achaei
scilicet, Macedones & Illyrii, religionis
suae solennia intrepide agebant, Con-
stantini opera, qui Imperium Romanum
in illis regionibus administrabat.

Κεφ. γ΄.

CAPUT III.

Ὅπως σαυρὸς εἶδεν, καὶ τὴν τῆς χριστοῦ ἔμφανειαν, εἰς τὸ χρι-
στιανισμὸν ἠάλωθεν ἐκ τῶν ἀντιόχειαν, διδασκῶν καὶ παρὰ
τῶν ἡμετέρων τῶν εὐσεβῶν.

*Quomodo Constantinus per visionem crucis Chri-
stique praesentiam ad Christianam religionem
traductus sit, veramque pietatem a nostris
sacerdotibus didicerit.*

Τούτω γὰρ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα συγκυ-
ρήσασα παρὰ τὴν φάσμα, οἷς ἐπέειπεν ἡ πόλις
χριστιανισμῷ δόγμα προσέδωκεν· μάλιστα δὲ
τῷ φανείσθαι αὐτῷ θεοσημείων ἠνία γὰρ ἐπι-
στράφεται μαζελίω ἐβέβηλετο, οἷα γὰρ εἰκός ἦ-
πρὸς κατ' ἐαυτὸν, ὅπως ἀρετὰ τῆς μάχης ἀ-
ποδείξασθαι, καὶ τὴν ἀντιόχειαν ἐσαίνοντο αὐταῖς
δὲ φερόμεν ἡ γυμνῶν, ὅσα εἶδεν τὸ τῶν σαυρῶν
σημείων ἐν τῷ ἔργῳ σελαγίζον· τεθηπότι δὲ

HUic enim viro, cum alia multa
obtigisse comperimus, quibus per-
motus Christianam religionem colere
instituit: tum in primis signum divini-
tus ipsi ostensum. Nam cum bellum
Maxentio inferre constituisset, secum,
ut credibile est, dubitare coepit, & quem
sibi auxiliatorem pararet. Hujusmodi
curis distractus, vidit in somnis signum
crucis in caelo resplendens. Quo viso
Ecc ij

μη νέμειν τοῖς ἐπὶ αἰκόσιν, εἰ μέλαμελῆ θῶσι, κ' ἔργους ἀγαθοῖς τῷ μέλαμελεῖαν βεβεώσασσι.

A his qui deliquerunt veniam date, modo ipsos pœniteat, ac pœnitentiam suam bonis aētibus confirmet.

Κεφ. δ'

CAPUT IV.

ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἀφ' ἡμετέρου τοῦ πολέμου ἐθεσπίσθη καὶ διὰ τοῦτο παραδόξως πρὸς τὸ σημεῖον Φερότων τὸ εὐαγγέλιον.

Qualiter Constantinus crucis signum in praeliis praeferrere iussit: & mirabilis quaedam narratio de his qui vexillum illud gestabant.

Τοιαῦτα τῶν ἱερέων ὑψηλῶν, θαυμάσας ὡς ᾤετο χριστὸν ἁεροφιλίας ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν ἀνδρας ἐπισήμονας, χρυσῶ καὶ λίθοις τιμίαις εἰς εὐαγγέλιον μίαν ἀσπιδάσαι, τὸ ᾧ ῥωμαῖοις καλεῖται λαβάρου σημεῖον δὲ τὸ πολυπολεμικόν, τῶν ἄλλων τιμιώτερον, καθότι αἱ τὸ βασιλέως ἡγεῖα καὶ προσκυνητῶν νεόμιστο ᾧ τῶν ἑραλιῶν ἢ μάστιγα οἶμαι κωνσταντῖνον τὸ ἐπιστημολογῶν σύμβολον τῆς ῥωμαίων δεξιῆς, εἰς χριστὸν σημεῖον μετὰ βαλεῖν ὥστε τῆ συνεχεῖ θεῶν ἁεροφιλία, ἀπεθιχθῆναι τῶν πατρῶων τῶν δεξιοῦν: μόνον δὲ τὸν ἡγεῖα θεόν, ὁ καὶ βασιλεὺς σέβει, καὶ ἡγεμόνι καὶ συμμάχῳ χεῖται καὶ τῶν πολυπολεμίων αἱ γὰρ τὸ τοσημεῖον ᾧ ἐβλάβητο τῶν οἰκείων λαγμάτων καὶ ταῖς καμνύσας φάλαγγιν ὁ ταῖς μάχαις παρεῖναι ἐκέλευε, φανερὸς ἴστας τῶν δορυφόρων ᾧ τὸ ποιεῖν, οἷς ἔργον ἡμῶν ἐκαστοῦ ἀμοιβῆς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρειν τὸ σημεῖον, καὶ ᾧ τῶν ταῖς ταῖς τῶν πολυπολεμίων λέγεται γὰρ ποτὲ τὸν ἔτο φέροντα, ἀφ' ἧς ἐπιδραμόντων τῶν πολυπολεμίων, δέξασθαι ἐπὶ τῶν ᾧ τῶν μάχαις ὑπέαγαγεῖν ἢ δὲ τῶν βελῶν ἔξω χρομένον, ὁ δὲ πρὸς περὶ βληθῆναι καμνῶν τὸν δὲ παραλαβόντα τὸ θεῖον σύμβολον, ἀφ' ἧς διαμῆναι πολλῶν ἐπ' αὐτῷ ἔξουσιον παραδόξως γὰρ πως ὡς ὑπὸ θεῶν δυνάμειος ἰδύνομαι τὰ βέλη τῶν πολυπολεμίων, τὸ σημεῖον ᾧ τῶν ἐπὶ τῶν φερότων, καὶ μέσος τῶν κροδύων ὄντων, ἀφ' ἧς τῶν λέγεται ἢ μῆτε ἄλλοι ποτὲ τῶν τῶν σημεῖον διακονήμενοι, ἀγὰρ εἶκος ἐν πολέμῳ ἑραλιῶν τῶν σκακῶν ᾧ τῶν συμφορῶν, καὶ τραυματίαν ἢ ἀρχμαλῶν χρομέναι.

Cum ista à sacerdotibus exposita fuissent, Imperator Prophetias de Christo admiratus, peritis artificibus mandavit, ut vexillum illud quod Romani Labarum vocant, auro & gemmis ornatum in crucis signum transformerent. Potro illud vexillum bellicum, honoratius erat quam reliqua, eo quod Imperatorem semper praecedere, & adorari à militibus consuevissent. Quocirca maxime existimo, Constantinum nobilissimum Imperii Romani signum in Christi vexillum commutasse, eo consilio, ut continuo ejus aspectu cultuque Romani à patris ritibus paulatim abducerentur, eumque solum Deum existimarent quem Imperator coleret, & quoduce atque adjutore contra hostes uteretur. Id enim signum semper ante copias suas velut munimentum objecti, & legionibus si qua forte ab hoste premerentur, in praelio adesse voluit: delectis ad id munus certis militibus, quibus hoc injunctum erat, ut singuli per vices id signum humeris gestarent & acies hostium circuirent. Quodam igitur tempore, ajunt signiferum qui id vexillum portabat, repentino hostium incurfu perterritum, alteri illud tradidisse, seque ex praelio subduxisse: cumque jam extra telorum jactum sterisset, subito lethali vulnere percussum corruisse: eum vero qui divinum signum gestandum susceperat, multis in ipsum jacula mittentibus, illa solum permanisse. Quippe hostium tela mirabili quodam modo, velut divina quadam virtute ea dirigit, signo infigebantur: ab ipso autem signifero inter tot pericula constituto avolabant. Sed nec alium quenquam militem huic signo gestando deputatum, in gravem unquam calamitatem, sicut in bello fieri solet, incidisse memorant, nec vulneratum unquam aut captivum fuisse.

CAPIUT V.

Κεφ. ε.

Refutatio eorum qui dicunt, Constantinum ob necem filii sui Crispi, Christianam religionem amplexum esse.

Αντιρήσεις πρὸς τὸς λίζοντας, χριστιανισμὸν κωσταντίνου διὰ τὸν φόνον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ κρισπίου.

Scio quidem Gentiles vulgo narrare solitos, Constantinum cum quosdam genere proximos interfecisset, & in necem filii sui Crispi consensisset; pœnitentia ductum, de expiatione scelerum consultasse Sopatrum Philosophum, qui tunc temporis Plotinianæ scholæ successionem tenebat: illum autem respondisse, nullam esse ejusmodi scelerum expiationem. Quare repulsa conturbatum Imperatorem, incidisse in Episcopos, qui pœnitentia & lavacro baptismi ipsum ab omni scelere purgaturos se esse pollicerentur. His igitur quoniam ex animi sui sententia respondissent, illum delectatum, religionem eorum suspexisse, & cum ipsum Christianum factum esse, tum subditos ut idem facerent impulisse. Verum hæc mihi videntur esse conficta ab illis, qui Christianam religionem vituperare student. Etenim Crispus, cujus causâ Constantinum lustratione opus habuisse dicunt, anno Imperii patris sui vicefimo mortem obiit: qui dum adhuc superstes esset, utpote secundum Imperii obtinens locum, & Cæsaris dignitate decoratus, multas unâ cum patre leges pro Christianis tulerat, sicut temporum notæ singulis legibus subjunctæ, & legislatorum nomina etiamnum testantur. Sopatrum vero, primum quidem haudquaquam verisimile est in colloquium venisse cum Constantino, qui tunc temporis in illis duntaxat partibus quæ circa Oceanum ac Rhenum posita sunt, Imperio potiebatur. Nam ob discordiam ejus cum Maxentio qui tum in Italia degebat, perturbata erat Romana respublica: nec facile tunc cuiquam erat in Gallias ac Britannias, easque orbis partes penetrare, in quibus Constantinum Christianam religionem primum suscepisse constat, antequam Maxentio bellum intulisset, & in Italiam atque urbem Romam pervenisset. Cujus rei fidem iterum faciunt, tum tempora ipsa, tum leges quas ille pro religione sanxit. Verum etsi facile concedamus, Imperatorem cum Sopatro collocutum esse,

Ὅτι ἀγνοῶ δὲ, ὡς Ἕλληνας λέγουσι, κωνσταντίνον ἀνελόνα τινας τῶν ἐγγύτων ἄλλοις, καὶ τὸ θανάτῳ κείσων τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ παιδὸς συμπράξαίνα, μετὰ μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ ἀδικαταρμῶν κοινῶσα ἀποπέμψατο τὸν φιλοσόφῳ, κατ' ἐκείνου καὶ ἀποφασίζοντι τῆς πλῶνίου διαδοχῆς τῶν ἀποφίνασαι, μηδένα καταρμῶν ἐκείνων τοιούτων ἀμαρτημάτων ἀδημονεῖν ἐπὶ τὸν βασιλεῖα ἐπιτῆ ἀπαγορευθῆναι, ἀφ' ἧς ἐπισκόποις, οἱ μετὰ αὐτῶν καὶ βασιλίστα ὑπέχοντο πάσης αὐτὸν ἀμαρτηίας καταρμῶν ἠδ' ἰωῦν τε τέτοις κ' σκοποῖν εἰρηκασί, καὶ θαυμάσαι τὸ δόγμα, καὶ χριστιανῶν ἡσθῆναι, καὶ τὰς δεχομένους, ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ταῦτα πεπλασθέντα σπουδάζει τῶν χριστιανῶν θεοσεκείας κακοηγορεῖν κείσων μὴ γὰρ, δι' ὃν φασὶ κωνσταντίνον καταρμῶν δεηθῆναι, τῶν ἐκείνων ἔπει ἐτελθῆναι τῆς τῆ πατρὸς ἡγεμονίας, ἐπιπεριῶν πολίλους σὺν αὐτῷ ἀποφίνασαι νόμους ὑπὲρ χριστιανῶν, ἀτε δὴ κ' τὸ δεινότερον χῆμα τῆς βασιλείας τῶν μετὰ αὐτῶν καὶ αὐτῶν, ὡς εἰς ἐπὶ νῦν μαρτυροῦσθαι ἐπινομοῖς ὑποδείαγμένοι χρονοῖς, καὶ τῶν μετὰ αὐτῶν ἀποφίνασαι σὺν πατρὸν δὲ, περὶ τὸν μὴ σὺν εἰκὸς ἰὼ εἰς ὀμιλίαν ἐλθῆναι τῶν σαλίῶν, μόνης τῆς πρὸς τῶν ὠκεανῶν τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίᾳ διὰ γὰρ τῶν πρὸς μετὰ ἡμῶν διαφορῶν ἐπὶ τῆς ἰταλίας διαγῶν ἐς ἀσίαν ἐπὶ ῥωμαίων καὶ σὺν ἀποφίνασαι τῆς ἐπιδημῶν γαλατίας καὶ βερβανίας καὶ τῆς καλιονέσι, παρ' οἷς σωμακοῖς τῶν χριστιανῶν θεοσεκείας μετὰ αὐτῶν κωσταντίνον, περὶ ἐπὶ μαρτυροῦσθαι, καὶ παρ' αὐτῶν ἐπὶ ῥώμην καὶ ἰταλίαν καὶ μαρτυροῦσθαι τοῦτου οἱ χρονοῖ, καὶ οἱ νομοὶ οὗς ὑπὲρ θεοσεκείας ἐθέλο' εἶθ' ἡ ῥαδίας ὠδῶναι τῶν χρονοῖ μετὰ αὐτῶν σὺν πατρὸν τῶν βασιλίστα

ἢ δι' ἐπιστολῆς αὐτῶν πυθέσθαι περὶ ὧν ἐβέλετο, εἰ δὴ περὶ πιθανὸν ἢ τὸν φιλόσοφον ἀγνοῦν, ὡς ἠεὶ κληῖς ὁ ἀλκμυῖος ἀθλιώσιον ἐκαθάρατο μὲν τὴν τεκνοκτονίαν τοῖς δῆμιον μυστηρίοις, καὶ μὲν τὸν ἰφίτην φόνον, ὃν ἔξενον καὶ φίλον ὄντα ἀδίκως ἀνείλεν ὡς μὴ ἐν οἱ ἔλλως τῶν τοιούτων πλημμελημάτων καθάρμας ἐπιηγελλοῖτο, δπόχη τὰ εἰρημνία, καὶ ἑυδῶ καὶ ἡγορεῖ τῶν ἐναντία ἀποφύκαται σῶπαρον πλασαμῶν· εἰ γὰρ ἀνῆποιμι, ταῦτα ἠγνοκέναι τὸν ἐπισημοτάτον ὅτε παρ' ἑλλήσιον ἐπὶ παιδούσῃ γεγνημῶν.

A vel per Epistolam eum de quibus volebat consuluisse: haudquaquam tamen credibile est, Philosophum ignorasse, Herculem Alcmenæ filium post cædem liberorum & post necem Iphiti, quem licet amicum atque hospitem inique interfecerat, Cereris sacris Athenis expiatum fuisse. Græcos igitur hujusmodi scelerum expiationem pollicitos esse, ea quæ dixi satis evincunt: simulque mendacii eos coarguunt, qui Sopatrum affirmant contraria pronuntiasse. Neque enim ausim dicere, ista ignorasse Philotophum, qui eruditionis causâ apud Græcos ea ætate nobilissimus habebatur.

Κεφ. 5.

CAPUT VI.

ὅτι καὶ ὁ κωνσταντῖνος πατὴρ παρεχώρησε τὸ τῶν χειρῶν πλατύτητα οὐκ ἔστιν ὁ δὲ μέγας κωνσταντῖνος πανταχῶ διαδραμεῖν παρισκιάσει.

Quod pater quidem Constantini nomen Christi propagari permisit: Constantinus vero Maximus ut ubique terrarum predicaretur effecit.

Αἱ δὲ καὶ τὴν δεχομένην ὑπὸ κωνσταντῖνος ἐκκλησίαν καθάρτα μὲν ἐπραγματοῦν, καὶ ὁσημέραι ἐπεδίδωκεν, δῖνον καὶ ὁμόφρον· βασιλείας διεργασίῳν ἀξιοῦν μὲν ταύτας δὲ καὶ ἄλλῃ περὶ τέτα, διωγμῶν καὶ ταραχῆς ἀπεροῦντες τὸ θεῖον ἐφύλαξε· ἀποκρίσιν γὰρ τῶν ἀνά τὴν ἄλλῃ οἰκουμενικῆν ἐκκλησίαν, μόνῃ κωνσταντῖνῳ ὁ κωνσταντῖνος πατὴρ ἀδελφῶς θεοσκόπειν συνεχώρησε τοῖς χριστιανοῖς ἀμέλει τοῖσδε πτωμασὸν καὶ συγγραφῆς ἀξίον ἐγνων εἰς γὰρ ταῦτα δοκιμάσαι θελῶν τίνες τῶν ἐπιτοῖς βασιλείας χριστιανῶν ἀνδρες εἰσὶ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, συγκαλέσας πάντας, καὶ ἐπιόρυσεν, εἰ μὲν ἔλωθῃ τὴν καὶ θεοσκόπειν ὁμοίως, ἀμφοῖν αὐτῶν εἶναι, καὶ ἐπιότης αὐτῆς μένει ἀξίας· εἰ δὲ ὁδραϊτήσαντο, ὁδραϊτικῶν βασιλείων, χάριν ἔχοντας ὅτι μὴ καὶ πτωμασὸν προσώφλησαν· ἐπεὶ δὲ εἰς ἐπιότερον διεκείθησαν, οἱ μὲν τὴν θεοσκόπειαν προδόντες, οἱ δὲ τῶν παρῶν τῶν θεῶν προσημῶντες, ἐγὼ φίλοις καὶ συμβούλοις χρῆσθαι, τοῖς περὶ τὸ κρεῖττον τοῖσδε διαμείναντι τὰς δὲ, ὡς ἀνάνδρες καὶ κωδάλως ἀπεσράφη, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν

Ecclesie igitur quæ sub Imperio Constantini erant, in summa felicitate degebant, crescebantque indies, benevoli & Christiani principis beneficiis locupletata. Quas quidem etiam ante eius principatum, persecutionum ac tumultus expertes Deus servaverat. Nam cum in reliquis partibus orbis Romani, Ecclesie persecutionibus vexarentur, solus Constantius Constantini pater Christianis liberam colendi numinis dederat facultatem. Quin etiam mirabile quiddam & dignum quod posteris tradatur, ab illo factum esse cognovi. Id autem est hujusmodi. Cum aliquando explorare vellet, quinam ex numero Christianorum in palatio ipsius degenentium viri boni essent, convocatis omnibus edixit, ut si quidem sacrificare & Deos perinde ac ipse colere vellet, in palatio manerent, & eundem quem prius dignitatis obtinerent locum: sin id facere recusassent, exirent à palatio, beneficii loco ducentes quod supplicio affecti non essent. Cumque in duas partes divisi fuissent, hinc quidem religionis sue desertores, illinc vero qui divinas res presentibus bonis anteponebant: eos amicos & consiliarios in posterum habere decrevit, qui Deo fidem servassent. Reliquos vero, tanquam ignavos & impostores averfatus, à comitatu suo

λυπήσάν ταῖς δυσπραγίαις τῆς θεσηκείας· ἅμα δὲ καὶ τὰς ἐκκλησίας ὑπολαμβάνων δι' ἡρώδαι, καὶ παρὰ τὸ αὐτὸ μόνε βασιλεύσασθαι πρὸς τέτοις ᾧ, οἷα φιλεῖ γίνεσθαι, πάλιν εἰς μάχην κατέσταθ' ἐμὲλλον κωνσταντῶν, τὴν παροδοκωμένην πολέμου πρόνοιαν ἐποίητο, διὰ τε σφαγίων καὶ μαρτυρίων καὶ ὑπαρχθῆναι τισὶν ὑπὸ πνευμάτων αὐτῶν κρηθήσασθαι εἰς ἑλληνισμὸν ἐτραπή· ἀμείλιτοὶ κὴ ἑλληνες φασὶν αὐτὸν ὅτε ἀποπνεύσασθαι ἐν μιλῆτι μάχῃ τὴν διδυμαίαν ἀπολλῶν· ἐρμηνεύσασθαι τὴν πολέμου, κρηθῆσθαι τὸ δαμιεῖον τρισησίτ' ὀμνηκὲς εἰχθῆς· Ὡ γέρον, ἢ μάλα δὴ σε νέοι τέρασσι μαρτυρήσασθαι· Σητε βίη λέλυται, χαλεπὸν δὲ σε γῆρας ἰκάνει·

A calamitatibus maximum dolorem Constantino allaturum se esse sperans: simul etiam existimans, Ecclesias Christianorum id unum optare ac studere, ut illum solum Imperatorem haberent. Præterea cum iterum pugnaturus esset adversus Constantinum, victimis & divinationibus ad futurum bellum se præparabat: seductusque à quibusdam qui victoriam ipsi pollicebantur, ad Gentilium superstitionem descivit. Gentiles certe memorant, illum tunc temporis oraculum Apollinis Didymæi quod erat in urbe Mileto consuluisse: eique de belli eventu interroganti Apollinem respondisse his Homericis versibus:

B *O vetule, incurstant juvenes te belliparantes, Fracta est vis tua, statque tibi ærumnosa senectus.*

Et ex multis quidem rebus deprehendi, religionem Christianorum divinam providentiâ constitutam esse, tantosque progressus fecisse; præcipue vero ex iis rebus quæ tunc gesta sunt. Nam cum Licinius cunctas Ecclesias quæ sub ipsius ditione erant, jamjam persecuturus esset, conflatum est in Bithynia bellum illud, quod inter Constantinum ac Licinium postremum fuit. In quo Constantinus Dei auxilio in tantum adjectus est, ut hostes terra marique devicerit: & Licinius terrestri simul ac navali exercitu amisso, Nicomediæ seipsum dediderit, & privatus aliquam diu egerit Thessalonica, ibique tandem interfectus sit. Vir qui initio quidem imperii, tum bello, tum pace egregius extiterat, & nuptiis fororis Constantini fuerat honoratus: tandem vero hujusmodi exitum fortitus est quem dixi.

Ἐκ πολλῶν ἢ καὶ ἄλλων ἔδοξε μοι, τὸ δόγμα τῶν χριστιανῶν, θεῆ πρόνοιᾳ συνίστασθαι, καὶ εἰς τὸ σωτηριώδη παρὰ τὸν ἐπίδοσον ἐχθῆρας ἵσταναι ὅτε γηρομένων ἐμὲλλον· γὰρ ἤδη λιχνίῳ δυνάμει πάσας τὰς ἐπὶ αὐτὸν ἐκκλησίας, συνίστασθαι ὅτι βιθυνία πόλεμος, ὃν τελευτήσασθαι ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους αὐτὸς τε καὶ κωνσταντῶν· τὸ σωτῆρ ἡ θεῆ ῥοπή ἐχρήσατο κωνσταντῶν, ὡς καὶ γῆν καὶ θάλασσαν κρηθῆσθαι τῶν ἐναντίων· ἀπεβαλόντα δὲ λιχνίον τὸ πρῶτον καὶ τὸ καὶ καὶ ἐν νικομηδείᾳ προδύναι, καὶ ἰδού τῶν ἐπὶ τινὰ χρόνον διαγαγεῖν ἐν θεσσαλονίκῃ, κατέστ' ἀναγεθῆναι ἀνδρα τὴν πρῶτα τῆ γεμονίας, ἐν πολέμοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἀποδομῶν τῶν ἡρώδων, καὶ τῶν γάμων τῆς ἀδελφῆς κωνσταντῆς τελεμημένον, εἰς τέτοιο καίνασθαι τέλος.

Κεφ. η'.

CAPUT VIII.

Κατέλιπε τὸν χριστιανῶν, ὅσα κωνσταντῶν διαπραξάτο, ἢ τὴν ἰδιοκτησίαν χριστιανῶν, καὶ τῶν οἰκοδομῶν, καὶ ἄλλων κοινῶν φιλῶν πραγμάτων.

D *Enumeratio eorum quæ Constantinus præclare gessit: tum Christianos liberando, tum Ecclesie construendo, tum alia quadam ad utilitatem Republicæ disponendo.*

Kωνσταντῶν δὲ εἰς μόνον αὐτὸν πάσης τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἀφίστασθαι, γράμματι δημοσίᾳ προσηγορεύσας τοῖς ἀνα τὴν ἐν ὑπὸ κλήροισιν τῶν χριστιανῶν σέβειν θεσηκείαν, ἅ τὸ θεῖον ἐπιμελῶς θεραπεύειν· θεῖον δὲ νοεῖν μόνον, ὃ καὶ οὐτως ἐστὶ, καὶ διαρκῆ καὶ παντὸς τῆ γενεῆς

Constantinus vero, cum jam solus Romano Imperio potiretur, Romanis per Orientem degentibus publico edicto præcepit, ut Christianam religionem colerent, Deumque studiose venerarentur: solum vero eum existimarent Deum, qui & revera est, & perpetuam

Fff

δεχθῆναι ἐπιτρέψενον καὶ τὸ λοιπὸν θύειν ἀ-
 περὶ πάντων, ἢ μανίαις καὶ τελείαις κε-
 χηρῶσιν, ἢ ξόανα ἀναλιδεῖναι, ἢ ἑλληνικὰς
 ἀγῶνας εὐεχῆσαι: πολλὰ δὲ καὶ τῶν κτ' πόλεις ἐ-
 θῶν, ἢ μείβοτο τῆς δεξαυῆς, ἀμέλειτοι,
 πρὸ μὴν αἰγυπτίους, ἐκέλι εἰς τὰς εἰωθότας
 ἑλληνικὰς ναῖς: εἰς δὲ τὰς ἐκκλησίας ἐξ
 ὧν φερέται ὁ πῆχυς, ὃ σημαίνειαι τῶν
 τῶν καὶ ἐδάτων ἢ ἐπίδοσις: παρὰ δὲ ῥω-
 μαίους, ὅτε πρῶτον ἢ τῶν μονομάχων ἐνω-
 λῶθη θία: πρὸ δὲ τῶν Φοίνιξιν, οἱ τὸν λιβα-
 νον καὶ τὴν ἡλίας πόλιν οἰκοῦσιν, ἐκέτι θέμις
 ἢ ἐμπορεύεσθαι τὰς παρθένας, πρὸ τῶν
 ἀδελφῶν σκελεθῶν, οἷς νομίμω γάμω συν-
 ούσιν εἰσάγεσθαι, μὴ τὴν πρῶτὴν πύραν τῆς
 ἀδελφῆς μίξωσι: τῶν δὲ δὴκλιθῶν οἰ-
 κων, οἱ μὴ δεκοῦντως μεγάλας ἐχοῦσιν,
 ἔπαυροῦτό: οἱ δὲ, εἰς ἐπίδοσιν ὑψος
 καὶ πλάτος λαμπρῶς ἐπεσκευάζοντο: ἐτέ-
 ροι δὲ τὴν δεξὴν μὴ ὄντες, ἐκ θεμελίας
 ἐνημερῶντο: τὰ δὲ χρήματα, ἐκ τῶν
 βασιλικῶν θησαυρῶν ἐχορήγη ὁ βασιλεὺς,
 γὰρ τὰ τοῖς κτ' πόλιν ἐπισκόποις, καὶ τοῖς
 ἡγεμόνοις τῶν ἐθνῶν, τοῖς μὴν ἐπίστατον ὁ, π
 ἐλάσθη τὰς δὲ πειθαρχεῖν, καὶ σπευδῶς
 ἀπερὶ εἰδῶς τοῖς ἱεροῦσιν ἀήμερῶσι δὲ ἀν-
 τὶ τῶν ἀρχῶν, σκελεθῶν ἢ θρησκεία: ἐπὶ
 τοῦτον δὲ μὴ τὸν παρὰς λικίνιον πόλεμον ἐ-
 πιβουλὴν ἐγγίσει ἐν ταῖς κτ' τῶν ἀλλοφύλων
 μαχαιρῶν καὶ σαυραματιῶν κρατῆσαι, ἑτῶν
 καλεσθῶν γότων, ἑτὸν τελευταῖον, ἐν μέρῃ
 καὶ σπείσασθαι πρὸς ἀντιπῶν: τὸ δὲ τὸ
 ἐπὶ, ὡς μὴν ὅτε πύραν ἰσραὴλ ποταμοῦ
 μαχμῶταλον δὲ τυγχάνον, καὶ πλῆθος καὶ με-
 γάλῃσιν, ἐν ὅπλοις αἰ παρσκευασ-
 μέν, τῶν μὲν ἄλλων βαρβάρων ἐκράτει
 μῶσι δὲ ῥωμαῖοι ἀνταγωνιστὰς εἶχον: ἐχ' ἡμι-
 σα δὲ λέγει καὶ τὸν πόλεμον ἐπιδείξαι
 καὶ ἀντιπῶσι σημεῖον καὶ ὀνείρων, ὅσους θό-
 σαι ἢ ἐπὶ πρηνόιας καὶ ἀντιπῶσι δὲ πάντων τῶν
 ἐπὶ ἀπὸ συμβαλῶν πολέμων, καθ' ἅπερ ἀντι-
 φιλομύμητος τὸν χριστὸν, ἢ μείβοτο τῆς παρὰ τὴν
 θρησκείαν σπεδῆ ταύτην μόνην πρὸς ἐδῶν,
 καὶ σάβηον ἡγεῖσθαι, τὰς ἀρχομένους προτρέ-
 πων: ἐκ δὲ τῶν ὅσους ὑποφῶρα γῆς, καθ' ἑκά-
 στὴν πόλιν ἐξελθὼν τὸ δημοσίῃ ρητὸν τέλει,

A fere Christiani administrabant: veti-
 tumque erat univertis, ne in posterum
 sacrificarent, neve vates consularent,
 aut mysteriis initiarentur, aut simulacra
 dedicarent, aut festos Gentilium dies
 celebrarent. Multi quoque civita-
 tum vetustissimi ritus inmutati sunt.
 Denique ex eo tempore apud Aegy-
 ptios cubitus Nili, quo incrementum
 aquarum ejus fluminis notari solet, non
 amplius in Gentilium templa, sicut mos
 erat, sed in Ecclesiis defertur. Apud
 Romanos vero interdicta fuerunt gla-
 diatorum spectacula. Jam vero apud
 Phœnices qui Libanum & Heliopolim
 incolunt, fas amplius non fuit scortari
 B virgines, priusquam viris jungerentur;
 quibus legitimo connubio tunc demum
 sociabantur, postquam illicitum con-
 cubitum expertæ fuissent. Ad hæc Ec-
 clesiæ, quæ quidem quæ satis amplæ erant,
 reficiebantur: aliæ vero incremento la-
 titudinis & altitudinis accepto, splen-
 didiores fiebant. Alibi vero novæ à
 fundamentis extruebantur, ubi antea
 non fuissent. Pecunias autem ex regali-
 bus thesauris Imperator suppeditabat,
 scriptis literis, partim ad Episcopos, par-
 tim ad rectores Provinciarum: ad illos
 quidem, ut quod ipsis libitum esset im-
 perarent: ad hoc vero, ut obtempera-
 rent Episcopis, iisque studiose obseque-
 rentur. Cum autem Imperium ejus in
 prospero statu esset, unâ cum Imperio
 etiam religio florebat. Certe post bel-
 lum adversus Licinium, adeo felix ac
 fortunatus fuit in præliis adversus Bar-
 baros, ut & Sarmatas & Gothos device-
 rit: tandemque summi beneficii loco
 fœdus cum illis percussit. Porro ista
 gens tunc quidem temporis trans Danu-
 bium habitabat. Et cum esset bellicosis-
 sima, ac tum ob multitudinem, tum ob
 corporum magnitudinem in armis sem-
 per exercitata, aliis quidem Barbaris
 superior erat: solos autem Romanos
 æmulos habebat. Fertur porro in hoc
 bello cum maxime declaratum esse
 Constantino per signa ac somnia, quan-
 tum ipsius curam Deus gereret. Cum
 igitur omnibus bellis quæ sub ejus Im-
 perio contigerunt, victoriam reporta-
 set, velut certans in referenda Christo
 gratia, suum erga illius religionem stu-
 dium atque affectum rependit: subdi-
 tos suos adhortans, ut eam solam cole-
 rent ac salutarem judicarent. Quin
 etiam ex tributis annuis certam pensio-
 Fff ij

nem eximens fisco, Ecclesiis & clero A
 cujusque loci distribui jussit: eamque
 donationem omni in posterum avo ra-
 tam firmamque esse lege sanxit. Porro
 ut milites ad Deum pari cum ipso ratio-
 ne colendum assuefaceret, eorum arma
 crucis effigie insignivit; & in palatio
 Ecclesiam ædificavit: & quoties ad bel-
 lum proficisceretur, tabernaculum ad
 Ecclesiam similitudinem fabricatum cir-
 cumferre consueverat: ita ut ne quidem
 in solitudine constitutus, tam ipse, quam
 exercitus ejus, sacra æde careret, in qua
 Deum laudare, ac preces fundere, &
 sacra mysteria percipere possent. Seque-
 bantur enim sacerdotes & Diaconi ta-
 bernaculo assidentes, qui juxta Ecclesiam B
 ritum ejusmodi officia obirent. Atque
 ex eo tempore, Romanorum legiones
 quæ nunc Numeri vocantur, singula
 proprium sibi tabernaculum facere cœ-
 perunt, & sacerdotes ac Diaconos pro-
 prios ac peculiaries habere. Præterea die
 Dominico, quem Hebræi quidem prim-
 um sabbati appellant, Gentiles vero
 Soli consecraverunt; & eo qui Sabbat-
 um antecedit, cunctos à judiciis aliis-
 que negotiis ferari præcepit, precibus
 que ac supplicationibus Deum colere.
 Ac Dominicum quidem diem ideo hon-
 oravit, quod Christus eo die à mortuis C
 surrexisset: diem vero qui Sabbatum
 antecedit, eo quod Christus crucifixus
 tum fuisset. Crucem enim divinam ma-
 ximo cultu veneratus est, tum ob victo-
 rias quas ejus ope retulerat in præliis
 adversus hostes, tum ob signum quod
 de illa ostensum ipsi divinitus fuerat.
 Denique supplicium crucis, quod apud
 Romanos antea erat usitatum, lege lata
 sustulit. Quin etiam quotiescunque aut
 in nummis imago ejus insculperetur,
 aut in tabulis pingeretur, semper divi-
 num hoc signum unà cum ipso sculpi ac
 depingi præcepit. Idque etiam numm-
 tantur imagines illius in hunc modum
 expressæ. Ac in omnibus quidem dictis
 suis & factis divinum numen colere stu-
 debat: præcipue vero cum leges ferret.
 Intemperantes certe & dissolutos con-
 cubitus, antea minime prohibitos coer-
 cuit, sicut ex legibus quæ de illis late
 sunt deprehendere licet, si cui forte id
 curæ fuerit. In præsentiarum enim ac-
 curate id persequi, intempertivum mihi
 videtur. Ea vero quæ ad honorem &

ταῖς κτ' τόπον ἐκκλησίαις καὶ κλήροις ἀπέ-
 με, καὶ τὴν δωρεάν εἰς τὸν ἀπαιτῆ χρόνον κωλύ-
 ῆναι ἐνομοθέτησέ· προσεδίξεν ὅτι τὰς στρα-
 τιώτας ὁμοίως ἀπὸ τὸν θεὸν σέβειν, καὶ τὰ
 ὅπλα τῶν συμβόλων ἔσσαν καλεσθῆναι, καὶ
 ἐν τοῖς βασιλείοις δικλήριον οἶκον καλεσθῆναι·
 σέ· καὶ σκηνῶν εἰς ἐκκλησίαν εἰκασμένην πε-
 ριέφερον, ὡς καὶ πολεμίοις ἐπεσεύχοντο
 ὡς μὴ ὅτι ἐν ἐρημίᾳ διαλογιᾶσθαι ἢ τὴν στρα-
 τίαν, ἰερὰ οἶκος ἀμοιρεῖν, ἐν ᾧ δόξαι τοῦ θεοῦ
 ὑμνεῖν καὶ προσδύχεσθαι καὶ μυστηρίων μέ-
 χην· συνεπένοιο γὰρ ἱερεῖς, ἑ δὲ διάκονοι τῆ σκη-
 νῆ προσεδροβόντες, οἱ κτ' τὸν νόμον τῆς ἐκκλη-
 σίας, τὴν περὶ ταῦτα λαξὴν ἐπέπληξεν· ὅτι ἐπι-
 νεῖ καὶ ἰσχυροὶ τὰ γαμαλα, ἀπὸ τῶν ἀεθῶν
 καλεσθῶν, ἕκαστον ἰδίαν σκηνὴν καλεσθῆναι ὁ-
 το, καὶ ἱερέας, καὶ διακόνους δοπινοενημένους·
 ἔχην τὴν δὲ κυριακὴν καλεσθῆναι ἡμέραν·
 ἡ ἐβραῖοι πρώτῳ τῆς ἐβδομάδος· ὅτι ἐνομο-
 ζεσιν, ἔλληνας ὅτι ἡλίω ἀναλιθίασι, καὶ τὴν
 περὶ τῆς ἐβδομάδος, ἐνομοθέτησέ· δὲ καὶ ἐνομο-
 καὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων ἁπλῶς ἀπὸ
 πάντας, ἑ ἐν δὲ χαῖς καὶ λιλίαις τοῦ θεοῦ δια-
 πιδίην· ἔλιμα ὅτι τὴν κυριακὴν, ὡς ἐν ἡμετέ-
 C
 ρισθ' ἀνασάει· ἐν νεκρῶν τὴν δὲ ἐπέπληξεν,
 ὡς ἐν ἀλιθ' σαυρωθῆναι· πάντῳ γὰρ παρὰ σὺ-
 χας εἶχε τὸ θεῖον σάυρῃ, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων
 ἀπὸ τῆ ἐνθενδε ροπή ἐν ταῖς κτ' τῶν
 ἐναλίτων μάχαις, καὶ ἐκ τῆς συμβάσεως ἀ-
 πὸ τῆς ἐπέπληξεν· ἀμείλιχ' ἐταπερε-
 ρον νομοσιδρῶν ῥωμαίοις τὴν τῆ σαυρῆ πε-
 μωρίαν, νόμῳ ἀνείλε τ' χρήσεως τῶν δὲ κα-
 σπηρίων πλατημῶν τε ἐν νομισμασικῶν
 κόσι γραφομῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν συγγραφε-
 θῆναι καὶ συνλιπεῖσθαι τὸ τοῦ θεοῦ συμ-
 D
 λον· καὶ μαρτυρεσθῆναι εἰς ἐπι νῦν εἰκόνες ἀπὸ
 ἐπὶ τῆς ἐπὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς
 μὲν, νομοθέτων δὲ μάλισα, ἐπαρὰ τῆς ἐπὶ τῆς
 ἐπαρὰ τὸ θεῖον· φανῆναι γὰρ τὰς ἀκαθάρ-
 ζους καὶ καταβεβλακευμένας μίξας, τῶν
 τῆς μὴ κωλυόμενας, ἐπαρὰ τῆς ἐπὶ τῆς
 ἐξ ἀνῶν συνιδεῖν ἐπὶ τῶν περὶ τῆς ἐπὶ τῆς
 μὲνων νόμων, εἴτω τὸ ἐπιμελεῖς τυγχάνει
 νῦν γὰρ περὶ τὸ τέλος τῆς πολεμῆ, ἐπὶ
 δικαιοσύνῃ εἶναι μοι δοκεῖ· ὅτι ὅτι ἐπὶ τῆς

συς ασειτῆς θεησκειας νομοθεσημενα, προς τοις ειρημενοις διεξελθειν αναγκαιον, μεροσπιτατῆς εκκλησιαστικῆς ισοειας ἀρεξομαι δε εδιδεν.

A confirmationem religionis ab illo sancta sunt, præter illa quæ jam dixi, commemorare necessarium puto, quippe quæ non minima pars sint Ecclesiasticæ Historiæ. Hinc autem initium sumam.

Κεφ. θ.

CAPUT IX.

Ἵτι καὶ ἡμῶν ἐθετοδ κανονικῶς, συσταθῶ τοις παρθενιασ ἀσκησι καὶ κληρικῶσι.

Quomodo Constantinus legem tulerit pro continentibus & Clericis.

Νομοθῆν ῥωμαίοις παλαιός, ἀπὸ οἰκοσι καὶ πέντε ἐτῶν, τῶν ἴσον ἀξιοδοτα κληρῶν τοὺς ἀγάμους τοῖς μὴ τοιούτοις, ἀλλὰ τε πολλὰ, καὶ τὸ μὴ εὐ κερδαίνουσα διαθήκης τὰς μὴ γράφει γὰ τω προσκοίας τὰς δὲ ἀπαυδας ζημιῶν τὸ ἡμισυ τῶν καταλελειμμένων ἐθετο δὲ τέτον οἱ παλαιῶι ῥωμαῖοι, πολυάνθρωπον ἐσεσθαι τὴν ῥωμην καὶ τὴν ὑπήκοον οἰομένη, καθότι εἰς πολλοὺς τὸ νόμος, ἐτυχον ἀποβαλλόμενα τὰ σώματα ἐν ἐμφυλίοις πολέμοις ὁρῶν δὲν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸ χεῖρον πρεσβυτίας τοὺς παρθενιασ καὶ ἀπαυδας διαθεῶν ἀσκηώτας. διήδες ἐνόμισεν ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς ἀνθρώπων δύνασθαι τὸ τέτων γύρω αὐξάν, τῆς φύσεως αἰσ καὶ τὴν ἀνύθεν ἐπιμέτησιν, καὶ φθορῶν καὶ αὐξήσιν δεχομένησ καὶ νόμον τῶν δημο προσεφώνησεν, ὡσεῖ ἐπίσης πάλων τῶν ὁμοίων ἀπολαύειν τοὺς ἀγάμους καὶ ἀπαυδας εἰ μὴν ἀλλὰ καὶ πλέον ἐχέειν ἐνομιθέτησ τὰς ἐν ἐγκρατεία καὶ παρθενία βιωσας, ἀδύσαν αὐλοῖς δὲσ ἀρρεσί τε καὶ ἡλικίας καὶ ἀνήθοις ἐσι διαλίθεσθαι, πρὸς τὸ καὶ κερδαίνον ἐν τῇ ῥωμαίων πολιεία πρὸς ἀπάλων γὰρ βούλεσθαι ὡθήθη, οἷς ἐργασίαι τοῦ θεῖου θεραπείαν, καὶ φιλοσοφίαν ἀσκήν ἐπει τούτου χάριν καὶ οἱ παλαιῶι ῥωμαῖοι, ἀδύσως διαλίθεσθαι τὰς ἐστιακάσ παρθένικῆσ καὶ ἐξαλείψισσας, ἐνομοθέτησιν τεκμήριον δὲ κακείνο μέγισον τῆς πρὸ βασιλείας πρὸ τὴν θεησκειαν αἰδῶσ τὰς μετὰ γὰρ παλαιὰ κληρικοὺς, θεσεδ νόμος ἀτελείσ ἀνύκε τῶν δὲ ἐπισκόπων ἐπικαλεῖσθαι

Vetus lex fuit apud Romanos, quæ vetabat, ne cælibes ab anno ætatis quinto ac vicesimo pari jure essent cum maritis, tum in aliis plurimis rebus, tum in eo, ut nihil ex testamento caperent qui non essent genere proximi. Orbos vero mulctabat dimidia parte bonorum quæ ipsis relicta erant. Tulerant hanc legem veteres Romani, cum sperarent futurum hac ratione, ut urbs Roma & reliquæ Provinciæ Imperii Romani, hominum multitudine abundarent. Etenim paulo ante hanc legem quamplurimos homines amiserant, bellis civilibus absumptos. Cum igitur animadverteret Imperator, eos qui virginitatem & orbitatem propter amorem Dei consecerentur, ob id pejore loco esse, stultum esse existimavit, credere humanum genus humanâ posse curâ ac diligentia amplifcari: cum natura juxta Dei dispensationem, semper aut detrimentum accipiat aut incrementum. Itaque legem dedit ad populum, ut cælibes & orbi pari jure quo reliqui omnes fruerentur. Quin etiam lege sanxit, ut qui in virginitate & continentia vitam agerent, privilegio aliquo potirentur: liberam ipsis facultatem largitus tam masculis quam feminis, licet adhuc impuberes essent, testamentum faciendi, contra morem qui ubique in Imperio Romano observatur. De omnibus enim rebus recte confulere ac disponere censuit eos, quibus id unum opus studiumque esset, ut Deum assidue colerent, & Philosophiæ vacarent. Nam & ob eandem causam veteres Romani legem tulerunt, ut virgines Vestæ sexto etiam ætatis anno testamentum facere possent. Fuit hoc etiam argumentum vel maximum reverentiæ quam pius Princeps erga religionem gerebat. Nam & omnes ubique clericos immunitate donavit, lege hac de re specialiter data: & litigantibus

Fff iij

Κεφ. ια΄.

CAPUT XI.

ἀλλ' οὐκ ἐπιείθεος ἄνθρωπος ἐστίν, καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ μετριο-
φροσύνης καὶ καταστάσεως.

Narratio de sancto Spyridone. & de ejus
modestia ac tranquillitate.

Κατὰ τῆσδε δὲ χρόνους παρελήφα-
Καὶ κληρὸν ἐπίσκοπον· ἐπὶ τῷ ἀρετῶν ἐπι-
δύσει, τῷ ἐπι κρεῖττον ὡς αὐτῷ φήμην
ἀρετῆν ἠγάθει· τῶν δὲ δι' αὐτῶν σὺ δέμα
ῤεπὶ χρομίων, τὰ μὲν πλείστα, ὡς γε εἶ-
κας, οἱ ἐπιχώριοι ἴσασιν· ἐγὼ δὲ τὰ εἰς
ἡμᾶς ἐλθόντα ὄσα ἀποκρύψομαι· ἐχθρὸν
τοῦ ὄσῃ ἀγροικῶ, γαμῶν ἢ παῖδας
ἔχων· ἀλλ' ἐπὶ τῷ τῷ τῷ δέμα χείρων
Φασὶ δὲ ποτε νύκτωρ ἐλθεῖν κακέργας ἀν-
δρας ἐπὶ τῷ αὐτῷ τῶν αὐτῷ πρεσβύτων,
καὶ κλέψαι ἐπιχρήσασθαι, ἕξα πῦρος χρό-
νους δεσμῶν, μηδ' ἐνός δὴσαν· ἀμα
δὲ ἡμέρα τῷ χρομίων αὐτῶν, πεπεδημέ-
νος θυρεὺς τῆσδε, καὶ λύσαι μὲν τῶν ἀρε-
των δεσμῶν· μέμψασθαι δὲ, ὅτι ἐξόν
πύσαι καὶ λαθεῖν ἄγε ἐπεθύμην, κλέψαι
μᾶλλον αἰονῶ, καὶ ἐν νυκτὶ τοσοῦτον ἰαλαί-
πρησαι, ὅμως δ' ἐν αὐτῶν ἐλεήσας, μάλ-
λον ἢ πρὸς τὸν ἀμείνων βίον μεταβιβάσαι
παυδῶν, ἀπίε, ἔφη, τῶν τὸν κερὸν λα-
θεῖν· κεκμηκασθε ὅσα ἀγροικῶσθε, καὶ δεῖ
ἡμᾶς μὴ μεμφομένους τῆσδε πόνους, ἐκ τῆ
ἡμῶν αὐτῶν ἀπαλλάττεσθαι· τῶν θαν-
ματῶν μὲν ἂν τις εἰκότως· ἐχθρὸν δὲ κα-
κῶσθαι θυγατρὶ αὐτῷ παρεθένω, εἰρήνη τῆ-
νομα παρεθέτω τις τῶν γνωρίμων ἢ· ἡ δὲ,
λαθεῖσα καὶ ὄρεξεν οἰκοδόπως ἐπιμελῶς φυ-
λαττοῦ· συμβῆν δὲ τῷ παῖδα τελευτήσαι·
μὴ δὲ ἐποδοσαν, ἦκεν ὁ ἀνθρώπος τὴν τῷ πα-
καταθήκην ἀπαλῶν ἀγροικῶσθαι· δὲ σπυρι-
δῶσθαι· ὅτι ἐλεῖ, ἀναλήσασθαι· δὲ ὅμως καὶ
τῷ οἰκίαν, καὶ μὴ διεθῆναι, ἐκλασε, καὶ τῶν
τελεχῶν ἐπύλε, καὶ θανάτων δὴλῶσθαι· κί-
νησε ἢ πρὸς ἔλεον ὁ σπυριδῶν, ἦλθεν ἐπὶ
τῷ τῷ παῖδα, καὶ ὀνομασθὶ τὴν παῖδα ἐλάλεσε· τῆ
ἡ δὲ οὐκ ἐναμνησθὲν ὡς τῷ τῷ παῖδα ἀθήκης·
καὶ ματῶν ἀνερρεφε· καὶ θυρῶν ἢ ἐσήμαιεν.

Isdem temporibus Spyridonem quo-
que Trimythuntis in Cypro Episco-
pum vixisse accepimus: ad cujus virtu-
tem declarandam, sufficere arbitror fa-
mam quæ de illo etiamnum viget. Mi-
racula vero quæ ab illo divina ope per-
petrata sunt, plurima quidem, ut cre-
di par est, norunt indigenæ. Ego vero
ea quæ ad notitiam meam pervenerunt,
nequaquam reticebo. Rusticus hic fuit,
uxorem habens & liberos: sed non ideo
in rebus quæ ad Deum spectant, inferior.
Ajunt autem improbos quosdam homines
aliquando ad ejus ovile venisse noctu;
ovesque subripere aggressos, repente
vinculis constrictos esse, cum tamen nemo
eos vinxisset. Orto autem die, ipsum ad
ovile venientem vinctos eos reperisse; &
liberasse quidem illos invisibilibus vinculis:
ob-
jurgasse tamen quod cum rogando im-
petrare licuisset ea quæ volebant, furto
subripere, tantamque noctu molestiam
subire maluissent. Miseratus tamen il-
lorum, aut potius eos erudiens, ut ad
meliorem vivendi rationem se transfer-
rent: Abite, inquit, sumpto hoc ariete.
Vigilando enim defessi estis, nec deceat
ut de laboribus vestris conquerentes, ab
ovili meo discedatis. Et hoc quidem
jure merito quis admiretur: non minus
tamen & istud quod jam dicturus sum.
Filia ejus Virgini, nomine Irene quidam
ex familiaribus aliquid commendaverat.
Illa vero acceptum defoderat domi, quo
tutius servaretur. Cumque accidisset
ut puella moreretur nulla depositi
mentionem factâ, is qui dederat, depo-
situm repetiturus accessit. Ignorante
autem Spyridone quid diceret, ac nihi-
lominus totam domum percurtato;
cum nihil reperiretur, flebat ille & ca-
pillos vellebat, manusque sibi illaturus
videbatur. Tum Spyridon miseratione
commotus, perrexit ad tumulum, &
puellam proprio nomine advocavit.
Quæ cum respondisset, interrogavit eam
Spyrido de deposito: edoctusque ab illo
domum rediit: & repertum depositum
eo in loco, quem filia indicaverat,

πῶτο εἰπὼν, ἀπεπήδησε τὸ ἱεραλικὸν θέγμα πρὸς
 δημοφιλῆ. ταύτη γὰρ μετὰ τὴν παι-
 δάγιαν τὸν τοῖς λόγοις ὠφρυνόμενον ἱκανὸς
 ᾤδω ἐνέρεπεν, αἰδέσιμος τε ὢν καὶ ἐν τῶν
 ἔργων ἐνδοξότατος. ἅμα δὲ πρεσβύτερος
 τῆ ηλικίας τε καὶ ἱερωσύνης τυγχάνων ὅπως ὁ
 δὲ κείνου ἀεικίας δὲ ἐξιώσας τῶν ξένων, ἐνέειδεν
 ἴσεν ἤδη τῆς τεσσαρακοστῆς ἐνστάσεως, ἥ καὶ
 τὴν πρὸς αὐτὸν ὁδοποιήσας, ἐν αἷς εἰώθει
 μὲν τῶν οἰκείων ἐπισυνάπτεν τλιώνησιαν, καὶ
 ἐκρήλυτον ἡμέραν γένεσθαι, ἀσπύρας ἐν
 μεσῶ διαμύρον· ἰδὼν δὲ τὸν ξένον μάλα
 κερμηκότα, ἀγέδη, πρὸς τὴν θυγατέρα
 ἔειπεν, ὅπως τὸ ἀνδρὸς τὰς πόδας νύμφης, καὶ
 φαγῆν αὐτῶ ἀφάδες· εἰπέσης δὲ τῆς παρ-
 ούσης μὴ τε ἀβρὸν εἶναι, μήτε ἀλφίαι· ἀει-
 τή γὰρ ἡ τέτων ἀφασκευὴ διὰ τλιώνησιαν·
 δεξιὰ μὲν πρῶτον καὶ συγγνώμην αἰ-
 τήσας, ἐκέλευσε τῆ θυγατέρος, κρέα ὕια ἀπερ-
 ἔτυχε τῆ οἰκίας τελευτηγμένα ἐψέειν· ἐπεὶ
 ὁ κείνου, καθίστας ἅμα αὐτῶ τὸν ξένον, πα-
 ραθέσειαν τῶν κρεῶν ἠδ' ὕια, καὶ τὸν ἀνδρα
 παρακαλεῖ αὐτὸν μιμῆσθαι παραλήμενον ὁ,
 καὶ λέγουσιν χειριστῶν ἐαυτὸν, ἰαυτῆ μάλλον,
 ἔφη, ἐ παραλήμενον· πάντα γὰρ καθαρὰ τοῖς
 καθαρῶς ὁ δὲ ἀπεφῆναλο λόγῳ· τὰ δὲ
 μὴν ἀεισπυρίδων.

A Quo dicto, ex sacerdotali folio exiliit
 spectante populo : hominem propter
 eloquentiam insolentius sese efferen-
 tem, hac ratione ad molestiam erudi-
 ens. Erat enim ad pudorem incutien-
 dum idoneus, quippe qui venerabilis
 esset, & ob res gestas celeberrimus : ad
 hæc ætate & sacerdotii tempore prior
 Triphyllio. Qualiter autem se gesserit
 in excipiendis hospibus, hinc licet
 cognoscere. Instante jam Quadrage-
 sima, quidam ex itinere ad eum accel-
 sit, iis ipsis diebus quibus ille unâ cum
 domesticis solebat continuare jejunia,
 ac certo die comedere, reliquos dies abs-
 que ullo traducens cibo. Cum autem
 Spyridon peregrinum admodum festum
 videret, Age, inquit, filia : Lava
 hominis pedes, eique cibum appone.
 Cum virgo respondisset, nec panem do-
 mi esse nec farinam : supervacuum enim
 esse harum rerum apparatus propter
 jejunium : Spyridon præmissâ oratione
 & petitâ veniâ, præcepit filiæ ut suillas
 carnes quas sale conditas habebat, co-
 queret. Quibus coctis, hospitem unâ
 secum sedere iussit, & appositis carnibus
 cum ipse comedit, tum hominem hor-
 tatus est ut comederet. Cumque ille
 detrectaret, ac se Christianum esse di-
 ceret : eo minus, inquit, detrectandum
 est. Omnia enim munda esse mundis
 sermo divinus edocuit. Ethæc quidem
 de Spyridone.

Κεφ. ιβ΄.

CAPUT XII.

Περὶ τῆς τῶν μοναχῶν πολιτείας· ὅθεν ἤρξατο, καὶ τίνας
 ἔχον ἀρχηγούς.

De conversatione Monachorum: unde primum
 cepit, & quos habuerit auctores.

Οὐχ ἥκιστα ὁ ἐπιστομὸς ἀπὸ τῆς ἐκκλη-
 σιαστικῆς ἐξουσίας, καὶ τὸ δόγμα ἀνεχόν τῶν
 ἀβελήων τῶν βίβων, οἱ ὅτε μελιότερος τῶν μο-
 ναχικῶν πολιτείας· ὠφελιμώτατον γάρ τι
 χεῖμα εἰς ἀνθρώπους ἐλθόντα ἀφ' αὐτοῦ θεοῦ
 ἠτοιμάθη φιλοσοφία, μαθημάτων μὲν πολ-
 λῶν καὶ διαλεκτικῆς τεχνολογίας ἀμελεῖσθαι
 ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐστὶν ἐν τοῖς ἀμείνοσι χολῶν ἀφαι-
 ρεμάτων, καὶ πρὸς τὸ βίβων ὁρθῶς εἶδεν συλ-
 λαμεινομένης μόνῃ ὁ φυσικῆς καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ
 φρενήσως παιδείᾳ· πάντεως κακίαν ἀνα-
 εἶναι, ἢ μείονα ἐργαζόμενα· ἐν εἰδεμῶν
 δὲ τῶν ἀγαθῶν τιθεῖσθαι τὴν μετὰ τὴν κακίας καὶ

P Ræcipue vero Ecclesiam illustra-
 runt, & Doctrinam Christianam
 virtutibus suis confirmarunt ii, qui
 tunc temporis Monasticum vivendi ge-
 nus sectabantur. Res enim omnium uti-
 lissima à Deo ad homines transmissa hu-
 jusmodi Philotopia, disciplinarum qui-
 dem cognitionem & dialecticæ argutias
 despiciit, tanquam supervacuas, & quæ
 tempus quo dimelioribus studiis impen-
 di potest, absumant, & ad probe viven-
 dum nihil adjuventi conferant. Solâ
 vero naturali ac simplici prudentiâ, do-
 cet ea quæ improbitatem aut omnino
 tollunt, aut magnopere imminuunt.
 Et ea quidem quæ inter vitium ac
 G g g

virtutem media sunt, nullo modo inter A
 bona recenset. Solis vero honestis
 delectatur: cumque qui à malis quidem
 abstinet, bonum tamen non operatur,
 improbum ducit. Non enim virtu-
 tem ostentat, sed exercet: parvi pen-
 dent hominum existimationem. Ea-
 dem perturbationibus animi fortiter re-
 sistens, nec naturæ cedit necessitati, nec
 corporis infirmitati succumbit. Sed
 divinæ mentis robur possidens, omnium
 rerum opificem perpetuo contempla-
 tur, eumque diu noctuque colens, pre-
 cibus ac supplicationibus demeretur. B
 Porro puritate animi bonisque actibus
 ad Deum religiose colendum se præpa-
 rans, lustrationes quidem & aspersio-
 nes & alia hujusmodi contemnit. So-
 la quippe peccata piacula esse existi-
 mat. Cum autem casibus extrinsecus
 invectis superior sit, & omnibus, ut ita
 dicam, rebus dominetur, neque inconstan-
 tiâ quæ vitam mortalium occupat,
 neque ulla vi ac necessitate à proposito
 dimovetur: nec dolet dum contume-
 liâ afficitur, nec injuriam passâ ulcisci-
 tur. Sed nec morbo aut rerum neces-
 sariarum inopiâ oppressâ, demittit ani-
 mum: sed de his potius gloriatur: pati-
 entiam, mansuetudinem & frugalita-
 tem in omni vita excolens, & quantum
 homini licet, proxime ad Deum aecede-
 ns. Præsentem autem vitam tanquam
 in transitu utens, nec in rebus acqui-
 rendis occupata torquetur, nec ultra
 quam necessitas postulat, præsentium
 curam gerit. Sed simplicem victum
 & succinctum semper apparatus in hac
 vita laudans, beatitudinem illic in cæ-
 lo repositam spectat, & perpetuo ad fel-
 icem illam sortem intenta est. Porro
 cum pietatem ac reverentiam erga
 Deum assidue spiraret, turpium verbo-
 rum obscœnitatem averfatur, ne voce
 quidem tenuis sustinens ea, quorum
 actus à conversatione sua eliminavit. D
 Ad hæc necessitatem naturæ in angu-
 stum contrahens, & corpus paucis con-
 tentum esse cogens, castitate quidem
 intemperantiam vincit, justitiâ vero
 injustitiam, & mendacium comprimit
 veritate: ordine denique ac disciplina
 in omnibus rebus debitum modum as-
 sequitur. Porro conversationem suam
 in concordia & in communione cum
 proximis servanda constituit. Amico-
 rum & hospitem curam gerit: bona

ἀρετῆς ὄντα· μόνοις ἢ τοῖς καλοῖς χαίρει· καὶ
 τὸν ἀπεχόμενον τῆς κακῆς, μὴ δρώντα ἢ τὸ ἀ-
 γαθὸν, φαῦλον νομίζει· ἔτι γὰρ ἐπιδοκίμα
 δρέλλω· ἀλλ' ἀσκέει, παρ' ἐδ' ἐν ποιημένῳ τῶν
 πρὸς ἀνθρώπους δόξαν· ἀνδρείως ἢ μάλα
 ἀνθιστάμενη τοῖς πάθεσι τῆς ψυχῆς, ἐτεταῖς
 ἀνάγκαις τῆ φύσεως ὑπέκεινται· ταῖς δὲ σωμα-
 τῶν ὑποκατακλιθέαι αὐτῆς ἐνάμας· ἴσως ἢ
 δυνάμει κελιμένη, πρὸς τὸν δημιουργὸν τῆ
 ὄλων ἀποδέλπει αἰεὶ, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέρας
 αὐτὸν σέβει, καὶ διχαῖς ἐκ λυαῖς ἐξικέεται· κα-
 θαρέτην ἢ ψυχῆς ἐκ πολυεῖα πρᾶξις ἀ-
 γαθῶν, εἰς τὸ θεοσεβῆν διαγωγῆς ἐργασίαν,
 καθαρεύει καὶ ἀεὶ ἐκκαθαίρει, καὶ τῆς ταπεινῆς
 ὑπερηφάνια· μόνα γὰρ μιάσματ' ἀγέτω· καὶ
 ἀμαρτήματα κρείττων ἢ ἐσαλῶν ἐξωθῶν συμ-
 πιπτόνων, καὶ ὡς εἰπεῖν ἀπάντων δεσπόζουσα,
 ἔτε ὑπὸ τῆς κατεχέουσας τὸν βίον ἀταξίας καὶ ἀ-
 νάγκης, τῆς προαιρέσεως μετρίως αἰεὶ ἐπι-
 ὑβερίζουμένη ἀνίσταται, ἔτε κακῶς πάχουσα ἀ-
 μυνέται· ἔτε νόσῳ ἐνδεῖα ἐπιηθεῖον ἐκπι-
 ζομένη καθαπίπίθ'· μάλλον ἢ ἐπὶ τῆς
 σεμνυθείαι, τὸ καρτερικὸν καὶ πρᾶξιν, καὶ τῆ
 ὀλίγων δειδῶν αἰεὶ ὅλας τῆς βίης ἀσπασα, καὶ
 οἷόν τε ἀνθρώπου φύσιν· ἐγγύθω δὲ ἐπὶ γὰρ
 μὴν· ὡς ἐν παρῶν ἢ τῆ παρῶν βίῳ
 χρημύτη, ἔτε ἀεὶ κήσιν πραγμάτων ἀγ-
 λαρμύνη ἀγχαῖται, ἔτε πέρα τῆς κατεπεργασίης
 χρείας, τῶν παρῶν ἀπονοεῖ αἰεὶ ἢ τὸ λυαῖ
 ἐδύζωνον τῆ ἐναύθια καλοσκηδῆς ἐπαινοῦσα
 καρᾶδοκεῖ τὴν ἐνθεῖθιν μακαριότητ' ἀκτυ-
 τέταται αἰεὶ πρὸς τὴν διδαίμονα ληξίῳ ἀνα-
 πνέουσα ἢ διαπαύσεται εἰς τὸ θεῖον διδασκ-
 αν, αἰετὸρ ῥημοσύνης ἀνδρῶν ἀποσεβῆται
 δὲ μέχρι φωνῆς ἀνεχουμένη τέτων, ὡς
 πρᾶξις τῆς οἰκείας ἀγωγῆς ἀφάραται· ἐπὶ
 βραχύ τε συσέλλασα τὴν χρείαν τῆς φύσεως
 καὶ τὸ σῶμα σωματικὰ ἔχουσα τῶν μελέων ἐπὶ
 ἴσαι σωφροσύνη μὴν, τῆς ἀκολασίας κρεί-
 δικασίης δὲ τῆς ἀδικίαν κολάζει, καὶ ἀνθιστάται
 τὸ ψεῦδος, ἐδύταξία, τῶν ἐπὶ πάσι μετρίως
 μέγαλα γγάνη· ἐν ὁμοιοῖα τε καὶ κοινωνίᾳ τῆ
 πρὸς τὰς πέλας, τῶν πολυεῖαν καθήσεται
 ἀπονοητικῆ φίλων καὶ ξείνων ἐστὶ, καὶ τῶν ἀρετῶν
 κοινὰ ποιεῖται τῶν δημιουργῶν, καὶ τῶν προσφύγων

ἐκείνῳ συλλαμβάνεται μή τε χαίροισι
 ἐνοχλοῦσα, καὶ λυπημένεσσι ᾤδα μὲν
 κατὰ τὴν ὁμοειδέα, καὶ πρὸς τὸ
 αἰὲς ἀγαθὸν ἐπιμέλειαν τένεσα, λόγοις σώ-
 φροσι καὶ βροῖς ἐνοήμασι, καλλωπισμοῦ
 καὶ κακηγορίας ἀμοίβεσσι παιδύσει, καὶ ὡσπερ
 φαρμακοῖς ποῖν ἰαταὶ τὰς ἀκρόασι μὲν
 τῆς καὶ αἰδὸς τὰς διαλέξεις ποικιμένη, καὶ
 ἐκείνῳ καὶ ταπασμῷ καὶ ὀργῆς ἐλευθέρῃ
 λογικῇ γὰρ ἔσα, παραλείπεται πᾶσαν ἀλό-
 γιστον κινήσιν, καὶ καθάπαξ κεραιτῶν πα-
 ρῶν τὸ σῶμα καὶ τῆς ψυχῆς ταύτης ὅ
 τῆς ἀρίστης φιλοσοφίας ἤρξατο μὴν, ὡς τινες
 λέγουσιν, ἠλίας ὁ προφήτης, καὶ ἰωάννης ὁ
 βαπτιστής φίλων ὅ ὁ τυταγόριον, ἐν τοῖς
 κατ' αὐτὸν χρόνοις ἰσώρει, τὰς πανταχόθεν
 ἑβραίων δόξασι, εἰς τι χωρίον ὑπὲρ τῶν μα-
 ρων λήμνην ἐπιγεωλοφὸν κείμενον φιλοσο-
 φῶν οἰκιστὴν ὅ αὐτῶν καὶ διαταρ καὶ διαγωγῶν
 ταυτῶν παρεῖσθιν, οἷαν καὶ ἡμεῖς νῦν ᾤδα
 τοῖς αἰγυπτίω μοναχοῖς πολιτευομένην ὀρω-
 μῶν γενομένην ὅ ἀρχομένησιν αὐτὰς τὸ φιλο-
 σοφῶν ὄξισαδαι τῶν ὄντων τοῖς προσήκασιν
 καὶ πρᾶγμασι καὶ ἐπιμιξίαισιν ἀπαγορευθόν-
 τας, ἐξ ὧν ταυχῶν ἐν μοναγείαισιν ὅ ἐν κήποις
 διατελεῖσιν οἰκήματα ὅ αὐτοῖς εἶναι ἰσῶν, ἀ-
 καλεῖται μοναστήρια ὅν τῆτοις ὅ μεμονω-
 μένεσσι σιμνά μυστήρια ἐπιτελεῖν ἐπιμε-
 λῆσιν ὅ ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις τὸ θεῖον θερα-
 πῶν καὶ πρὸς ἠλίας δόσεως μὴ ἀπογενε-
 ῶν τρεφῆσιν τὰς ὅ διατελεῖσιν ἡμερῶν καὶ πλειό-
 νων καὶ λοιπὸν, ῥηταῖς ἡμέραισιν χαμει-
 νῶν, καὶ οἷον πάνπαν καὶ ἐναίμων ἀπέχε-
 σθαι ὅ ψον δὲ αὐτοῖς εἶναι ἀξίον καὶ ἄλασ ὅ
 ὕσων, καὶ ποτὸν ὕδωρ ὅ γυναῖκας δὲ ἀν-
 τὴσιν συνεῖναι γηραλέας παρθένεσσι, δι' ἑρῶτα
 φιλοσοφίας ἐκείνῳ γνώμη τῶν ἀγαμῶν
 ἀπρῶσσι καὶ ὅ μὲν φίλων ὅ δὲ πη ἰσῶρῶν, εἰ-
 κὴν ὑποφαινεῖ τὰς κατ' αὐτὸν ὄξισαδαιων χει-
 ριστῶντας, ἐτικαδαικάτερον βιῶντας, καὶ
 τὰ ἐκείνων ἑστὴ φυλάττοισι παρ' ἄλλοις γὰρ
 ὄξισιν ὄξισιν ταύτην τὸ βίε τῶν δια-
 γωγῶν ὄξισιν συμβάλλω, ὄξισιν ἐκείνῳ παρ'
 αἰγυπτίοισι ἀκμάσαι ταυτῆν τὴν φιλοσο-
 φῶν ἄλλοι δὲ φασὶν ἀντίαν ταύτην παρα-

A propria cum egentibus communicat, &
 singulorum commodis atque utilitati
 infervit: neclatantibus molesta, & do-
 lore oppressis consolationem adhibens.
 Cum autem ubique diligens sit & ad
 verum bonum omni studio contendat,
 modestis sermonibus ac prudentibus
 sententiis, ab omni furo & maledi-
 centia alienis, instruit auditores, &
 quasi quibusdam medicamentis revo-
 cat ad sanitatem; cum honore ac reve-
 rentia differens; à contentione, irrisio-
 ne & irâ prorsus libera. Nam cum ra-
 tione prædita sit, omnem motionem
 averfatur, quæ sit rationi contraria,
 omnesque tam animi quam corporis
 vincit perturbationes. Hujus excel-
 lentis Philosophiæ princeps fuit, ut qui-
 dam memorant, Helias Propheta, &
 Baptista Joannes. Verum Pythagori-
 cus Philo, sua ætate Hebræorum præ-
 stantissimos undique collectos in locum
 quendam supra Mareotem lacum in
 colle situm philosophatos esse scribit;
 Eorum autem domicilia, vicum & con-
 versationem ejusmodi refert, qualem
 nunc ab Ægyptiorum Monachis ob-
 servari videmus. Etenim scribit eos
 cum primum Philosophari aggrediun-
 tur, bona sua propinquis derelinquere:
 & negotiis congressuique hominum re-
 nunciantes, extra urbes procul in agris
 hortisque remotis commorari. Sa-
 cras vero ædes illis esse, quæ dicuntur
 Monasteria: in quibus soli seorsum de-
 gentes, veneranda Mysteria celebrant:
 Deum quoque Psalmis & Hymnis stu-
 diose venerantur. Et ante solis occa-
 sum cibum eos non sumere: quosdam
 vero triduo & amplius jejunos perseve-
 rare. Præterea certis diebus humi cu-
 bare. Et à vino quidem & animatis
 omnibus penitus abstinere: pro cibo
 autem panem, sal & hyssopum habere:
 aquam verò potui. Mulieres porro cum
 illis degere, provecas ætate virgines,
 quæ amore Philosophiæ à nuptiis suâ
 sponte abstinerint. Et Philo quidem
 cum ista ad hunc modum narrat, indi-
 care videtur Christianos sui temporis,
 qui ex Hebræis conversi, adhuc Judæi-
 co more vivebant, eorumque ritus cu-
 stodiebant. Apud alios enim hoc vitæ
 genus reperire non licet. Unde conjici-
 o hanc Philosophiam apud Ægyptios
 ex eo tempore floruisse. Alii vero affir-
 mant, persecutiones quæ variis subinde

temporibus Ecclesiæ acciderunt, huic A Philosophiæ occasionem præbuisse. Nam quoniam fugientes Christiani, in montibus & solitudinibus ac silvis commorabantur, huic vivendi rationi paulatim affluerunt.

ἄρην τὰς κτ' καιρὸν τῆ θεοκείας συμφορῶν διωγμῶν ἐπεὶ γὰρ φύγοντες ἐν ὄρεσι καὶ ἐρημίαις καὶ νάποις τὰς διαλεξάσας ἐποιεῖτο, ἐστὶν δὲ τὸ βίε τὰ τε ἐγγυρότο.

CAP. XIII.

De magno Antonio, & de sancto Paulo simplice.

Κεφ. ιγ.

Πεὶ τὸ μὲν ἀντωνίου καὶ τοῦ ἁγίου παύλου τὸ ἀπλοῦ.

Verum sive Aegyptii, sive qui alii, hujus Philosophiæ principes & auctores fuerunt, illud certe inter omnes constat, magnum Antonium Monachum moribus atq; exercitationibus utilissimis hoc vitæ genus ad summam diligentiam ac perfectionem perduxisse. Quem tum temporis in solitudinibus Aegypti coruscantem, Imperator Constantinus ob virtutis ejus gloriam amicum sibi adscivit, suisque literis honoravit, utque de his quibus opus habebat ad se scriberet, hortatus est. Fuit hic Aegyptius, ortus genere nobili in vico Coma. Est autem hic vicus juxta Heracleam urbem Aegypti quæ cognominatur minor. Qui cum adhuc a dolescentulus parentibus orbatus esset, paternos quidæm agros vicanis donavit: reliquis autem bonis suis dividit, pretiū egenis distribuit. Sic enim apud se consideravit, studiosi Philosophi esse, non solum exuere se facultatibus, verum etiam eas recte atque utiliter dispensare. Porro cum omnibus qui sua ætate veræ sapientiæ studiosi erant, familiariter versatus, cunctorum virtutes æmulatus est. Cumq; comperitum haberet vitam cum virtute conjunctam, tamen si difficilis initio ac molesta sit, ipsa tamen consuetudine suavē fieri, modos severioris disciplinæ excogitans, quotidiana continentia incrementa faciebat, ac velut semper incipiens, alacritatem suam renovabat. Et corporis quidem voluptates variis afflictationibus coercerebat: animi vero perturbationibus divinæ sapientiæ proposito resistebat. Cibus illi panis tantum erat cum sale: potus autem aqua. Tempus prandii, solis occasus. Sepe etiam biduo & amplius jejunus permansit. Vigilabat autem integras prope dixerim noctes, & orationibus intentus, ad diē usq; perseverabat. Quod si forte somnum delibasset, super stœrea brevissimo momēto cubans dormiebat.

Aλλ' εἴτε αἰγυπτῖοι, εἴτε ἄλλοι τῆς αὐτῆς θεωρήσαντες ἔξ ἀρχῆς τῆς φιλοσοφίας, ἐκείνο γέν ὡς ἀπασί συνωμολόγηται, ὡς εἰς ἄκρον ἀρετῆς καὶ τῶν ἐπιτηδεύσεων, καὶ γυμνασίων τοῖς παλαιῶν ἐξήσκησε ταυτηνὶ τὸ βίε τὴν διαγωγὴν αὐτῶν. ὁ μέγας μοναχός ἐν τῇ κωνσταντινῶν διαπρέποντα ἐν ταῖς κατ' αἰγυπῖον ἐρημίαις, καὶ κλέει τῆς τῆ ἀνδρείου δρεῖνης φίλον ἐπιστάτο κωνσταντῖνον ὁ βασιλεὺς, καὶ γυμνασίου ἐπέμψα, καὶ αὐτῶν ἐδῆτο, γὰρ οὐκ ἐπέμψατο ἐγγυρότο δὲ ἐστὶν αἰγυπῖον τὸ γένος τῆς διπατεριδῶν ἀπὸ κομῆς καὶ οὐκ ἐπὶ ἡρακλείας τῆς παρ' αἰγυπῖον ἀκροβότου ἢ καλαμοφειδῆς ὄρεως, τὰς μὲν παλαιῶς ἀγεῖς ἐδωκῆσαν τοῖς κωνσταντῖνοις ἄλλην ἐστὶν διαφείας, τὸ ἕκαστον τῶν παρομῶν δένεμεν σπείδαις ἢ ἐπιφλοσόφου καλεῖσθαι, μὴ μόνον ἐαυτῶν γυμνασίου χρημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς θεὸν ταῦτα ἀποδῶσαι συγγυμνοῦντο ἢ τοῖς κατ' ἀνάγκη δαίαις, τὰς πάντων ἐλήλυσαν δρεῖνας δασμάσας ἢ τὸν ἀγαθὸν βίον ἡδὺν ἐσώζον τὴν κηδείαν καὶ χαλεπὸν οὐκ ἄπρῶτα, τὴν ἀσκήσειν σωθῆναι ἀσκήσειν, ὅσην ἐπέδιδε τῇ ἐγκρατεῖα καὶ ὡς αἰεὶ ἀρχομένων ἀνέγει τὴν ἀσκήσειν ταῖς μὴν ταλαιπωρίας ἐσώματι τὰς ἡδονὰς κολάζων ἐσώφω ἢ περαιοῖσθαι τοῖς πάθεσι τῆς ἀνίλαστος ἀμῶν. ἡ γὰρ ἀπὸ τῆς ἀμῶν τῆς, καὶ ἄλλας, ὑδωρ ἢ ποτόν καὶ αἰεὶς καὶ δούμῶν ἢ ἡλιου. πολλὰ μὲν ἢ δὲ καὶ πάλαι ἡμέρας διέμενεν ἀσκήσειν ἢ γυμνασίου, μὴν, ὡς εἶπεν, ὁλοκλήρως νύκτας. ὁ δὲ γυμνοῦ τῆς ἡμέρας ἐφῆπτετο εἰς ἄρα καὶ ἐγδύσατο, ἐπὶ ριπῶν ἀκαμαίων ἐκαστῶν

CONSTANTINUS.

Ἐπολλὰ δὲ χαμαὶ κείμενος, αὐτὸν μόνον
 τῶν γυναικῶν ἐποιεῖτο ἑλαίς τε τῶν
 ἀλοιφῶν, καὶ λιβάνων καὶ ᾠσμῶν τῶν χρη-
 σιμῶν παρήειτο, ὡς ὑγρότητι τὸ σύνολον τῶν σώ-
 ματι ἐπὶ τὸ χυμὸν μεταβάλλουσαν· φασὶ
 δὲ μήτε γυμνὸν ἐαυτὸν θεασάμενος πρόποσι
 γραμματῶν ἐδὲ ἠπίσαστο, ἐδὲ ἐδαύμαζεν
 ἀλλαντὸν ἀγαθὸν ὡς πρεσβύτερον τῶν γραμ-
 μάτων, καὶ αὐτὸν τῶν δὲ ἐξέλιπε ἐπὶ νει· ἐγέ-
 νθη δὲ πρῶτος τὰ μάστιγα, καὶ φιλοφροσύνη
 τῶν καὶ ἐχέφρων, καὶ ἀνδρείου· χαίρεις τε
 τοῖς ἐπιγχεῖσιν, καὶ ἀληθῶς οἷς διελέγε-
 ται, καὶ ἐριστικῶς ὡς διαλέξεις ἐποιεῖτο· Ἐ-
 φως γὰρ πῶς τῶν οἰκείων ἠδῆ, καὶ ἐπιστήμη π-
 ρὸ φιλοσοφίας ἀνδρομῆν κατέπαυε, καὶ πρὸς
 μέτρον μετέστη· καὶ τῶν ὁμιλουμένων αὐτῷ
 τὸν τόνον ἐκίρνα, καὶ τὰς τρεῖς ἐξέθμι-
 ζε· διὰ τούτων δὲ δρετῶν ἐμπλεως θείας
 παρηγορίας γεγονώς, ἐχέ ἠγάτο δρετῶν,
 πρὸς δὲ τὸ μέλλον· Ἐκ τούτων μὴ πονεῖν
 ἐπὶ τῶν συνεβέβηθεν· ἔτε τὸν ἀγνοεῖν-
 τα ἡ ἐσομένη διδύνας ὑφείκει, ἔτε τὸν εἰδὸ-
 τα πρὸς τὸ ζῆλον ἐσεῖται ἰσοφρονό-
 ματος· τὸ γὰρ ἀληθῶς μακάριον ὑπαρξῆναι,
 εἰ τῶν σέθεν τὸν θεὸν εἶναι, καὶ τὰς νόμους αὐτοῦ
 φυλάττειν· εἰ δὲ καὶ τῶν, φησὶ, μέλει τῶν
 καθαρῶν τῶν ψυχῶν· τὰ πρὸς δὲ διώμας
 διακρίσειν αὐτὴν ποιεῖν, καὶ τῶν ἐσομένων ἐπι-
 στήμονα, τὸ δὲ τὸ μέλλον παρὰ φανόση·
 ἀγγεῖν δὲ ἔτε αὐτὸς ἠείχετο· καὶ τὸν μέλλοντα
 καλῶς βίβει, ἐργάζεσθαι παρεκελεύετο, καὶ καθ'
 ἐαυτὸν ἀνακεῖναι, καὶ λόγον πιδεῖναι ὡς ἐποίησε
 νύκτωρ καὶ καθ' ἡμέραν· εἰ δὲ πρὸς δὲ τὸν πῶ-
 πρην, ἀναγεῖ φεῖσθαι τῶν, ἵνα τῶν λοιποῦ
 φεῖσθαι τῶν ἀμαρτημάτων, ἐαυτὸν αἰδέμε-
 νος· εἰ πολλὰ δέροι γεγραμμένα· ἄτε δὲ δίδως,
 μιφωραδῆσις αὐτῶν τῶν γραφῶν, καὶ ἀδελφῶν
 ἄλλοις· γνήσια μοχθηρῶν· ἐμὴν ἀλλὰ ἔ-
 πεισας παρὰ σπασίων ἀδικημένων, εἰ καὶ πρὸς
 αὐτῶν· ἵνα περὶ φως παρὰ αὐτῶν· ἐγγεῖο· καὶ
 τῶν ἑταῶν, πολλὰς εἰς τὰ πόλεις ἐφοῖτα·
 παρὰ δὲ βουνοὶ γὰρ αὐτῶν πολλοὶ, εἰς ἀζόντο
 περὶ δὲ τῶν παρὰ αὐτῶν πρὸς τὸς ἀρχιεπισ-
 κῶν τῶν ἐν τέλει· πολλὰ γὰρ ἀν' ἑκάστου· εἰ-
 μησατο εἶναι αὐτὸν, ἔκ λαλέει· ἀκούσθαι,

A Plerumque vero nudum solum ei pro
 stragulo erat. Unctionem olei, balneo-
 rumque & hujusmodi rerum usum pe-
 nitus recusabat, quippe quæ robustum
 corporis habitum humectatione sua in
 mollitiem verterent. Ajunt etiam eum
 nunquam seipsum vidisse nudum. Li-
 teras porro nec noverat, nec magni æsti-
 mabat: sed bonam mentem, utpote lite-
 ris antiquiorem, earumque inventricem
 commendabat. Fuit autem admodum
 mansuetus, & humanissimus: prudens
 item ac fortis: jucundus colloquentibus,
 & iis quibuscum diserebat, minime mo-
 lestus, licet illi contentiosius disputaret.
 Suis enim moribus & scientia quadam,
 gliscentem altercationem prudentissi-
 me sedabat, & ad æquabilem reducebat
 modum: eorum qui cum ipso versaban-
 tur ardorem temperans, motesque com-
 ponens. Cæterum cum ob tantas virtu-
 tes divinâ donatus esset præscientiâ, ne-
 quaquam tamen virtutis loco ducebat
 futura prænoscere. Atque idcirco sua-
 debat, ne quis frustra in ea re labora-
 ret: asserens nec eum qui futura igno-
 raret, ideo rationem redditurum esse:
 nec illum qui ea sciret, ob id felicem
 futurum. Veram quippe beatitudinem
 in eo positam esse, ut Deum colamus,
 ejusque præcepta servemus. Quod si
 cui forte, ajebat, id curæ est, is pur-
 get animam suam. Hoc enim unum,
 perspicacem illam efficere potest & præ-
 sciam rerum futurarum: Deo scilicet
 futurum ei præmonstrante. Otiari vero
 nec ipse unquam sustinuit: & eum qui
 vitam recte instituire vellet, hortabatur
 ut opus faceret, & remotis arbitris se-
 ipsum examinaret, rationemque exige-
 ret eorum quæ noctu fecisset atque in-
 terdiu: ac si quidpiam secus commisisset,
 id in charta perscriberet, quo deinceps
 à peccatis abstineret, erubescens
 videlicet si multa perscripta offenderet,
 metuensque ne chartulâ ipsius ab alijs de-
 prehensâ, cunctis manifesta fieret ipsius
 improbitas. Jam vero in defendendis iis
 qui injuria affecti erant, si quisquam
 alius, ipse certe studiosissimus fuit: quo-
 rum causâ sæpius ad urbes veniebat.
 Multi enim suas ad illum querimonias
 deferentes, eum apud Præfides & Pri-
 mores viros pro se intercedere compel-
 lebant: cum unusquisque magni æsti-
 matet eum videre, & loquentem audire,
 Ggg iij

& jubenti obtemperare: si quidem ipse quamvis talis tantusque esset, latere nihilominus in solitudine, & ignotus esse studebat. Quod si quando vi compulsus in urbem venisset ad opem poscentibus ferendam; confecto negotio cuius causâ venerat, protinus ad solitudinem revertebatur. Etenim pisces quidem aiebat aqua nutrirî: Monachis vero ornamento esse solitudinem: Et quemadmodum illi simul atque terram attigerint, vitam amittunt, sic istos cum ad urbes accedunt, Monasticam gravitatem perdere. Postremo morigerum se ac jucundum omnibus præbens, studiosè cavebat ne superbo atque arroganti ingenio esset, neve hujusmodi esse videretur. Et hæc quidem de Antonii conversatione dicere volui, eo consilio ut horum quæ dicta sunt indicio utentes, reliquam hujus viri Philosophiam ex iis conijciamus. Habuit porro quamplurimos ac probatissimos discipulos: quorum alii in Aegypto ac Libya, alii in Palæstina & Syria atque Arabia floruerunt. Et unusquisque eorum in illis regionibus in quibus commorabatur, non minus severe quam præceptor ipse, vixit & converlatus est, multosque alios instituit, & ad similem virtutem Philosophiamque perduxit. Adeo ut perdifficile esset, urbes ac regiones circum-eundo, Antonii discipulos ac successores perquirere. Quo enim modo facile reperiri potuissent ii, qui in hac vita latere multo studebant diligentius, quam plerique nunc mortalium, ambitione inflati, semetipsos jactant atque ostentant. Ex iis autem quos accipimus Antonii discipulis, celeberrimi existere-runt, cum alii multi quos suo loco referemus, tum Paulus cogaomento simplex. Hic cum rusticus esset, mulierem formosam in matrimonio habuisse dicitur: quam cum in adulterio deprehendisset, placide subrisit, & jurejurando affirmavit, nunquam se cum illa amplius esse victurum. Cumque adultero dixisset: Tu illam tibi habeto; rectâ in solitudinem ad Antonium se contulit. Porro hunc virum mansuetissimum fuisse perhibent ac patientissimum. Deniq; Antonius eum jam ætate provectum, nec Monasticæ tolerantia adhuc affuefactû, recens enim in Monasterium venerat, omnibus modis tentare aggressus

καὶ κελδόντι πειθαρχῆσαι, ἐπεὶ καὶ τῶν
κοιτῶν, ἐσώδα (ἐν ἀγνοεῖαι καὶ ἐν ταῖς
ἐρημίαις λατρεύων) εἰς καὶ βιασθεῖς τῶν
εἰς πόλιν ἦλθεν Ἀπικκῆσαι δειομένους, δια-
θείσθαι χάριν παρεγγύετο, ἀντίκα ἐπὶ τῶν
ἐρημον ἐπαθεί τὰς μὲν γὰρ ἰχθύας ἐσχε-
τῶν ὑγρῶν ἐστὶν τρέφειν μοναχοῖς ὁ κα-
μον φέρει τῶν ἐρημον. ἐπίσης τὸ τὰς μὲν ἐ-
ρεῖς ἀπομένους τὸ ζῆν διπολιμπάνειν, τὰς
τῶν μοναστικῶν σεμνότηθα ἀπολλύειν τὰς
ἀσέσι παροσίουσ. πειθύνειν ὁ καὶ κεχαρι-
μένον τοῖς ὁράσων ἐαυτὸν παρέχων, ἐπι-
λαίτο μὴ τε φύσει ὑπερορῶσαν ἔχιν, μη-
δοκῆν εἶναι τῶτο· ἀλλὰ ταῦτα μὲν μα-
ἀπὸ τῶν ἀνώνων πολιθιμάτων εἰπεῖν πα-
ρήθῶν, ἵνα ὑποδείγμασι χράμῃται τῶν
εἰρημένους, ἀναλογισώμεθα τὰ ἀνδρῶν τῶν
φιλοσοφίαν πλέεις ἐξ ὁ καὶ διδοικόμενοι
μαθητὰς ἔχεν. ὡν οἱ μὲν ἐν αἰγύπτῳ καὶ
εἰν' οἱ ὅ ἐν παλαιστίνῃ, καὶ συρία καὶ ἀραβίᾳ
διέπρεψαν καὶ ἐκάστῳ ἐξ ἡπτόν ἡ ἐ-
δάσκαλῳ, παρ' οἷς δέτερες, διεβίωσαν
ἐπολιθισατο, καὶ πολλὰς ἐπαίδους, καὶ
τῶν ὁμοίων δρῶν καὶ φιλοσοφίαν ἡγαγῶν
ὡς ἐεργονεῖναι, καὶ πόλεις καὶ χωρὰς πα-
τα, ἐπιμελῶς ζῆν τὰς ἀνώνων ἐταρῶν.
τὰς τῶτων διαδόχους. τῶς γὰρ καὶ ῥῶ-
γῆτος τῶτων ἡ διέσεις, οἷς ἐν τῶ βίῳ λα-
θάνειν ἐσπεδαζέτο ἐπιμελέσειον, ἡ παύ-
τῶν κῶν ἀνδρῶπαν ὑπὸ φιλοπίας ἡ-
μῶν, πομπέουσιν ἐαυτὸς καὶ καλοῦσιν
ποιοῦσιν ἐχρῶντο γε μὴν διδοικόμενοι
ὡν παρελήφμεν ἀνώνων μαθητῶν, ἀλλὰ
τε πολλοὶ ἐξ ἡ τῶν οἰκείων καὶ ἐν ἀναγ-
ψομεν, καὶ παύθῳ ὁ ἐπὶ κλίμ ἀπλῶς ἐ-
δσιν ἀγροικον ὄντα, καλῆ τὸ εἶδῳ γυναικὶ συ-
οικῆσαι. ἐπ' αὐτοφῶρῳ ὁ αὐτὸν καλοῦσιν ἐ-
μοιχευομένην, ἡεῖμα ἐπιγελάσαι, ἐ-
παρῶν εἶναι ὡς ἐκ ἐπὶ αὐτῆ συνοικησῶν ἐ-
αὐτῶν, πρὸς τὸν μοιχὸν εἰπὼν, διτῶς ἐπὶ τῶ
ἐρημίαν ἦλθε πρὸς ἀνώνων. πρῶτος αὐτῶ
καὶ καθερικὸν εἰς ἀγῶν λέγειναι τὸν δὲ ἡ-
δσαι τὸν ἀνδρα, ἀμελείῳ καὶ γρηγορῶ-
καὶ μοναστικῆς τληπαθείας ἀπῆθ, ἐπὶ
νῆλυσ ἰῶ, παιδοδαπῆς πείραις παροσίουσ

ἀλλ' ἐν αὐτῇ ἐφώρασε τελείαν
καὶ φιλοσοφίαν ἐπιμαρτυρήσας, καθ' ἑαυ-
τὴν διαγῆν ἐπετρέπευ, ὡς μηδὲν διδασκάλου
δεδύμενον ἐπιτηθεῖτο δὲ καὶ θεὸς τῆ ἀλώ-
κην μαρτυρία, καὶ τοῖς ἐργοῖς ἐπέδεικνε τὸν ἀν-
δρα ἐνδοξότατον κρείττονα δὲ ἢ αὐτὸς τῶν
διδασκάλων εἰς τὸ κακὸν καὶ ἀπελαύνειν τὰς
δαίμονας.

A cum esset, nulla in re ignavum depre-
hendit. Itaque perfecta Philosophia
testimonium ei perhibens, ut posthac
seorsum degeret ei permisit, quippe qui
nullius magisterio indigeret. Sed &
Deus ipse hoc Antonii testimonium
confirmavit, Paulumque miraculis illu-
strissimum reddidit, & in vexandis abi-
gendisque dæmonibus, ipso præceptore
suo superiorem.

Κεφ. ιδ'.

Περὶ τοῦ ἁγίου ἀμμῶν, καὶ ἰουτυχιανῶ τῷ ἐν τῷ
ὄλυμπῳ.

CAPUT XIV.

B De sancto Ammone, de quo Eutychiano qui apud
Olympum commoratus est.

Περὶ ὃ τῶν τῶν χρόνων, καὶ ἀμμῶν ὁ αἰ-
γύπιος ἐφιλοσόφη. ὃν δὴ λόγῳ,
βασανιστῶν τῶν οἰκείων γυναῖκα ἀγαγέ-
σαι μὴ παρὰ θύραις ἢ αὐτῆς, ἢ τέμις ἀν-
δρατῶν ὡς γυναικῶν εἶχεν αὐτοῖς ὁ γάμος,
καὶ ὑμφύωσαν οἷα ὑμῶν εἰς τὸν θά-
λαμον λαβῶν, ἐμονώθη ὁ μὲν δὴ γάμος
καὶ οὐκ ἔφη, ὡ γύναι, μεχερὶ τέτων τέλε-
σαι ἡλικίον δὲ ἀγαθὸν ἐστὶ δυνήθωμαι
παρθένον διαμῆναι, ὅτι τῶν ἱερῶν γεγραφῶν
ἕσπετο, καὶ ἐπειροῦτο καθ' ἑαυτὸν οἰκεῖν
αὐτὸς ἐπὶ τῆς παρθενίας λόγους ἐπήκει
ἡ γυνή, χωριθῶν αὐτῆς χαλεπῶς ἔφε-
ρη, ἰδίᾳ καθ' ἑαυτὴν ἐπὶ δέκα καὶ ὀκτώ ἔτεσι
συνῶ αὐτῆς, μὴ δὲ ἔτω μοναχικῆς ἀσκή-
σεως ἀμελῶν ἐν τοσούτῳ δὲ χρόνῳ ζηλώ-
σασα τῶν τῶν ἀνδρῶν δόξῃ ἢ γυνῆ, ἐλο-
γιστῶ μὴ δίκαιον εἶναι, τηλικῆτον ὄντα οἰ-
καὶ κερῆσθαι δι' αὐτῆς, καὶ χρεῖται ἐκάτε-
ρον κεχωριστῶς οἰκεῖν φιλοσοφῆν καὶ
ἐπὶ τῆς ἐδέσθῃ τῶν ἀνδρῶν ὁ δὲ, χάριν
ἐμολογήσας τῷ θεῷ ὑπὲρ τῶν βεβηλω-
μένων τῆς γυναικί, σὺ μὲν δὴ, ἔφη, τῶν τῶν
οἰκῶν ἐγὼ δὲ ἕτερον ἐμαυτῶ ποιήσω
καὶ περὶ μεσημβρίαν τῆς μαρτίης λίμνης
καλαβῶν ἔρημον τόπον, ἀμφὶ τῶν σκή-
την καὶ τὸ καλέμενον τῆς νήλειας ὄρεθ, δύο
καὶ εἰκοσι ἔτη ἐνθάδε ἐφιλοσόφησε, δις
εἰσὶν ἔτη τῶν γυναικῶν θεώμενον τῶν
δὲ τῶν παρθεῶν δόξῃ γυρομένων τῶν τῆς

P Er idem tempus Ammon quoque
Ægyptius Monasticam Philoso-
phiam excoluit. Quem fama est
compellentibus proximis uxorem qui-
dem duxisse, cum ea tamen, sicuti viris
jus fasque est, nequaquam rem habuisse.
Nam cum nuptiæ ipsorum cæptæ ef-
sent, & ipse tanquam sponsus sponsam in
thalamum duxisset, solus cum ea consti-
tutus: nuptiæ quidem nostræ, inquit, ὁ
mulier, hæcenus celebratæ sunt. Quan-
tum vero bonum sit posse virginem per-
manere, ex sacris literis eam edocuit, ac
seorsum degere tentavit. Sed cum mu-
lier sermonem quidem de virginitate
approbaret, verum se jungi ab illo mo-
leste ferret, ipse seorsum cubans, octo-
decim annis cum ea mansit, ne sic qui-
dem Monasticæ abstinentiæ leges negli-
gens. Tanto temporis spatio cum vir-
tutem viri mulier imitata esset, injustum
esse censuit, ut tantus vir sui causâ oc-
cultaretur domi, satiusque esse ut ambo
separatim degentes Philosophiæ incum-
berent. Itaque hac de re maritum in-
terpellavit: At ille Deo gratias agens
ob huiusmodi uxoris propositum; Tu
quidem, inquit, domum hanc habeto:
ego vero aliud mihi domicilium parabo.
D Simul profectus ad solitudinem quæ sita
est ad Meridiem lacus Mareotici circa
Scetim & montem qui Nitriæ dicitur,
duobus & viginti annis illic philosopha-
tus est, quotannis bis uxorem suam
invisens. Huius divini viri qui Mona-
steriorum in illis partibus Princeps at-
que institutor fuit, multi ac memorabi-
les discipuli exstiterunt, uti series succes-
sionum ostensura est. Multa porro per
eum mirabilia contigerunt, quæ ab

Ægypti Monachis studiose notata sunt, A
 quippe qui magni æstimant, veterum
 Monachorum virtutes continua succes-
 sione sibi à majoribus traditas accurate
 commemorare. Ego vero exiis quæ ad
 notitiam meam pervenerunt, hæc tan-
 tummodo dicam. Ipsi ac Theodoro
 ejus discipulo nescio quò pergentibus,
 necessario transcunda erat fossa quam
 Lycum vocant. Ne forte igitur sese
 mutuo nudos conspicerent, Ammon
 Theodorum paulisper jussit secedere.
 Cum vero se ipse quoque nudum vide-
 re erubesceret, repente divina quadam
 virtute sublimis raptus, in oppositam
 ripam transportatus est. Theodorus
 autem cum fluvium trajecisset, Ammo-
 nis vestem ac pedes nullatenus aqua
 madefactos cernens, rogavit senem ut
 causam ipsi indicaret. Cumque alter
 quidem dicere recusaret, alter vero per-
 tinaciter negaret se inde surrecturum,
 nisi id ab iplo didicisset: tandem Am-
 mon stipulatus à Theodoro, illum se su-
 perstite nemini dicturum esse, rem con-
 fessus est. Non dissimile est supradicto
 miraculum quod subjiciam. Injusti qui-
 dam parentes filium à cane rabido mor-
 tum, qui mortii jam proximus videba-
 tur, ad Ammonem adduxerunt: & eju-
 lantes rogabant, ut ei curationem adhi-
 beret. Quibus ille: Mea, inquit, cura-
 tione non indiget. Vos vero si bovem
 quem furto rapuistis, dominis voluerit-
 is reddere, confestim sanabitur puer.
 Quod quidem ita evenit. Nam simul
 atque bos est redditus, puer morbo libe-
 ratus est. Porro cum Ammon iste spiri-
 tum exhalasset, animam ejus Antonius
 vidisse dicitur, quæ in cælum effertetur,
 divinis virtutibus cum Psalmorum cantu
 præeuntibus. Et cum hi qui circa An-
 tonium erant, causam admirationis ab
 illo requirerent: videbatur enim inten-
 tis oculis cælum aspicere, & insolite rei
 miraculo stupefactus esse: ille rem ut
 erat exposuit. Paulo post verò, cum
 ex Sceti quidam venientes, horam obi-
 tus Ammonis renunciaissent, apparuit
 quam vera esset Antonii predictio. Et
 uterque beatus ab omnibus prædica-
 tus est: ille quod post bonos & omnium
 testimonio probatos actus, ex hac vi-
 ta translatus fuisset: hic vero quòd ejus-
 modi visionem promeruisse, quam
 Deus illi ex loco tam procul dislito o-
 stenderat. Loca enim in quibus uterque

μονασηρίων, πολλοὶ ἑξ ἀξιολογοῦντες μα-
 θηταί, ὡς αἱ διαδοχαὶ ἐπιδείξουσιν πολλὰ ἔ-
 θεσπέσια ἐπ' αὐτῷ συμβέβηκεν, ἃ μαλίστα
 τοῖς κατ' αἰγυπτίον μοναχοῖς ἠκελευσάτω,
 πολλὰ ποιούμενοις, διαδοχῇ καθ' ἑαυτοὺς ἀ-
 γράφει ἐπιμελῶς ἀπομνημονεύειν (ὡς ἰσχυρῶς
 λαοφίλων ἀσκητῶν ἀρετῆς ἕνεκα) ἵνα εἰς ἡμῶν
 ἐλθόντων ἐκείνα ρήσειον ἐδέξασιν αὐτῶν, ἵνα
 ῥητῶν αὐτῶν μαθητῶν ἀπὸ τῆς διαβουλεύσεως
 ῥυκα ἢ λυκὸν καλέσω· ἵνα δὲ μὴ γυμνὰς ἀ-
 λήθως θεάσωμαι, ἐκέλευσεν ἀμὲν ὑπαί-
 χωρῆσαι θεόδωρον· ὡς δὲ καὶ ἐαυτὸν ἠρώ-
 γυμνὸν θεάσασθαι, ἐξ ἀπίνης μέγα σεως ἀρετῆς
 ὑπὸ θείας δυνάμεως, ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐξέ-
 μελέεσθαι· διαβὰς δὲ τὸ ὕδωρ θεόδωρον· καὶ
 θεασάμενος αὐτὴν τὴν ἐσθῆτα καὶ τὰς πόδας
 ἀδρόχως ἐλυπάσθαι τὸν προσεῦθ' ἑστηκότα
 τὴν αἰτίαν· ἐπειδὴ, ὁ μὴ παρηίτητο λέγειν ὅτι
 μὴ ἄλλως ἀνίχθην ἰσχυρίζομαι, ἐμὴ μαθητῶν
 θεοδῶρος· ζῶντος αὐτῶν μὴ εἰληθῆναι
 ὡμολόγησε τὸ συμβάν· καθ' ἑαυτοὺς δὲ τὸ
 εἰρηδῶν εἰς ταῦμα καὶ τὸ· ἄδικοι πάντες
 ὑπὸ κυνοῦ λυσοῦντος ἰδίον παῖδα δηχθῆναι
 ὅσον ἐπὶ ἀπολέας πρὸς σοδοκώμενον, ἢ γὰρ
 ὡς αὐτὸν ἑξ ὀλοφθῆναι ἐδόντο αὐτῶν θεο-
 πύσαι τὸν ὕον· ὁ δὲ πρὸς αὐτῆς· ἀλλ' ὡς
 ἔφη, δεῖται τῆς παρ' ἐμῶν θεαπέας· ἡμῶν
 εἰ βέλτε τὸν βῆν ὃν κεκλόφατε ἀποδοῦναι
 τοῖς δεσπόταις, αὐλίτα ἰαθῆσθαι· ὁ καὶ
 ἐπ' αὐτῶν γόβας ἀπέδωκεν, καὶ τὸ πάθος
 παῖδα ἀπέλειπεν· ἡμῶν δὲ ὁ αὐτῶν ἐπὶ
 λούτα, λέγειν τὸν αὐτῶν θεασάμενος
 ψυχῶν αὐτῶν ἵνα τὸν ἐρατὸν ἀναγομῆσαι
 θεῶν δυνάμεων σὺ ψαλμοῦ διακινῆσαι
 νων· πυνθανομῆσαι δὲ τοῖς ἀπὸ αὐτοῦ
 μαθητῶν αἰτίαν, ὅσα ἀπεκρύβασθαι ὄντως
 γὰρ ἡ σπεδαίως τὸν αἶερα καθ' ἑαυτοῦν, καὶ
 πεπληγῆναι· πρὸς τὴν ὄψιν τῶν ἀπὸ αὐτοῦ
 ἐξ ἑαυμάτου· ὡς δὲ μὴ ταῦτα ἀπὸ αὐτοῦ
 μῆροί πινε δὴ τῆς σκῆτης, ἀνήχησαν τὸ
 ὄραν τ' αὐτῶν τελευτῆς, ἀληθῆς ἐδέχθη τὴν
 ἀληθινὴν ἀπορρήσεως· καὶ ἀμφοτέρωθεν
 εἶπον, τὸν μὲν, ἐπὶ ὁμολογημοῖς ἀγαθῶν
 μέλας αὐτῆς ἐπὶ αὐτῶν βιολῆς· τοῦ δὲ
 σαύτης ἀξιώθηλα θεάς, ἡ δὲ θεός αὐτῶν
 δὴ τὸ τοσοῦτε ἐδήλωσε· πολλῶν γὰρ ἡμῶν

ὁδὸς ἐστὶν, τὸ μέσον τῶν τόπων ἐν οἷς ἕκατε
 ἐδίετρεβεν καὶ ἁμὴν ὡδὲ ἐξήρηται πα-
 ρὰ τῶν ἀλλοτρίων καὶ ἀμοιβῆς συγχρομήτων.
 Ἐπιταύτης ἡγεμονίας διδουκίμως πε-
 ρόλυτο φιλοσοφῆσαι καὶ ἀτυχανόν· δὲ ἐν
 βυζαντίᾳ παρὰ τὸν ὀλυμπον τὰς διατριβὰς ἐ-
 γέν· ἀρεσὴν δὲ τῶν ναυαλιανῶν πρεσβύτων,
 τῆς χάριτος μελετῆς, θεραπείας πατρῶν
 καὶ πρᾶξις πατρῶν, ὡς καὶ αὐτῶν κων-
 σταντῖνῳ διὰ τῶν ἀρετῶν τῆς βίης συνήθη καὶ
 ὄλον εἶναι· κατ' ὀκείνω γένει καὶ δ' ἐσμώ-
 τε πρὸς ὀκείνων δ' ὀρυφόρων ὑποπιδυθεῖς
 ἢ τυραννικὰ φρονηῖν ἐφυγε, καὶ παρὰ τὸν
 ὀλυμπον ἀναήθηθεῖς, συνελήθη δ' ἐση-
 σθῆσαν τῶν ἐπιηδῶν ἀτυχανῶν, πρεσβύ-
 τῳ ὑπερ' αὐτῶν πρὸς τὸν βασιλέα, πρῶτον
 δὲ προσηῖν, ὡς τῶν δεσμῶν ἀφεθῆναι τὸν
 ἀστυροπον, μὴ χαλεπῶς δεδεμένῳ φθά-
 σι ἀπολέμεν, λέγειναι ὡς τῆς δεσμοφύ-
 λακας πεμψῆς, ἐδήθη τῶν δεσμῶν αὐτῶν
 αὐτῶν· οἱ δὲ ὡς ἐκπέθειντο, εἰς τὸ δεσμω-
 τηρεῖον ἐλθεῖν αὐτομάτως δὲ κεκλεισμένους
 ἀπαπέδωκ' ἄστυρος, καὶ τῆς δεσμῶ-
 τε ἅ δεσμὰ διαρρῆναι· μὴ δὲ ταῦτα
 καὶ πρὸς βασιλέα παρὰ τῶν ἐν βυζαν-
 τῷ διαλεχόντων, ἐτοιμῶς τὴν χάριν
 λαβῆν· ἢ ἢ εἴωθε κωνσταντῖνῳ δυσχεραί-
 νων ἐπι ταῖς αὐτῆς αἰτήσεσι σφόδρα ἢ ἐν
 πλείητι μὴ τὸν ἀνδρα ἦγε· ταῦτα μὲν ἡμῖν
 ἐκ βραχέων ἐδηλώσασθε, παρὰ τῶν ὅτε
 λαμπρῶς ἐν μοναχοῖς φιλοσοφῆσαν ὡ
 δὲ ἀκριβείας τῆς παρὰ τῶν μέλδ' ἐζητῶν ἂν
 ὀρυτῶν πλείων τῆς βίης ἀναγραπῆς.

A degebat, multorum dierum itinere à se
 invicem distabant. Et hæc quidem ita
 relata sunt ab iis, qui cum Antonio &
 Ammone familiariter vixerunt. Sub eo-
 dem Constantini principatu Eutychia-
 num quoque præclare philosophatum
 esse accepi. Hic in Bithynia circa Olym-
 pum montem commorabatur. Sectæ
 vero Novatianorum addictus, divinam
 gratiam possidebat, tum in morborum
 curationibus, tum in aliis admirandis
 operibus: adeo ut ob virtutum merita,
 Constantino ipsi familiaris esset atque
 amicus. Eo igitur tempore cum qui-
 dam ex Imperatoris Protectoribus te-
 neretur in vinculis: suspectus enim qua-
 si particeps conjurationis adversus prin-
 cipem, fuga se proripuerat; quæritus-
 que circa Olympum montem captus
 fuerat: rogatus ab ejus necessariis Euty-
 chianus ut apud Imperatorem pro illo
 intercederet, prius autem operam da-
 ret ut vinculis solveretur reus, ne cate-
 narum pondere oppressus morte inte-
 rim præriperetur; misisse dicitur ad car-
 ceris custodes, qui peterent ut illum vin-
 culis relaxarent. Cumque illi minime
 obtemperarent, Eutychianum ad carce-
 rem venisse; & carceris januas quæ clau-
 sæ erant, sponte referatas esse; vincti de-
 nique illius vincula diffluxisse. Post hæc
 vero Imperatorem qui tunc Byzantii
 degebat, adiisse dicitur, & ab eo indul-
 gentiam quam petebat facile obtinuisse.
 Neque enim Constantinus Eutychiani
 preces repellere consueverat, quippe
 quem maximo honore prosequeretur.
 Et hæc quidem à nobis breviter dicta
 sunt de iis, qui tum temporis inter Mo-
 nachos eximie philosophati sunt. Si cui
 vero curæ est illa cognoscere, is si qua-
 fierit, vitas complurium conscriptas in-
 veniet.

Κεφ. ιε.

D

CAPI XV.

Περὶ τῶν ἀριστῶν, καὶ ὅθεν ἤρξαντο, καὶ τίνας διέλαθε· καὶ
 περὶ τῆς μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων δι' αὐτὸν
 ἀναστάσεως ἱερῆς.

De heresi Arii, unde initium sumpsit, & ad
 quos pervaserit: & de mutua Episcoporum
 inter se contentione ob eundem Arium.

Ἀλλὰ ἢ καίπερ ὡδὲ καὶ διὰ πάντων
 τῶν ἄλλων τῆς θρησκείας διδουκίμως,
 εἰς καὶ τῆς διαλέξεως ἐτάρατον ἄστυ-
 ροπον, ἐπὶ περὶ τῆς ἀστυροπον, καὶ
 τῆς τῆς τελείας ὀρυσεως, εἰς ζήτησιν

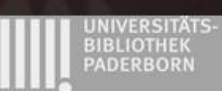
V Erum licet hoc modo & in reli-
 quis omnibus Christiana religio
 floreret, tamen contentiosæ quædam
 disputationes Ecclesiam perturbarunt,
 quæ sub obtentu religionis & perfectæ
 Dei cognitionis, res antea minime
 H h h

discussas in quaestionem vocarunt. Harum autem disputationum auctor fuit Arius, Alexandriae quae est in Aegypto Presbyter. Qui cum recta Doctrina studiosus propugnator initio visus esset, Melitium res novas in Ecclesia molientem adjuvit. Postea vero relictis ejus partibus, à Petro Alexandrinorum Episcopo Diaconus est ordinatus. Rursum tamen Ecclesia pulsus est ab eodem, propterea quod cum Petrus fautores Melitii excommunicasset, nec eorum baptismum admitteret, ipse Petri acta reprehendebat, neque ullo modo quiescere sustinebat. Postea vero quam Petrus Martyrium pertulisset, Arius ab Achilla veniam precatus, ad Diaconi officium rediit, & ad Presbyterii dignitatem promotus est. Deinceps quoque Alexander illum in honore habuit. Porro cum dialecticam apprime calleret: nam & hujusmodi disciplinarum haudquaquam expertus fuisse dicitur: in absurdissimos sermones prolapsus est: ita ut quod à nemine unquam antea dictum fuerat, ipse in Ecclesia ausus fuerit predicare: Filium Dei de non exstantibus factum esset; & tempus fuisse cum non esset, & pro arbitrio suo illum vitii ac virtutis capacem esse; creaturam quoque & facturam illam esse: aliaque ejusmodi multa, quae verisimile est eum dicere, qui suscepto talium opinionum patrocinio, ad disputationem & singulorum capitum examen accedit. Porro nonnulli qui istiusmodi verba audierant, Alexandrum reprehendebant, quod novitates istas adversus Christianae fidei doctrinam, contra quam decebat, toleraret. Ille vero satius esse ducens, de rebus ambiguis & controversis utrique parti dissendendi locum concedere, ne vi potius ac necessitate, quam persuasione, eos à contentione revocasse videretur, ipse unà cum clero iudex residens, utrosque in certamen adduxit. Porro ut in hujusmodi verborum altercationibus usvenire solet, utraque pars pervincere conabatur. Et Arius quidem ea quae dixerat defendebat. Illi contra, filium patri consubstantialem & coeternum esse asserabant. Collecto iterum Concilio, cum tot ac tantas movissent disputationes, inter se minime consenserunt. Ceterum dum quaestio adhuc anceps ac dubia videbatur,

ἀγούσαι τὰ πρότερον ἀνεξίτητα ἡρώτων τῶν λόγων ἀρεῖται, ἀρεσύτερα τῆς καὶ αἰγυπῖον ἀλεξανδρείας ὡς δὲ δεχθῆς σουδαῖται εἶναι ὡς τὸ δόγμα δόξας, νεωτερίζοντι μελιτιῶ συνιπειπέ καλαλιπὼν δὲ πέτον, ἐχέροσθήθη δὲ καλινῶ πατρῶν τῶ ἀλεξανδρίων ἐπισκοποῦ καὶ παλιν αὐ παρ' αὐτῆς ἐκκλησίας ὁξεβλήθη, καὶ ὅτι πατρῶν τῶ μελιτιῶ σουδασῶ ἀποκηρύξαίται, καὶ τὸ αὐτῶν βαπτισμα μὴ προσεμεῖναι, ὡς γινόμενοι ἐπέσκηπτε, καὶ ἡμεῖν ἐκκλησίᾳ χέλο' ἐπὶ δὲ πέτρῳ ἐμαρτίεσσα, συγκνώμω αἰτήσας ἀχιλλῶν, ἐπέερα διακοινῶ καὶ πρεσβυτεῖα ἡξιώθη μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ἀλέξανδρῳ ἐν τιμῆ χεν αὐτῶν διαλεκτικῶτάται δὲ γινώσκοντι, ἐλέγετο γὰρ μὴ δὲ τῶν τοιοῦτων ἐμοιρεῖν μαθημάτων, εἰς ἀτόπους ἐξελθῶν λόγους: ὡς τὸ πρότερον παρ' ἡτέρου μὴ εἰρημένον, ὁμιλῆσαι ἐν ἐκκλησίᾳ ἀποφίνασαι, τὸν υἱὸν τῶ θεοῦ ἐξ αὐτῶν ὄντων γεγενῆσθαι, καὶ εἶναι ποτε ὅτι αὐτῶν, καὶ ἀνεξοσιότητι κακίας καὶ ἀρεῖται δεικτικὸν ὑπάεχειν, καὶ κτισμα καὶ ποιῶμα, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀ λέγειν ἐκ τῶν τούτοις συνισάμερον, εἰς διαλέξει παροῖοντα καὶ ὡς κατὰ μέερον ἡρώτων λαβόρροι δὲ τινες τῶν εἰρημένων, ἐμαρτίεσσα φόβο ἀλέξανδρον, ὡς εἰ δὲ ὄν ἀνεγόμενον τῶν κατὰ τῶ δόγματῳ νεωτερισμῶν ὁ δὲ, ὑπολαβῶν ἀμενον εἶναι ὡς τῶ ἀμφιβόλων ἐκατέρω μέερον παροῖοντα ἡρώτων, ὡς μὴ δόξαι ἀναγκῆ, ἀλλὰ παροῖοντα τῶν εἰρημένων αὐτῶν παύειν, καὶ ἡρώτων δίστας σὺν τοῖς ἀπὸ τῶ κλήρου, εἰς ἡμιλλαν ἀμφιόρους ἡγάγεον ὡς ἡ συμβαίνειν φιλεῖ περὶ ὡς εἰδας τῶ λόγων, ἐκάτερον ἐπειράτο καὶ ἡρώτων ἰσαίαι δὲ ἀρεῖται μὲν τοῖς παρ' αὐτῶν ἡρώτων: οἱ δὲ, ὡς ὁμοούσιον καὶ συνιπειπέ διῶ ἐσὶν ὁ υἱὸς τῶ πατρός: συνεδρῶν ἡρώτων πάλιν γενομένου, τοσαύτας διαλέξει καὶ νακινήσαντες, εἰ συνέβησαν ἀλλήλοις: ἀνεγόμενον φηέσαι δὲ τῆς ἡρώτων εἰς δοκίμῶν ἐσὶν

πρῶτον ἐπιλέξανδρον τὰ πρῶτα, πῆ μὴν
 τότε, πῆ ὁ κένεως ἐπανῶν τελουτῆ, τοῖς
 ὁμοῖσιον καὶ συναϊδίων ἐναι τον ἕον δυοφαι
 νομῆσιον ἐθεῶ καὶ τον ἀρειον ὁμοίως φρονεῖν
 ἐκέλευσε, τῶν ἐναντίων λόγων ἀφεμενον
 ἐπει ὅσον ἐπεισεν, ἡ δὲ ἵ πολλοὶ τῶν ἀμφὶ
 τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κληρῶν, λέγειν ὅρ
 θῶς τον ἀρειον ὁνομιζον ἀπεινήξες τῆς ἐκ
 κλησίας αὐτῶν τε καὶ τῆς συμπραξίονας ἀν
 τὶ τῶν ἐπιτο δόγμα κληρικῶν συνέπραξίον
 ἐς αὐτῶν τῆς ἀλεξανδρέων παροικίας, πρεσ
 βύτεροι μὲν, ἀφθαλάς καὶ ἀχιλλῆας, ἐκαρ
 πῶν τε καὶ ζαρμάτης καὶ ἀρειῶν διάκο
 νοὶ δὲ, διζώϊο καὶ μακάρῶ, ἰερίο καὶ
 μιλῆας καὶ ἐλλάδιῶ. ἐν τῶν δὲ ἐκ τῶν λαῶ
 ἐκείνων μοῖρα μετέθεντο πρὸς αὐτοὺς, οἱ μὲν
 ἐμῶν χρεῖναι τῶν θεῶ νομιζεν ἡγέμενοι
 οἱ δὲ, τῆτο δὴ τὸ τοῖς πολλοῖς συμβαῖνον, ὡς
 ἡδυνῆμεν ἐλεεῖν, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀκρί
 τως ἐκβεβλημένους ἐπει δὲ ἐκ ἀλεξάν
 δρέων ὡς εἶχεν, λογισάμενοι οἱ ἀμφὶ
 τῶν ἀρειῶν ἀναγκαῖον εἶναι τῶν δύνοντων
 φθῆσαι τῶν ἐκ τῶν ἐπισκόπων, πρεσβύτων
 τῶν ἀρειῶν ἢ γερῶν ὡς ἐπιστόν,
 ἔπειν εἰ μὲν ὅς τῶς ἐκ τῶν νομιζεν τῶν
 θεῶ, δηλώσαι ἀλεξανδρῶ μὴ χαλπαίνην
 αὐτοῖς ἢ ἵ μὴ, διδάσκατος ὅν χρητέρον δο
 ξάζην ἢ μετέως ἵ ὡνησεν αὐτοὺς τῆτο τὸ
 σπουδαζόμενον διασπαρῆν γῶν χερδὸν εἰς
 πᾶσας τῶν ἐπιτο δόγμα, κοινῆ τοῖς παν
 ταχὲ ἐπισκόποις ἢ ἀληγέγονε ζήτησις ἢ οἱ
 μὴ γερῶν πρὸς ἀλεξανδρον, μὴ πρὸς ἵ
 δαι τῶν τῶν ἀρειῶν, εἰ μὴ τῶν ἐαυτῶν τῶν
 ἀποκρυῖσιν οἱ δὲ, μὴ τῆτο ποιεῖν ἐδέοντο
 ἰδῶν ὅν ἀλεξανδρῶ πλείους ἀγαθῶ βίαι
 πρὸς ἡμαπεμῆς, καὶ πιθανότη πλόγος δφ
 ρῆς, συλλαμβανομένους τοῖς ἀμφὶ τον ἀρειον,
 καὶ μάλιστα δισέβιον τον τότε πρὸς ὡτα τῆς νι
 κομηδων ἐκκλησίας, ἀνδρα ἐλλόγιμον ἐκ
 τοῖς βασιλείοις τετιμημένον, ἔγραψε τοῖς
 πανταχὲ ἐπισκόποις, μὴ κοινωεῖν αὐτοῖς
 ὅν τῆτο ἔτι μᾶλλον ἐπὶ ἐκάτερα δξκαῖε
 ἢ σπουδῆ, καὶ μείζων οἶα φιλεῖ ἀνεκινήθη
 εἰς ἐπει γῶ πολλῶν δεινῶν ἀλεξάν
 δρε οἱ ἀμφὶ τον δισέβιον ὅσον ἐπεισαν, ὡς

A Alexander initio paululum vacillavit,
 nunc hos laudans, nunc illos. Tandem
 vero assensus est iis qui filium confub
 stantialem patri & coeternum esse affir
 mabant: & Arium contrariis disputa
 tionibus adjectis, eam sententiam sequi
 iussit. Sed cum ei persuadere non pos
 set; & alioqui multi qui cum ipso erant
 Episcopi, nec pauci ex clero, Arium
 recte loqui existimarent: Arium &
 Clericos qui opinioni illius adhaere
 bant, Ecclesia expulit. Adhaerebant
 autem ipsi ex Alexandrina Ecclesia,
 Presbyteri quidem Aithalas, Achilles,
 Carpones, Sarmates & Arius: Diaconi
 vero Euzoius, Macarius, Julius, cum
 Mena & Helladio. Exinde vero etiam
 populi non exigua pars ad eos se contu
 lit, cum alii quidem de Deo ita sentien
 dum esse arbitrarentur: alii, ut ple
 rumque evenire solet, eos tanquam in
 iuria affectos & indicta causa ex Eccle
 sia eiectos, miseratione prosequen
 tur. Cum Alexandriae hic rerum sta
 tus esset, qui cum Ario erant, necessa
 rium sibi esse arbitrati, ut cuiusque civi
 tatis Episcoporum benevolentiam praer
 ripere, legationem ad eos mittunt.
 Et conscripta fidei lux formulam, ab eis
 contendunt, ut si quidem recte se habe
 re ipsis videretur istiusmodi de Deo sen
 tentia, scriberent Alexandro ne ipsis
 succenseret: sin minus, docerent ipsos
 quemadmodum sentire, oporteret.
 Atque hoc illorum studium non parum
 ipsis profuit. Etenim in omnes fere
 dispersa huiusmodi opinione, ab uni
 versis Episcopis eadem quaestio passim
 agitari coepit. Et alii quidem scripse
 runt Alexandro, ne Arium ejusque se
 ctatores in Ecclesiam admitteret, nisi
 opinionem suam prius abjecissent. Alii
 vero ne id faceret obsecrabant. Cum
 igitur Alexander multos sanctioris vi
 tae specie venerabiles & dicendi arte
 pollentes Arianis favere animadvert
 ret, ac praecipue Eusebium qui tunc tem
 poris Nicomediensem Ecclesiam gu
 bernabat, virum doctissimum magna
 que in palatio auctoritatis: cunctis ubi
 que Episcopis scripsit ne cum illis com
 municarent. Hinc vero utriusque par
 tis studia multo magis accensa sunt, &
 acrior, ut solet, excitata contentio.
 Postquam enim Eusebius & qui ab illo
 stabant, Alexandrum saepius deprecati,
 flectere minime potuerunt, tanquam

injuriam affecti, indignari ceperunt, & ad opinionem Arii stabiliendam promptiores exstiterunt. Collecta igitur apud Bithyniam Synodo, ad omnes ubique Episcopus scripsere, ut cum Arii fautoribus tanquam recte sentientibus communicarent, darentque operam ut Alexander cum iisdem communis caret. Sed cum conatus illorum nequaquam ipsis ex voto succederet, Alexandro nullatenus cedente; Arius legatos mittit ad Paulinum Episcopum Tyri, & ad Eusebium Pamphili qui Caesariensem in Palaestina regebat Ecclesiam, & ad Patrophilum Scythopolitanum Antistitem: petitur ut sibi unam cum suis concederetur, plebem ipsis adhaerentem in Ecclesia colligere, eundem quem prius Presbyterorum obtinentibus gradum. Hunc enim morem esse Alexandriae, qui quidem etiamnum manet, & sub uno Episcopo qui omnibus praest, Presbyteri separatim Ecclesias obtineant, & populum ad illas convenire solitum colligant. Illi vero unam cum aliis Episcopis in Palaestina congregati, Arii petitioni subscripserunt: hortantes ut plebem quidem colligerent, sicuti antea facere consueverant; Alexandro tamen subiecti essent, ac sine intermissione ei supplicarent ut ejus pace & communione fruerentur.

ὕβρισμόν οὐ χαλέπαων, καὶ προθυμότητι ἐγγύθεν κερδίζονται τὸ δόξει δόγμα. Ἐσυνέδρον ἐν Βιθυνίᾳ συνέστησαν, ὡς ἔειπεν παλαιᾷ ἐπισκόποις, ὡς ἔειπεν κοινῶν σαι τοῖς ἀμφὶ τὸν ἄρειον, ὡς ἔειπεν σαι ὁ ἄλεξάνδρον κοινῶν αὐτοῖς. ὡς ἔειπεν ἔδεν ἦσαν ὡσαύτως γινώσκοντες ἐχθρὸς ἡσπερ δὴ, ἀλεξάνδρον μὴ εἰκόλη, ὡς ἔειπεν οὐδὲν ὡς παυλῖνον τὸν τύρον ἐπίσκοπον, καὶ εὐσεβῖον τὸν παμφίλου, ἐπιτροπὴν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς ἐν παλαιστίνῃ καίσαρειας, καὶ παρῶφιλον τὸν σκυθοπόλεως. Ἐστῶν τῶν ἁπάντων ἀμφὶ αὐτὸν ἐπιτροπῆν ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν μέγαν αὐτῶν λαόν, ὡς πρότερον τῶν ὡσαύτως ἐπιτροπῶν ἄξιον ἐπέχειν. ἔπειτα ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἔειπεν, κατὰ τὴν κληρονομίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὡς ἔειπεν ἑνὸς ὄντος καὶ τῶν παλίων ἐπισκόπων, ὡς ἔειπεν τῶν ἰδίων τῆς ἐκκλησίας κατέχοντες, καὶ τὸ ἐν αὐτοῖς λαὸν συνέδρον. οἱ δὲ, καὶ ἄλλοι ἐπισκόποι ἐν παλαιστίνῃ συνέδροντες, ἐπέστησαν τῇ δόξει αὐτοῦ, ὡς ἔειπεν ἁπλοῦς συνάγῃ μὲν αὐτοῖς ὡς πρότερον ὑποδείχθη, δεῖ ἀλεξάνδρον, καὶ αὐτὸν λέγειν αἰετῶς πρὸς αὐτὸν εἰρήνης καὶ κοινῆς μετέχοντες.

CAP. XVI.

Κεφ. ις.

Quomodo Constantinus audita Episcoporum contentione, & discrepantia festi Paschalis, rem moleste tulit: & Hosium Hispanum Corduba Episcopum Alexandriam misit, qui Episcoporum tumultum sedaret, & questionem de Pascha dirimeret.

Ὡς αὐτοῦ οὐκ ἔπειτα πρὸς τῆς διαμάχης τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ τῆς τῶν παλαιῶν ἐπισκόπων, ὡς ἔειπεν ἐπιτροπῆς ἐπὶ τὸν ἁγίον πνεῦμα ἐπίσκοποι, καὶ τῶν ἁπάντων, διαλύσαι τὴν ἐπιτροπὴν ἐπίσκοποι, καὶ τῶν ἁπάντων καταστῆσαι τὴν πύξιν.

CUM autem, multis quoque in Aegypto Conciliis celebratis, contentio nihilominus invalescens ad ipsum usque palatium pervenisset, Imperator Constantinus non mediocri dolore percussus est, quod cum religio Christiana recens coepisset augeri, opinionum discrepantia multos ab ejus professione revocaret. Atque hujus rei culpam palam Ario tribuebat & Alexandro. Datisque ad eos literis, utrumque objurgavit, quod hanc questionem cum latere posset, in apertum produxissent: & vehementer altercandi studio impulsus, pervicaciter movissent ea, quae nec inquiri

Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν αἰγύπτῳ συνέδρον ἔειπεν ὡς πολλὰ ἡρεσῶν, ἡκμαζόντων ἡρεσῶν καὶ τῶν βασιλείων ἐλθεῖν, ὡς ἔειπεν ἑνὸς ὄντος καὶ τῶν παλίων ἐπισκόπων, ὡς ἔειπεν φάτως τῆς θρησκείας ἀξίον δεχόμενοι πολλὰς χριστιανίζοντες ἀπέτερον ἢ διακρίσει τῶν δογμάτων καὶ τῆς χάριτος. ἔπειτα αἰτία ποιεῖ μὲν ἄρειον τὸ ἄλεξάνδρον ὡς ἔειπεν γράψας αὐτοῖς ἐνεκάλει, ὡς δυναμὸν λαθεῖν, εἰς τὸ φανερὸν δεξήγαγον ταυτοῦ ζητήσων καὶ τῶν ἁπάντων πρὸς τὸ ἐναντίον σπῆρος φιλονεκῶς ἀνεκίνησαν, αἱ μὲν τῶν ἁπάντων

δεχθῆναι ἔδωκεν, μὴ τε ἐνθυμῆσθαι, καὶ ἐνθυ-
 μηθῆναι σιωπῇ παρὰ δὲ ἀναγκῆς ἄλλή-
 λων μὴ χωρίζεσθαι, εἰ καὶ περὶ τι μέρους τῆς
 δόγματι διαφείρονται· περὶ μὲν γὰρ τῆς
 θείας προνοίας, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πίσιν
 ἔχει ἀναγκαῖον· ὡς ἡ περὶ τῶν τοιαύτων ζητή-
 σεων ἀκρίβειολογίας, καὶ μὴ πρὸς μίαν συμ-
 φωνίαν γνώμην, προσήκειν ἐν ἀπορήτῳ καὶ
 διανοίᾳ ἔχειν ἀφεμένους τὴν περὶ ταύ-
 τας λέγειν, ἐκέλευσεν ὁμοροῦν ἀχθεῖσθαι
 καὶ μετῆρας· καὶ διατέτο παρὰ δὲ ἀναγκῆς ὡς
 ἐπὶ τῆς ἐν πόλεσι ἰδέσθαι, ἐπιχεῖν ἀλέξαν-
 δρου μὲν ἐν καὶ ἀρείῳ, πῆ μὲν μεμφομέ-
 νῳ, πῆ δὲ συμβεβηκόσιν, τοιαύτῃ ἐγραψέ-
 χαλπεῖς δὲ ἔφερε, πυνθανόμενον πᾶσι
 ἐναντίως πᾶσι τὴν τῆς πάχρα ἀγνὴν ἐοβλή-
 τωκαὶ τὰ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι δια-
 φερόμενοι περὶ τῆς τῆς μὲν πρὸς ἀλ-
 λήλους ὅσα ἀπέχοντο κοινωνίας· ἰσθακίωτε-
 ρον ἢ τὴν ἐοβλήν ἦγον, καὶ ὡς εἰκὸς τῆς περὶ τῆς
 ἀρχαίας, τὴν λαμπροῦ τῆς πατηγύ-
 ριας ἐλαπὼν· κατ' ἀμφοτέρωθεν ἀσα-
 ραῖον εἶναι τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ δὲ ἀναγκῆς νο-
 μίστας τὴν διώσθαι προκαταλαβεῖν τὸ κα-
 κὸν πρὸς εἰς πλείους χωρῆσαι, πέμψει ἀνδρα-
 τὴν ἀμὸν αὐτὸν πίσιν καὶ βίῳ ἐπίσημον, καὶ
 ταῖς ὑπερτῆς δόγματι ὁμολογίας ἐν τοῖς
 παρὰ δὲ χρόνοις διδοικμηκότα, διαλλά-
 ξῶν τῆς ἀργύτην διὰ τὸ δόγμα τασιά-
 (ῶν, καὶ τῆς πρὸς ἐν περὶ τὴν ἐοβλήν δια-
 φερόμενος· ἦν δὲ ὅσιν ὁ κορδὸς ἐπὶ ἐπί-
 στωπῳ.

A omnino, nec cogitari initio oportebat,
 & si forte cogitata fuissent, silentio tra-
 denda erant: cum utique ipsis licuisset
 à se invicem non seungi, quamvis in ali-
 qua parte dogmatis dissentirent. Nam
 de divina quidem providentia, unam
 eandemq; fidem necessario habendam
 esse. Hujusmodi autem quaestionem
 scrupulosas argutias, licet in eandem
 non conveniamus sententiam, clausas in
 intimo mentis recessu servari debere.
 Jussit igitur ut inani de his rebus alterca-
 tione deposita, ad concordiam redirent.
 Se namque non mediocriter dolere: at-
 que ob eam causam licet ingenti deside-
 rio teneretur urbes Orientis videndi,
 iter suum repressisse. Et hæc quidem Ale-
 xandro atq; Ario scripsit, partim eos re-
 prehensens, partim consulens. Præ-
 terea cum audisset quosdam esse qui fe-
 stum Paschæ diem contra morem reli-
 quorum omnium celebrarent, eam rem
 permoleste tulit. Quippe ea tempestate
 in Orientis partibus nonnulli hac de re
 dissentientes, à mutua quidem inter se
 communione minime discedebant. Ju-
 daico tamen magis more diem illum ce-
 lebrabant, atque ut verisimile est, hujus-
 modi disensione splendorem ejus festi-
 vatis imminuebant. Duabus igitur cō-
 tentionibus Ecclesiam liberare studebat
 C Constantinus. Et quoniam malum prius-
 quam ad plures serperet, prævenire se
 posse existimabat, virum quem in comi-
 tatu suo habebat, fidei ac vite integritate
 conspicuū, & qui superiori tempore va-
 rius confessionum certaminibus pro teli-
 gionis defensione inclaruerat, à latere suo
 mittit, qui ad cōcordiam reduceret tum
 illos qui in Ægypto de Doctrina fidei
 dissentiebant, tum eos qui in Orientis par-
 tibus de fest. vitate Paschæ discrepabant.
 Is erat Hosius Episcopus Cordubæ.

Κεφ. ιζ.

Περὶ τῆς ἐν νίκαιᾳ ἀβρειθεύσεως συνόδου δι' ἄρετον.

D CAPUT XVII.

De Synodo Nicaea propter Arium congregata.

ΕΠὶ δὲ παρ' ἐλπίδας ἐχώρει τὸ προᾶγ-
 μα, καὶ κρείττων ἦν διαλλαγῶν ἢ
 εἰς, ἀπρακτὸς τε ἐπανάηι ὁ τὴν εἰρή-
 νην βραδύσσαι ἀπεσάλμενον, συνεκά-
 λυσε συνόδον εἰς νίκαιαν τῆς βιθυνίας, καὶ
 παλαιῇ τοῖς παροεῶσι τῶν ἐκκλησιῶν

SEd cum eventus spei non responde-
 ret, & contentio reconciliationem
 minime admitteret, isque qui ad com-
 ponendam pacem missus fuerat, re infe-
 sta reverteretur, Imperator Synodum
 convocavit apud Nicæam urbem Bithy-
 niæ: & ad omnes ubique Ecclesiarum
 Hhh iij

Antistites scripsit, ut præstito die adessent. Huic Concilio interfuerunt, ex Apostolicis quidem sedibus Macarius Episcopus Hierosolymorum, & Eustathius cui Antiochiæ ad Orontem sitæ Ecclesiæ jam tum commissa erat, & Alexander Episcopus Alexandriæ quæ est juxta Mareotem lacum. Julius vero Episcopus urbis Romæ propter senectutem adfuit. Verum illius vice adfuerunt Vito & Vincentius, Romanæ Ecclesiæ Presbyteri. Præter istos alii quoque multi ex variis Provinciis convenerunt egregii viri: quorum alii facundiâ & intelligentiâ pollebant, nec solum scientiâ sacrarum literarum, verum etiam reliqua omni eruditione erant conspicui: alii vitæ integritate eminebant: alii vero utraque ex parte laudem erant consecuti. Erant autem Episcopi trecenti circiter ac viginti. Presbyterorum vero & Diaconorum qui eos comitabantur, ingens, ut verisimile est, fuit multitudo. Aderant unâ cum illis viri in disputationibus exercitati, qui eos adjuvare eloquentia sua parati essent. Porro sicut usu venire solet, multi ex sacerdotibus perinde quasi pro privatis suis negotiis acturi cõvenissent, opportunum se tempus nactos esse existimarunt, quo ea quæ ipsorum animos offenderant, emendarentur. Proinde unusquisque ea quæ aliis objiciebat crimina, libello comprehensa Imperatori offerens, ea quæ adversus ipsum secus admittenda fuerant exponere. Cumque id passim ac singulis prope diebus accideret, præcepit Imperator ut singuli ea de quibus alios accusabant, certo die prosequerentur. Ubi dies constitutus advenit, Imperator acceptis libellis qui ipsi offerant oblatis: ista, inquit, accusationes tempus quidem tibi præscriptum habent, magni iudicii diem: iudicem vero eum qui omnes iudicaturus est. Mihi vero cum homo sim, nefas est hujusmodi rerum cognitionem mihi arrogare, cum & qui accusant & qui accusantur, sacerdotes sint. Neque enim illos oportet tales se præbere ut ab aliis iudicentur. Agedum igitur, divinam clementiam in dandâ mutuo veniâ imitantes, deletis accusationibus, pacis fœdera jungamus: & causam fidei tractare studeamus, cujus gratiâ in hunc convenimus locum. His dictis, Imperator singulorum criminationem cessare &

ἔγραψεν, εἰς ῥητὴν ἡμέραν παρῆναι ἐκωνόντων δὲ τέτρα τὴ συλλόγῃ, τῶν μὲν ἀποστολικῶν θρόνων, μακαρίου ὁ ἱεροσολυμιανῶν καὶ εὐστάθιου ἡδη τὴν ἀποχρείας τῆς πρὸς τὴν ὀρθήν ἐκκλησίαν ἐπίλεπας, καὶ ἀλεξάνδρου ὁ ἀλεξάνδρειας τῆς πρὸς τὴν μαρτυρίαν λίμνῶν ἱερωσύνης δὲ ὀρωμαίων ἐπίσκοπος, διὰ γῆρας ἀπελιμπάνετο παρῆσαν δὲ ἀντὶ αὐτῶν βίτου καὶ βικηνίου, περὶ οὗτοι τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας ἐπὶ ταύταις δὲ καὶ ἄλλοι πλείοσι καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ οὐκ ἀσφύρων ἐθνῶν συνήλθον· οἱ μὲν νοεῖν καὶ διὰ γῆν ἱκανοὶ, εἰδήσῃ τε τῶν ἱερῶν βιβλίων καὶ τῆς ἄλλης παιδείας ἐπίσημοι, οὐκ ἀσφύ τῆ βίβης διατρέποντες· οἱ δὲ, κατ' ἀμφοτέρων δοκιμηθέντες ἦσαν δὲ ἐπίσκοποι περὶ ἀμφοτέρων τριῶν εἴκοσι πρὸς ἑκατῶν τῶν καὶ διακόνων ὡς εἰκὸς ἐπομένῶν, οὐκ ὀλίγον πλῆθος· συμπάρησαν ὅσοις ἀνδρες διαλέξεων ἐμπειροὶ, οὐκ ἀσφύ βοηθεῖν λόγοις σπευδάζοντες· οἳ δὲ φωνὴν γίνεσθαι, πολλοὶ τῶν ἱερέων, ὡς ἑκάστου πραγμάτων ἀγωνισαῖται συνελθόντες, κατ' ἑξῆς ἐνόμισαν τῆς τῶν λυκουῶν ἐπιπέσεως καὶ περὶ ὧν ἕκαστος τῶν ἄλλων ἐμμέμφοτο, βιβλίον ἐπιδὲς βασιλεῖ, τὸ αὐτὸν ἡμαρτημένα προσήγγελλεν· ἐπὶ δὲ ἐφ' ἕκαστης ὀχρεῶς πρὸς συνέβαινε, πρὸς ταύτην ὁ βασιλεὺς εἰς ῥητὴν ἡμέραν ἕκαστος περὶ ὧν ἐνεκάλει δῆλον ποιεῖν· ἀνομιάνης δὲ τῆς προδεσμίας, τὰ ἐπιδοθέντα βιβλία δεξάμενος, αὐταὶ μὴ ἐφ' αἰκατοροεῖται καιρὸν οἰκείον ἔχουσι τὴν ἡμέραν τῆς μεγάλης κείσεως· δικαστὴν δὲ, τὸν μόνον τὰ πᾶσι τότε κείνῃ· ἐμοὶ δὲ ἐξ ἐπιπέσεως ἀνθρώπων ὄντι, τοιαύτην εἰς ἑαυτὸν ἐπιπέσεως ἀκοῆσιν, ἱερέων κατηγορέων καὶ κατηγορευμένων ἡκιστα γὰρ χρεῖται ταύτας εἶναι πρὸς ἑξῆς, ὡς παρ' ἑτέροις κείνῃ· ἀγνοοῦντες μνησάμενοι τὴν θεῖαν φιλανθρωπίαν τῆς πρὸς ἀλλήλους συγγνώμης, ἀπολείποντες τῶν τῶν κατηγορευμένων, πεισόμεθα· ἐπιπέσεως τὰ περὶ τῆς πίσεως σπευδόμενοι, ἐπιπέσεως κεν δεδραγμένους συνελθόντες ταῦτα ἐπιπέσεως ὁ βασιλεὺς, τὴν ἕκαστος γεγραμμένην

ἄλλως παρ' ἑαυτοῦ ἡσυχία ἀγνή· ἀναδέξα-
 μβρα δὲ ἐνός τὸν λόγον, ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ χρι-
 στοῦ, ἔφη πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρον, Ππίαήω
 (οὐκ ἀλλήν) ἄμα δὲ τὰ λόγῳ, καὶ ὁ ἀνθρῳ-
 πῶ αὐτίκα τὸ σῶμα πεδηθεὶς ἐσιώπα· ἄρ'
 ἐν δίκαιον ἀναλογισαδὲς, πότερον μείζον ἐν
 πρῶτον ἀδύνατον, ἀνθρῳπον, καὶ ταῦτα φιλόσοφον,
 ἢ τῶν ἀδύνατον ἀφελῆσθαι αὐτὸς λόγῳ, ἢ λίθον βία
 λῆσθαι τῆ χειρὶ διελεῖν, ὁ πρὸς πινὼν ἐπί κελ-
 λῶ τὸ καλεμένῳ χαλδαίῳ κεκομπολογησά-
 σκεν· καὶ τὸ μὴ ὡς ἐπιτόμην.

A reliqui vero sedentes silentium serva-
 rent. Cumque unus ex illis disputan-
 di partes suscepisset, in nomine Jesu
 Christi, inquit illi Alexander, præcipio
 tibi ne loquaris. Quo dicto, protinus vir
 illo frænata linguâ obmutuit. Æquum
 igitur fuerit considerare, utrum majus
 sit miraculum, hominem, eumque Phi-
 losophum, tam facile mutum reddere,
 an lapidem vi verborum manu divide-
 re, quod de Juliano cognomine Chal-
 dæo à quibusdam ambitiose jactatum
 esse audio. Atque hæc quidem ita ge-
 sta esse accepi.

B

Κεφ. ιθ'.

CAPUT XIX.

Ὅτι τῆς συνόδου ἀθροισθείσης, πρὸς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς
 δὴ μνηστέρησεν.

Qualiter cum Synodus congregata esset, Impe-
 rator ad Episcopos orationem habuit.

Οἱ ἐπίσκοποι συνεχῶς συνιόντες, τὸν
 ἀρῆον εἰς μέσον παρήγαγον, καὶ ἀκριβῆ
 βῆσαν ἐπιπέσει τῆ αὐτῶν πρὸς αὐτοῦ πρὸς
 πρῶτον ἡ Ππίαήω τὴν ψήφον ἀγνή ἐφυ-
 λαπῶν· ἐπεὶ ἡ κλεῖα παρῶν, καθ' ἡν ὡρι-
 στευμένῳ ἀμφιέτολα συνήλθον εἰς τὸ βα-
 σιλεῖα, καὶ ἀπό καὶ τὰ κελῶν δέδοικτο κοινῶ
 νῶσαι αὐτοῖς τῆς βασιλῆς, ἐπεὶ ἡ εἰς ταῦτο πα-
 ρεβῆντο τοῖς ἱεροῦσι, διαβὰς πρὸς τὴν ἀρ-
 χὴν τῆ συνόδου, ἐπὶ τῶν τινὸς ἐκάτισεν
 ὡς πρὸς αὐτὸν καλεσκούσας· καὶ ἡ συνὸς κα-
 τὰ τῆς ἐκελευσθείσης παρεσκύασον ἡ ἐκατέ-
 ραθεν βάρβαρα πολλὰ, παρεκλινομένα τοῖς
 τοῖς τῆ βασιλεῖς οἴκου· μέγιστος ἦν ἡν
 ὄσας, καὶ τὰς ἄλλας ὑπερφέρων· κατεζο-
 μένων δὲ αὐτῶν, ἀναστὰς δισέβησεν ὁ παμ-
 φίλος, λόγον τινὰ τῶ βασιλεῖ πρὸς ἐφῶν·
 ἄσ, καὶ δι' αὐτὸν, τῶ θεῷ χαριστήριον ὕμνον·
 πῶσαι μὲν δὲ αὐτῶν, καὶ σιγῆς ἡρομένης,
 πῶσαι μὴ ἐνεκεν, ἔφη ὁ βασιλεὺς, τῶ θεῷ
 τὴν χάριν ἔχω, ἐχ' ἡκιστα δὲ τὸν ὑμέτερον
 σύνλογον ὁρῶν ὡ φίλοι· καὶ μοι κρείττον δι-
 χῆς ἀπέειπεν, τὸς τῆς ἱερέας χρεῖσθαι εἰς τα-
 τὸν ἀγαθὴν βελούμην δὲ ἀν ὁμοφρονας
 ὑμῶν θεάσασθαι, καὶ συμφῶνως γνώμης κοι-
 νῶν· ἐπεὶ παντός κακῶ χαλεπώτερον
 ἡγῆμαι, τὴν ἐκκλησίαν τῆ θεῶ σατίαζω·
 ὅτε ἐν ἡγγέλῳ ὡν ὄσας ὡφελον ἀκούσθαι,

Interea vero Episcopi assidue conve-
 nientes, Ario in medium adducto,
 assertiones ejus summa diligentia exa-
 minabant. Cavebant autem sollicite,
 ne in alterutram partem temere senten-
 tiam promerent. Porro ubi dies adventit
 quæ finiendis controversiis fuerat con-
 stituta, convenerunt in palatium, eo
 quod Imperator hujus consilii particeps
 esse decreverat. Qui cum ad eum locum
 se contulisset, in quo erant Episcopi, per
 medium eorum progressus ad caput
 subfelliolum, in sella sibi parata conse-
 dit: ac Synodus sedere iussa est. Erant
 enim ad parietes aula regalis longo or-
 dine locata utrinque subsellia. Hæc au-
 tem aula erat amplissima, & omnium quæ
 in palatio erant pulcherrima. Postquam
 Episcopi consedere, surgens Eusebius
 Pamphili, Imperatori orationem quan-
 dam, & illius causâ Deo laudes cum
 gratiarum actione recitavit. Qui cum
 finem dicendi fecisset, facto silentio,
 Imperator ita locutus est. De omnibus
 quidem rebus gratias ago Deo optimo
 maximo: sed ob id præcipue quod ve-
 strum conventum nunc video. Ac mihi
 certe supra quam optabam contigit, ut
 tot sacerdotes Christi unum in locum
 congregarem. Sed velim præterea vos
 concordés videre & in unam eandem-
 que sententiam conspirantes. Etenim
 Ecclesiam Dei intestinis seditionibus
 agitari, quovis malo gravius esse existi-
 mo. Cum primum igitur mihi nuntiata
 sunt ea, quæ utinam non audivissem,

ᾧ ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ καὶ φίλων καὶ τῶν
τοιαῦτα ἐπιστημόνων, οἷα ὃ μύσαις καὶ μν-
σαγωγῶσι μόνοις δεῖνα λέγειν καὶ ἀκούειν
ἰσηγομιῶν ἐπιήνεσα τῶν βουλλῶν· ἐγὼ
ἀπεικός καὶ τῶν ἀμνητῶν πῶς τῶδε τῆ
βίβλῳ ἐβύχην· ὡς ἐν δὲ τῷ ἀπορή-
των ἀχρηστωπῶν ἀποκευθάρμυρον· ὡς
μηδὲ πᾶμπαν ἀγνοεῖν τὰ δόξαντα τῆ συν-
όδου.

apponendum esse. Sed eum quidam ex
amicis, viri pii & harum rerum notitia
præditi fuissent mihi, ut ea quidem
quæ à folis initiatis ac sacerdotibus dici
audiri que fas est, silentio involverem,
eorum consilium probavi. Quippe ve-
risimile est, quosdam sacramentis fidei
nostræ minime initiatos, hunc librum
lecturos esse. Verum occultatis à me,
quantum fieri potuit, arcanis quæ re-
ticenda sunt, ne lectores ea quæ à Con-
cilio decreta sunt penitus ignorent.

Κεφ. κα΄.

B CAPUT XXI.

Ἐπει τὰ ἀ ἐκράσαν ἡ ἀρεῖν συνόδου, καὶ ὡς κατέδικασεν τὸς
ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ τὰ συγγράμματα αὐτῶ κατέκαυσεν καὶ ἀπέ-
τρεψε τὰ μὴ θέλωνσάντων συμφωνῆσαι τῆ συνόδου ἀρχιερίων,
καὶ πρὸς τῆς καταστάσεως τῆ παύσεως.

De decretis Synodi: qualiter Arium & socios
damnavit, librosque ejus combussit: & de Epi-
scopis qui Synodo consentire noluerunt.
Item de Pascha constitutione.

Ἰστέον δὲ ὅτι τὸν μὲν υἱὸν ὁμοῖσιον εἶναι
τῷ πατρὶ ἀπεφίνατό τὸς ὃ λέ-
γοῦσιν ὡς πῶς ὅτε ὁσὶν ὡς, καὶ πρὸν Ἰου-
δῆται ὁσὶν ὡς, καὶ ὅτι ἐξ ὁσὶν ὄντων ἐγγυέτο, ἢ
ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ ἐσσίας, ἢ τρεπλόν ἢ
ἀλλοίωτον, ἀπεκήρυξαν, καὶ τῆς καθόλου
ἐκκλησίας ἀλλοίως ἐψηφίσαντο ταῦτῶν ὃ
τῶν γεαφῶν ἐπιήνεσαν δὲ ἐξ ἑαυτοῦ τὸ ὁμοῖσιον
ἐξ ἑαυτοῦ καὶ θεόγνιτον ὁ νικαῖος, μάριος τὸ ὁ
χαλκηδόνιτον καὶ παλέρφιλον ὁ σκυθο-
πόλεως, καὶ σεκάνδτον ὁ πολεμαίδτον τῆς
λίβης· δὲ ἐξ ἑαυτοῦ δὲ ὁ παμφίλιος μικρὸν
ἐπιήνεσαν, ἐπέσκέφατο ταῦτῶν καὶ ἐπιήνεσαν
ἢ τῶν συνόδου ἀπεκήρυξεν ἀξίον καὶ τὸς ὁμοῖσιος
ἀπὸ φρονεῖνσας, ἀλεξανδρείας τὸς μὴ ἐπιβαί-
ναι αὐτῶν ἐψηφίσαντο· ἐ μὲν ἀλλὰ καὶ τὰς
λέξεις τῆς αὐτῆς δόξης ἀπεκήρυξαν, καὶ τὸ βι-
βλῶν ὁ ἀπὸ ταύτης συντάξας θαλείαν ἐπέ-
γραψεν· τὰς ὃ τὰς συντάγματιτον, ὡς ἐπιτό-
μιον, ἐγὼ ἐν ἐτυχον, διαλελυμέντον ἐστὶ ὁ χα-
ρακτῆρ, ὡς ἐμφορῆς εἶναι τῆ χαυνότητι τοῖς
σὺν ἀδελφοῖσιν ἰστέον μένοι, ὡς τῆ δόξης
καταμάρτυρε ἐστὶ ἐξ ἑαυτοῦ, ἕτε ὑπὲρ γεαφῶν δὲ ἐξ
ἐξ ἑαυτοῦ ὁ νικαῖος καὶ θεόγνιτον ὁ νικαῖος,
καὶ περὶ τῆ γεαφῆ τῆς πίσεως συναυσεσάντες.
ὁ δὲ βασιλεὺς ἀξίον μὲν ὑπεροείω φυγῆ
ἐνημίωσεν τοῖς παναχῆ ἐπισκόποις καὶ λαοῖς
νομοθεσίῶν ἐγγραψεν, ἀσεβεῖς ἠγεῖσθαι αὐτῶν
τὸς τὸς αὐτῶ ὁμοφρονῶν, καὶ πρὸς τῶν

Sciendum est Episcopus definitivisse,
Filium Patri consubstantialem esse:
eos vero qui dicunt fuit eum non esset,
& antequam fieret non erat, & quod de
non exstantibus factus est, aut ex alia
hypostasi vel substantia; aut quod con-
versioni ac mutationi obnoxius sit Filius
Dei, excommunicasse & ab Ecclesia
Catholica alienos pronuntiasse. Hanc
porro fidei conscriptionem approbarunt
Eusebius Nicomedie, Theognis Nicæe,
Maris Chalcedonis, Patrophilus Scytho-
poleos & Secundus Ptolemaidis quæ in
Libya est Episcopus. Eusebius autem
Pamphili cum aliquantulum hæsitavisset,
eam expendit, suaque sententia com-
probavit. Arius vero & qui idem cum
illo sentiebant, excommunicati sunt à
Synodo: interdictumque est Ario ne
Alexandriam ingrederetur. Sed & verba
quibus opinionem suam explicabat, &
librum de eodem argumento composi-
tum, quem ille Thalian inscripserat,
condemnarunt. Hujus porro libri stylus,
quemadmodum audivi, neque enim
ipse legi, mollis est ac dissolutus, ita ut
simillimus sit Sotadis canticis. Scien-
dum tamen est, Eusebium Episcopum
Nicomedie & Theognium Nicæe, de-
positioni Arii nec consensisse omnino nec
subscripsisse, licet expositioni fidei con-
sentium præbuisissent. At vero Imperator
Arium in exilium relegavit: & ad
omnes omnium civitatum Episcopos ac
populos edictum misit, jubens, ut tam
Arius, quam sectatores illius pro impiis

haberentur, & si quod illorum scriptum A inventum esset, traderetur incendio: ita ut nec ipsius, nec dogmatis ab illo inventi monumentum ullum relinqueretur. Quod & quis hujusmodi scriptum occultare deprehensus fuisset, nec statim in medium proferens illud combussisset, morte & capitali supplicio eum mulctari præcepit. Multas quoque alias per singulas civitates direxit Epistolas, contra Arium & eos qui idem cum illo sentiebant. Et Eusebium quidem ac Theognium ex civitatibus in quibus erant Episcopi, exulare iussit. Ecclesiæ vero Nicomedienfis & Nicænsis scripsit, ut fidem quæ à Synodo tradita fuerat constanter retinerent: utque orthodoxos eligerent Episcopos, eisque obtemperarent, illos vero oblivioni traderent. Si qui autem istos laudare aut opinioni illorum consentire vellent, in eos se animadvertendum minatus est. Porro in iisdem literis, alia quoque de causa in defensum se esse Eusebio significavit, eo quod antea tyranni partibus favisset, sibi quoque ipsi insidias struxisset. Harum igitur imperialium literarum auctoritate, Eusebius ac Theognius Ecclesiis suis eiectioni sunt. Ac Nicomedienfis quidem Ecclesiæ Episcopatum Amphion: Nicænsis vero Chrestus suscepit. Post terminatam controversiam de Doctrina fidei, placuit Synodo, ut omnes festum Paschale uno eodemque die celebrarent.

δέναι εἰ τι αὐτῶν διείσοικο δόγμα, μα, ὡς τε μή τε αὐτῶν, μή τε τῶν δόγμα. εἰσηγήσατο, καὶ ὁμνημα φέρεται εἰ δὲ τις φωραθῆναι κρύπτων, καὶ μὴ ἀπαχρημα καταμύσας ἐμπέση, θάνατον ἐναιτῶν ἡμῶν, ἔ τιμωρίαν εἰς κεφαλῶν καὶ ἀλλας δὲ κτλ. τῶν ἐπιστολῶν διέπεμψας, καὶ δόξαι καὶ τῶν ὁμοδόξων αὐτῶν. εὐσεβίου δὲ καὶ θεόγνιον, φεύγειν προσέταξεν ἄς ἐπισκόπου τῶν οὐλοῖς. τῇ δὲ νικομηδεῶν ἐκκλησίᾳ ἐγράψεν, ἔχεσθαι τῆς πίστεως ἡν ἡ σύνοδος παρέδωκεν ὀρθοδόξως ἡ φωραθῆναι ἐπισκόπους, καὶ τέτοις παιδεῶν τῶν δὲ λήθη φωραθῆναι τῶν μνημῶν τῶν ἐπιφανῶν ἢ τῶν αὐτῶν φρονεῖν ἐπιχρησθῆναι, ἡ πείλησε τιμωρεῖσθαι ὅν τέτοις δὲ τῶν γεμίμασι καὶ ἀλλως ἀπεχθάνεσθαι τῶν εὐσεβίου ἐδήλου, ὡς πρῶτον ἢ τῶν τῶν ἐρήνης φρονήσαντα, καὶ αὐτῶν ἐπιστολῶν σαύλα καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ βασιλικῇ γεμίματι, ἀφῆρέθησαν ὅν εἶχον ἐκκλησιῶν εὐσεβίου τε καὶ θεόγνιον. φωραθῆναι δὲ τῶν νικομηδεῶν ἀμφίον χριστῶν δὲ τῶν νίκαιαν πασσαμένης δὲ τῆς ἐπιστολῆς δόγματι ζήσησεως, ἐδόξε τῇ συνόδῳ καὶ τῶν παχαλίαν ἐορῆν ἀπαλλασκῆ τὸν αὐτῶν τελεῖν καιρῶν.

C A P. XXII.

Κεφ. κβ΄.

Qualiter Imperator Acesium quoque Novatianorum Episcopum ad Nicanam Synodum vocaverit.

Ὅτι καὶ αἰτίον τὸν τῶν ναυατιανῶν ἐπίσκοπον, εἰ τῶν τῶν συνόδῳ ἐβασίλευς μετῆκαλίσσати.

Fertur porro Imperatorem, cum omnium Christianorum consuleret concordia, Acesium quoque Novatianorum Episcopum ad Synodum evocasse: eique regulam fidei & definitionem de festo Paschali ostendisse, Episcoporum subscriptionibus jam firmatam: ac simul interrogasse, num & ipse iis consentiret. Acesium vero respondisse, nihil novi definitum esse; & approbasse ea quæ à Synodo decreta fuerant: siquidem ipse ab initio ita credendum esse accepisset, diemque festum ita celebrandum. Tum Imperator: Cur ergo, inquit, cum

Λεγαῖν δὲ τὸν βασιλέα τῆς πάλαι καὶ ἁγίων ὁμονοίας προνοῦντα, καὶ αἰτίον ὡς ἐπίσκοπος ἦν τῆς ναυατιανῶν ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν συνόδῳ καλέσαι. Ἐτὸν αὐτῶν τῆς πίστεως ἔ τῆς ἐορῆς ἐπιδείξαι ὅρον, ἢ τῶν δὲ βασιλευδέντα ταῖς τῶν ἐπισκόπων ὑπογραφῶν συνδέσθαι τε εἰ καὶ αὐτὸς τέτοις συνασπῆσθαι φάναι, μηδὲν ὡλεῖσθαι κακῶν, καὶ ἐπιτασσάσθαι τὴν συνόδῳ δόξαν. ἔ τῶν καὶ αὐτῶν δόξης παρεληφῆναι πῶς εἶναι τῆ καὶ ἁγίων τῶν τῶν, ἔ φη ὁ βασιλεὺς, ὁμο

Φρονῶν, χωρίζει τῆς κοινωρίας τῶ δὲ προ-
 φησί· τῶ ἐπὶ δεκίου ναυάτω καὶ κορ-
 νηλίω συμβάσαν διαφορῶν, καὶ ὡς μετὰ
 τὸ βάπτισμα κοινωρίας οὐκ ἀξιοὶ μυστη-
 ρίων τοῦ ἀμαρτίας ἐνόχους, ἡ πρὸς θά-
 νατον καλεῖσιν αἱ θεαὶ γραφαί· θεὸς γὰρ
 ἐξουσίας μόνου, ἐχ' ἱερῶν ἡρτήσθ' τῶν ἀ-
 φροσῶν ὑπολαβῶν ὁ βασιλεὺς εἶπεν ὡ ἀκέ-
 ραιε, κλίμακα θεὸς, καὶ μόνου εἰς ἔρανοῦς
 ἀνάσσει ταῦτα ὅ οἶμαι εἶπῶν τὸν βασι-
 λέα πρὸς ἀκέσιον, οὐκ ἐπανέβη· ἀλλ' ὅτι
 ἀνθρώποι ὄντες, ἀναμαρτήτες σφᾶς εἶναι νο-
 μίζουσιν.

A idem sentias, te à communionē sejungis.
 Cumque Acesius in medium profertur
 dissensionem illam, quæ principatu De-
 cii Augusti inter Novatū & Cornelium
 contigerat; seque sacramentorum com-
 munionē indignos judicare, eos qui pec-
 catum id quod sacre Scripturæ ad mor-
 tem vocant, post baptismum admisis-
 sent: hujusmodi enim peccati remissio-
 nem ex solius Dei potestate, non ex sa-
 cerdotum arbitrio pendere; subjecit
 Imperator; Pone scalam Acesii, solusque
 in cælum ascende. Quæ quidem Im-
 peratorem Acesio dixisse arbitror, non
 quod eum laudaret: sed potius ut repre-
 henderet, quòd cum homines essent, si-
 ne peccato se esse existimarent.

Κεφ. κγ.

CAPUT XXIII.

Περὶ τῶν κανόνων ἢ τῶν ἐπιτοῶν καὶ ὡς παρὰ τὸν τῆς
 ἀποστολῆς ἐκκαλοῦσι τῶν σύνοδων, βαλομένων θεῶν κατὰ
 τὰ παρὰ τὴν ἀποστολὴν πάντας τῆς ἱερουσολιμιτικῆς
 μητροπόλεως.

De regulis à Synodo constitutis: & quod cum
 Synodus Canonem sancire vellet, ut omnes qui
 ad sacerdotium promovendi essent, virginia-
 tem colerent, Paphnutius quidam confes-
 sor intercessit.

Ἡ δὲ σύνοδος ἐπανορθῶσαι τὸν βίον
 ἡπαρδάσσα τῆς αἰεὶ τῆς ἐκκλησίας
 διαλεξιῶν, ἐθελονόμως ἐς κανόνια ὀνομά-
 ζουσιν· ἐν δὲ τῶ αἰεὶ τῆς βεβληθέντα, τοῖς
 ἄλλοις ἐδόκει νόμον ἐπεισάγειν, ἐπισκό-
 πους, πρεσβυτέρους, διακόνους τε καὶ ὑποδια-
 κόνους, μὴ συγκαταδίδοσθαι ταῖς γαμελαῖς ἀς
 πρὶν ἱερατικῆν ἡγάγοντο· ἀνασῶς δὲ παφνέ-
 που ὁ ὁμολογητῆς, ἀνείπε· ἡμῶν τε τὸν
 γαμον ἀποκαλῶν, ζωφροσύνην τε τὴν πρὸς
 τῆς ἰσθμίας γυναῖκας συνείσαν, συνεβλήθησε τῆ
 συνόδου μὴ τοιοῦτον θεῖον νόμον· χαλεπὸν
 γὰρ αὐτὸ πρᾶγμα φέρειν· ἴσως δὲ ἐ αὐτοῖς,
 καὶ τῶν γαμελαῖς, τὴ μὴ σωφρονεῖν αἰτία
 γηθησῶν· καὶ τῶν δευκαίαν τῆς ἐκκλησίας
 ἀφροσύνη, τὴ μὴ ἀγάμους τὴ ἱερατικῆν ἡγά-
 γοντο· κοινωρίας, μηκέτι γαμεῖν τὴς ὁ
 μῆ γαμεῖν, ὡν ἔχουσι γαμελῶν μὴ χωρίζε-
 σθαι· καὶ ταῦτα μὲν ὁ παφνέπου, καὶ πρὸς
 ἀπὸ τῶν ὡν γαμεῖ, εἰσηγήσατο· ἐπήνεσε δὲ
 καὶ ἡ σύνοδος τῶν βεβληθῶν, καὶ αἰεὶ τῆς ἐδὲν
 ὀνοματίτησεν· ἀλλὰ τῆ ἐκάσθ' γνώμη τὸ
 πρᾶγμα, οὐκ ἐν ἀνάγκῃ ἐθελοῦ αἰεὶ δὲ τῶν
 ἄλλων ἡπὲρ αὐτῆ καλῶς ἔχον ἐδόκει, νό-

Ceterum Synodus, eorum qui in
 Ecclesiis versantur, mores corrige-
 re studens, leges quasdam constituit,
 quæ vulgo Canones appellantur. Cumq;
 hac de re inter se deliberarent, aliis qui-
 dem placebat legem ferri, ut Episcopi
 & Presbyteri, Diaconi item ac Subdia-
 cono, non cubarent cum uxoribus quas
 priusquam sacraerentur, duxissent. Ve-
 rum Paphnutius confessor surgens con-
 tradixit; nuptiasq; honorabiles vocans,
 & congressum viri cum uxore sua casti-
 tatem esse dicens, consilium dedit Syn-
 odo ne hujusmodi legem ferret. Rem-
 enim esse toleratu difficilem: ac fortas-
 se occasionem incontinentiæ tum ipsis,
 tum uxoribus ipsorum inde submini-
 strandam. Porro autem veterem Ec-
 clesiæ traditionem hanc esse, ut qui cæ-
 libes ad sacrum ordinem promoti es-
 sent, uxorem posthac non ducerent:
 conjugati vero à suis uxoribus minime
 separarentur. Et hæc quidem suavit
 Paphnutius, tametsi expertus conjugii,
 Synodus vero consilium eius probavit,
 nec ullam ea de re legem tulit: sed in
 cujusque arbitrio, non autem ex neces-
 sitate id esse voluit. De aliis autem re-
 bus, prout ipsi rectum esse videbatur,
 Iii iij

leges conscripsit, juxta quas status Ec-
clesiæ gubernari deberet. Verum istas
quidem, si quis voluerit, facile inveniet,
cum apud multos reperiantur.

μας ἀνεγχεῖν, καθ' ἕως πολλῶν ἀποπρο-
ήκει τὰ τ' ἐκκλησίας πρᾶγμα, ἀλλὰ τε-
τοις μὴν, εἰ τῷ φίλον, ῥᾶδιον ἐπιχεῖν, ἀλλὰ
πολλοῖς φερομένοις.

CAPUT XXIV.

De Melitio, & quomodo sancta Synodus causam
ejus optime dissensavit.

Porro eadem Synodus, cum ea qua
per Melitium in Ægypto accide-
rant examinasset, contra illum senten-
tiam tulit, ut in urbe Lyco degeret, so-
lo Episcopi nomine contentus: nec de-
inceps sive in urbe, sive in vico, ordina-
tionem ullam faceret. Hi vero qui ab
illo prius ordinati fuissent, communio-
nem quidem ac ministerium suum
retinerent: reliquis tamen clericis per
singulas Ecclesias ac parœcias consti-
tutis, honore inferiores essent. Ita
tamen ut in locum morientium per or-
dinem succederent, dummodo plebis
suffragio judicaretur idonei, Episco-
po Alexandria electionem eorum ni-
hilominus confirmans. Iplis autem
ne liceret arbitrio suo eligere quos vel-
lent. Atque id æquum esse Synodus
judicavit, reputans scilicet Melitii, ejus-
que confortium, præcipitem in ordina-
tionibus faciendis temeritatem. Quip-
pe qui, dum Petrus Episcopus Alexan-
dria, qui postea Martyrium consumma-
vit, ob sævientem tunc persecutio-
nem fugisset, ordinationes ad illum per-
tinentes sibi vindicaverat.

Κεφ. κδ'.

Περί τῶν κατὰ μελίτιον, ὅπως ἀείσως τὰ κατ' αὐτὸν ἐπέ-
δείκνυσι σύνδοι.

Εξείαθεν ἑνίων ἡ καὶ τῶν κτ' μελίτιον ἀνα-
τίτῳ αἰγυπτον συμβαίων, καλεδύναστο
αὐλὸν ἢ σινδὸν ἐν τῇ λυκῷ διαίρεσιν,
ψιλὸν ὄνομα ἐπισκοπῆς ἔχοντα, τὸ δὲ λυ-
πῆ, μὴ τε ἐν πόλει, μὴ τε ἐν κώμῃ, γη-
ροσύνῃ τὰς ἡδὴ παρ' αὐτὴν καί σάσασιν,
κοινωνεῖν καὶ λειτουργεῖν, διδιδόντων δὲ τὰς
τιμαῖσ' τῶν ἐν ἐκάστῃ ἐκκλησίᾳ καὶ παρεκ-
κληρικῶν ἐπαπαδῶν ἡ τῶν ἀξέστων πε-
τελδιδόντων, εἰ ψήφῳ τὸ πλῆθος ἀπο-
φανοῖεν, ἐπιχεροῦσιν ἡ τὸ ἐπισκοπῆς
ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας, μὴ ἐξέστω ἡ αὐ-
τοῖς ἐπιλεγῶν κατὰ γνώμην ἰδίαν, ἕως
ἐθέλωσιν ἐφάνη ἡ τὸ τῇ συνόδῳ δίκαιον
λογισμὸν τὸ προπέτες καὶ ἔτοιμον εἰς χρι-
στονίαν μελίτιον καὶ τῶν τὰ αὐτὰ φερομένων ὡς
καὶ πέτεται τὸ μαζιυρήσαντι, ἡνίκα ἡ γῆ
τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας φέρουσι
διὰ τὸν ὅτε διωγμὸν, τὰς διαφερέσας αὐτῶν
χεροῦσιν ἀφῆρπασε.

CAP. XXV.

Quomodo Imperator Episcopos qui Synodo in-
terfuerant, Constantinopolim evocatos publico
epulo exceperit, & donis honoravit: & quomodo
omnes ad concordiam hortatus est. & ea qua à
Sacrosancta Synodo erant decreta, Alexandria
& omnibus ubique degentibus nuntiavit.

CUM hæc à Concilio ita decreta es-
sent, forte accidit ut vicennialia
Constantini eodem tempore celebra-
rentur. Est enim hic mos Romanis, ut
decimo quoque anno uniuscujusq; Im-
peratoris, publicam agant festivitatem.
Commodum igitur adesse tempus exi-
stimans Imperator, Episcopos qui Syno-
do interfuerunt, ad convivium invitavit,
donisque convenientibus honoravit.

Κεφ. κε'.

Ὅτι δημοτικῇ τράπεζῃν ὁ βασιλεὺς τῶν εὐδοκῶν ἐπιπέ-
συγκάλισας τέτις ἐς κωνσταντινούπολιν, καὶ δῶροις τιμω-
σας, καὶ ὅτας πάντας ὁμοιοῦν παρεκάλεσε, καὶ πρὸς αὐ-
ξάνειαν καὶ ἀπαταχῶν, τὰ δεδωμένα τῇ συν-
σινδῶν ἐξέπεμψεν.

Τούτων ὡς δεξάντων τῇ συνόδῳ ἐπι-
πέτεται καὶ ταύτων ἐορτῶν εἶναι εὐνοίας
τηρίδα τῆς κωνσταντινῆ βασιλείας, ἐπὶ
δὲ ῥωμαίοις, δημοτικῇ πανήγυρι ἀπὸ
καθ' ἐκάστην δεκάδα ἐτῶν τῆς τῆς κεφαλῆς
ἀρχῆς δίκαιον εἶναι νομισσας ὁ βασι-
λεὺς, προέβηκεν τὸ τῷ συνόδῳ εἰς ἐπί-
σιν, καὶ τοῖς πρὸς αὐτὸν δῶροις ἐτίμησεν.

ἑπει δὲ οἰκάδ' ἐπανέναι παρεσκευάσαντο, ^A συγκαλέσας πάντας, συνεβέλευσεν ὁμονοεῖν περὶ τῶν πίσι, καὶ τῆς πρὸς σφᾶς αὐτῆς εἰρήμης ἔχειν, ὡς ἂν ἀσασιάσονται λοιποῦ διαμείνειν καὶ πολλῶν περὶ τέττα λόγον διέξελθῶν, τὸ τελευταῖον ἐκέλευσεν ἑαυτῶν καὶ παίδων καὶ βασιλείας δι' ἑαυτῶν ἐπιδαίως, καὶ τὸν θεὸν ἰκετεύειν ἐκάστοτε καὶ πρὸς μὲν τὰς τότε ἀφικομένους πρὸς νίκαιαν ταῦτα εἰπὼν, συνέταξά τοι δὴλα δὲ ποιῶν καὶ τοῖς μὴ παρῶσι ἵνα ἐν τῇ συνόδῳ καλωρεθῆμενα, γράμματι πέπομφε ταῖς ἐκ πόλιν ἐκκλησίαις. τῇ δὲ ἀλεξανδρέων ἰδὲ ἕτερα ἄλλα ταῦτα, περὶ τῶν πᾶσι ἀφεμένους διχονοίας, ὁμονοῆσαι περὶ τῶν ἐκτεθεῖσαν περὶ τῆς συνόδου πίσι, μηδὲν γὰρ ἕτερον εἶναι ἢ ταύτην θεοῦ γνώμην, ἐκ συμφωνίας πηλικούτων καὶ τοσοῦτων ἁρχιερέων ἀγίου πνεύματι συσᾶσαν, μετ' ἐπιτήρησιν ἀκριβῆ καὶ βάσανον πάντων τῶν ἀμφιβόλων δοκιμασθεῖσαν.

Cum vero singuli ad sedes suas regredi jam pararent, convocatis omnibus suafit, ut in fide concordessent, pacemque inter se mutuo servarent, ita ut in posterum sine tumultu ac dissidio permanerent. Cumque multa in hac sententiam locutus esset, tandem iussit ut pro se & pro liberis ac pro imperio sedulo precarentur, Deoque assidue supplicarent. Et Episcopis quidem qui tum Nicaam venerant, cum ista dixisset, valedixit. Porro ut illos etiam qui abfuerant, de rebus in Synodo feliciter confectis certiores faceret, literas scripsit ad omnium civitatum Ecclesias. Alias praeterea literas separatim ad Alexandrinorum Ecclesiam misit, quibus eos hortabatur, ut omni dissensione deposita, in fidem a Synodo expositam consentirent. Ea enim nihil aliud esse quam Dei ipsius sententiam, ex tota talium sacerdotum consensu per divinum Spiritum constitutam, post accuratam disputationem, & post examen omnium quae in controversiam venerant, comprobata.

[Faint bleed-through text from the reverse side of the page, including words like 'synodo', 'sententiam', 'disputationem', 'examen']